

Albertfalva az otthonunk!

Mitől lesz egy hely az otthonunk? Többek között erre a kérdésre kereste a választ az Albertfalvi Közösségi Ház, mikor meghirdette az *Albertfalva az otthonunk!* irodalmi pályázatot.

A válasz egyszerűnek tűnik: mert itt élünk, itt van a lakásunk, a családunk, itt tanulunk vagy dolgozunk. Ismerjük az embereket, az utcákat, tereket, a házfalakat, az üzleteket. Vagy mégsem?

Albertfalva önálló község volt, mígnem a múlt század közepén bekebelezte Budapest, s egyszeriben egy nagyváros apró szeglete lett, majd a 70-es években letörölték a színről a főutcáját, s a kis családi házak közé ékelve tízemeletes panelházak nőttek ki a földből, szinte minden megváltozott. Szinte.

Hiszen az otthon nem csak egy fizikai környezet, mert azt le lehet rombolni. Az otthon közösség, családtagok, rokonok, barátok, ismerősök, szomszédok... Akikkel együtt élünk, akikre emlékezünk, akikkel közös történeteink és emlékeink vannak.

Albertfalva? Az Otthonunk!

ALBERTFALVI KÖZÖSSÉGI HÁZ
Budapest, 2016

Albertfalva az otthonunk!

Albertfalva az otthonunk!

ALBERTFALVI KÖZÖSSÉGI HÁZ

Budapest, 2016

Tisztelt Albertfalvi Polgárok!

Kedves Olvasók!

Szerkesztő:

Farkas Zsolt

Albertfalva az otthonom, minden ide köt. Családunk története az évek, évtizedek során egyé vált a városrész történetével. Szüleim itt teremtették meg azt a háttérrel, mely hosszú éveken keresztül bátyámmal együtt a biztos otthont jelentette számunkra, s tehettem ezt feleségemmel magam is. Ma is, igaz egy emelettel feljebb, de ugyanabban a házban lakom, ahol egykoron. Gyermekeim ugyanazon az ajtón kísérem reggelente iskolába, amelyen szüleim is tettek.

Albertfalva nem csak az én otthonom, hanem mindannyiunk otthona. Hiszen mindenkinek van egy kedves története az iskolai csínytevésekről, az első szárnypróbálgatásokról, saját otthonáról, a sarki zöldségesről, vagy egy-egy kedves arcáról, akik ismeretlenül is ismerőssé és otthonossá tették a mindennapjaikat. Ezek azok az emlékek, élmények melyek mindannyiunk számára fontossá teszik Albertfalvát.

Az Albertfalvi Közösségi Ház által kiírt irodalmi pályázat célja a közösségépítés, a városrész történetének megidézése, melyből mindez táplálkozik. Olyan szubjektív írásokkal telt meg ez a kiadvány az Önök jóvoltából, melyek Albertfalva egy-egy híres szülöttjének példamutató életrajzával, egy bensőséges családi este hangulatával, vagy egy elvesztett ismerős fájó, mégis kedves emlékével egy nagy egészé összeállva a teljes városrész történetét adják. Hiszen a városrész és egész Újbuda múltja s egyben jelene is mi magunk vagyunk. Ezek a személyes sikerek vagy kudarcok, közös élmények és tragédiák, az egyszerű hétköznapiak azok, amelyek évekké, évtizedekké összeállva közös történetünket adják.

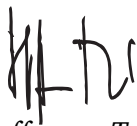
Kiadja a KözPont Újbudai Kulturális, Pedagógiai és Média Kft.

Felelős kiadó: Hőnyi Gyula ügyvezető igazgató

ISBN 978 963 12 6890 4

Albertfalva történelmének, történetének ápolása különösen fontos a számomra, hiszen édesapám, Dr. Hoffmann Pál az Albertfalvi Polgárok Körével közösen 1997-ben adta közre „Házhelyek Promontoriumnál...” Albertfalva története című könyvét, mellyel a korábbi évszázadok eseményeit feltárva ismertette meg velem és minden olvasójával egészen 1686-ig visszamenőleg a városrész történetét. Ezek a kiadványok – legyenek történeti vagy személyes visszaemlékezések – a közösség építés fontos építőkövei, hiszen a múlt ismerete nélkül nem lehet jövő. Ez az, amibe belekapaszkodhatunk, amiből erőt meríthetünk, amely megmutatja hová tartozunk, kik vagyunk valójában.

Jó olvasást kívánok!

Dr. Hoffmann Tamás

Újbuda polgármestere

Ari Károly

Albert

Nagyjából két éve ilyen időtájban egy kiírás jelent meg a Kisköre és Karcag utca kereszteződése melletti járdán. Albert meghalt. Így, szikáran.

Na de ki volt, akiről az a kis megemlékezés szólt?

Emlékszem sok-sok éve úgy alakult, hogy egy VHS magnó, amin túllépett az idő, feleslegessé vált. Kidobni nem volt szívem. Arra gondoltam, hogy talán akad valaki, akinek még jól jön. Akkoriban láttam meg egy figurát, aki módszeresen nézte végig a környék kukáit nap, mint nap. Kezében zsebrádió, mellette kis kézikocsija. Abba gyűjtötte a kukában találtakat. Aztán egy nap megszólítottam.

– Jó napot. Miket gyűjt?

Kicsit bizalmatlanul, szűkszavúan válaszolt.

– Kenyérmaradékokat.

– Nem érdekli egy még működőképes VHS? Eladhatná, vagy esetleg használhatja. Nos?

– Csak kenyérmaradékokat nézek – és már ment is tovább.

Telt, múlt az idő. Az ember továbbra is járta a környéket, zsebrádiójával a kezében nézegette a kukák tartalmát. Ha úgy adódott újra kérdeztem.

– Még mindig nem érdekli?

A válaszai hasonlóak voltak. De minél többször kérdeztem, a kezdeti bizalmatlanság oldódni látszott. A mondatok bővültek, a szűkszavúság kezdett már-már beszélgetésre hasonlítani. Kiderült, hogy a gyűjtött kenyérmaradék hízlalásra ítélt malacoknak megy és cserébe pár forintot kap. Kemény megélhetés.

Amint múlt az idő, már mint „régis ismerősök” köszöntünk egymásnak. Erős, markáns hangon köszönt vissza. Lassanként a kezdeti témát felváltották a felszínes beszélgetések témái, azután meg a komolyabb témák is, amiket a rádióban hallottak inspiráltak. Naprakész volt a világ dolgaiban. Érdekes volt hallani a véleményét az aktualitásokról.

Hajléktalan volt, kukákat turkált, de úgy véltem van tartása.

Egy vasárnap délutáni vásárláskor a közeli áruházban futottam vele össze. Az utcán megismert külsőhöz képest ápoltabban vásárolgatott. A kosara tartalma árulkodott csak, hogy miként is él. A legolcsóbb műanyag flakonos két literes olcsó bor és némi élelmiszer. Nem sok minden. Beszélgetésbe kezdtünk. Mesélt az életéről, a valamikori munkájáról, a családjáról, azaz a volt családjáról, a vágyairól, álmairól, az életről.

Így teltek a napok, hetek, hónapok, évek. Albert – mert mint kiderült így hívták – változatlanul járta a környéket. Csak a gyűjtögetés célja változott. A malacoknak már nem kellett a kenyérmaradékok. Divatos kifejezéssel élve profilváltás történt. De nem csak ez volt az egyetlen változás. A valamikori kicsit rémültnek tűnő, bizalmatlan ember addigra sokakkal kezdett beszélgetésekre. Lassanként a környékhez tartozó lett. Ha néhanapján nem jött már-már hiányzott. A kisközért előtti haveri dumapartikban részt vett. Jellegzetes hangja messzire hallatszott.

Az egyik nyáron feltűnt, hogy egy mozgásában erősen korlátozott nagydarab embert kíséret. Minden lépést megfontolva, apránként jutottak el az utca közepétől az utca vége felé található kisközérthez majd onnan vissza.

Amikor a legközelebb beszélgettünk, elmesélte, hogy akit kíséret, Levente – mert így hívták az embert – korábban még egy életerős, mozgékony valaki volt. Aztán jött a betegség és szinte már mozogni is alig tudott. Albert látva a helyzetét segített neki. Társaságot adott neki és elkísérte nap, mint a nap egy kávéra a kisközérthez. Ott elkávéztak és mentek vissza. Ha kellett elintézett kisebb-nagyobb dolgokat is Leventének. Vásárlás, csekk befizetések és hasonló. De mivel még mindig maradt ideje, a környéken másoknak is segített ily módon.

Jó volt látni az egykor félénk, bizalmatlan embert megváltozni.

Aztán egyszer feltűnt, hogy Albertet nem láttuk oly gyakran. Egyre kevesebbszer mutatkozott. Amint lenni szokott, minden más elnyomta ezt az információt. Az egyik közelben lakó kollégám mesélte egy napon, hogy valaki meghalt és az utcasarok melletti fára valami a-betűs név van kiírva.

Pár hónappal később feltűnt az utcán Albert párja. Húzta a kiskocsit. Egyedül volt. Megkérdeztem tőle, hogy miért egyedül. Nagyjá-

ból abban a szikár stílusban, mint egykor Albert is válaszolt mesélte el, hogy Albert meghalt. Betegség, a kezeletlen betegség okozta a halálát. Az utolsó éveiben ő segített másoknak, de a saját betegségét nem vette komolyan. Beszélgettünk pár szót még, majd elváltunk. Ő tovább ment kukáról kukára. Percek alatt olvadt bele az utca szürke-ségébe. Azóta őt sem láttam.

Pár napja az utcasaroknál feltűnt egy pislákoló mécses. Ott ahol évekkor korábban a cédula volt a fán. Ez áll rajta: Ez a tábla Medák Albert emlékére készült. Barátai, ismerősei, és akik szerették. 2016.

Csercsics Márton vendéglője

Nagyapám, Csercsics Márton 1895-ben született a Szombathelytől nyolc kilométerre fekvő néhány száz lelkes, színtiszta horvát lakosságú faluban, Nardán. A Csercsics család valamikor a nagy betelepítések idején érkezett Magyarországra. Az őszülők közül a papa suszter volt, a mama pedig a háztartásban dolgozott. Nagyapámat pincér tanulónak adták Szombathelyre, hogy kitanulja a vendéglátás fortélyait. Nagyanyámat Tóth Annának hívták, a Felvidékről származott, pozsonyi magyar családban született. Nagyszüleim 1920 körül házasodtak össze.

Először Szombathelyen béreltek egy vendéglátó helyiséget Hérics kert néven. Az üzlet az első időkben egészen jól ment, mígnem egy nyári estén a kerthelyiségben megrendezett százötven fős rendezvényt tönkrevverte a vihar. Nagyapámék a csőd szélére jutottak. Válaszút előtt álltak: úgy döntöttek, hogy feljönnek Budapestre, úgy gondolták, hogy a fővárosban talán nagyobb szerencsájük lesz. 1930-at írtunk ekkor.

Nagyapám az Apostolok, majd a Gundel étterem főpincére lett. Megtanult mindent, amit a szakmáról ebben az időben tudni lehetett. Nagymamám pedig Kelenvölgyben a Hangya Szövetkezet kis éttermében volt a szakácsnő. Néhány év alatt sikerült összegyűjteniük annyi pénzt, hogy egy önállóan vezetett üzlet megnyitásán gondolkodhattak.

1935 táján az önálló étterem terve megvalósult: kerthelyiséges vendéglőt béreltek Albertfalván, a mai Fehérvári út és Albertfalva utca sarkán. A cégtáblán csak ennyi állt: Csercsics Márton vendéglője. A vendéglőnek három helyisége volt: egy kocsmá rész pulttal, a hátsó teremben alakították ki az éttermet, a kerthelyiségben pedig hatalmas gesztenyefák álltak, melyek alatt nyáron zenés esteket tartottak.

Fellépet itt a kor híres primásának, Nyári Misinek a zenekara, de Simándy József operaénekes is. A kerthelyiségben gyakran tartottak esküvőket.

A Csercsics, ahogyan csak egyszerűen az emberek nevezték, már reggel fél 6-kor kinyitott, hogy az EMÁG, a Lóden, a Repülőgépgyár dolgozói munkába menet meg tudják inni az első felest, majd fél 2-kor a műszak végeztével ugyanez megismétlődött. Öt-hat óra körül ismét összegyűltek az emberek, hosszú beszélgetések kezdődtek az asztalok mellett, és előkerült a kártya is. Nagyapám vendéglőjében megfordult az albertfalvi polgárság, a tisztviselő réteg és a munkásság is, nagyon sokan jártak hozzá, mivel szívélyesen fogadott mindenkit, szolgálója volt az albertfalviaknak; nem a meggazdagodás vágya hajtotta, hanem a szakma szeretete sugárzott az egész lényéből, és ezzel vonzotta oda az embereket. Az igazi üzleti titok az volt, hogy sosem mért alul a kiszolgált pohárba, mint amit rendeltek tőle. Az ilyen módszert mélyen megvetette. Mosoly és szelidség ült az arcán, valahányszor egy vendég belépett az ajtón, mindig kedves-séggel, türelemmel, szeretettel fordult az emberekhez. Köszönésben megelőzhetetlen volt. Mindenki így ismerte Csercsics Mártont. Az általa vezetett vendéglő annyira hozzátartozott Albertfalva életéhez, hogy még 1985-ben – ötven év múltán is – az alábbi beszélgetést hallhattam a villamoson:

– Hol szálls le?

– A Csercsicsnél.

Nagyapám emberségére és segítőkészségére több példát is tudnék említeni. Amikor azt látta, hogy valaki nagyon nehezen tudja kifizetni az étel vagy a kisfröccs árát, az utolsó filléreket kapargatja össze a pénztárcája aljáról, mosolyogva csak ennyit mondott:

– Hagyd el, majd legközelebb kifizeted. – (Ez többször is előfordult.)

Egy másik példa: 1945 januárjában német csapatok vonultak át Albertfalván. Harminc jugoszláv deportáltat itt hagytak a vendéglő kertjében, hogy majd a következő német transzport viszi el őket. A nagyapám a pincében rejtette el az embereket, rájuk dobálta a nyári székeket, hogy megvédje őket. Amikor visszatértek a németek, kérdezték tőle, hogy hol vannak a hátrahagyott emberek? Ő azt válaszolta, hogy már elvitték őket. Ez kész öngyilkosság volt a részéről, mert agyonlőhették volna az egész családjával együtt. A II. világháború után a harminc ember megmentéséért kapott egy köszönőlevelet a jugoszláv nagykövetségtől. Később, amikor Tito

„láncos kutya” lett, nagyapám megsemmisítette ezt a köszönőlevelet, mert ha előkerül, még ő lett volna a bűnös Tito támogatásáért.

A II. világháború idején nagyapámat behívták katonának, addig nagyanyám egyedül vezette az üzletet. A családnak Budafokon volt egy borospincéje, innen hozták a vendéglőbe a hamisítatlanul árusított, minőségi borokat. A borát szekszárdi, Balaton-felvidéki (Balatonfüred, Arács, Csupak) illetve balatonszentgyörgyi szőlősgazdáktól hozta be Albertfalvára. Amikor az oroszok átvonultak Albertfalván, az egész család a borospincébe menekült. Az orosz átvonulás alkalmával a katonák kifosztották a vendéglő pincéjét, a pincében tárolt hordókból kiitták a bort. Az üres hordókat azután a Dunába dobták. A nagymamám vette észre egy kicsit később, hogy CS. M. feliratú hordók úsznak a Duna vizén.

1951-ben államosították a vendéglőt, pedig bérlemény volt, mégis magántulajdonként kezelték. Utána Kékflaskónak nevezték el. 1973-ig működött, míg le nem bontották Albertfalva főutcájának más épületeivel együtt. Ezt követően a nagyapám „osztályidegen” lett, a „dolgozó nép ellensége”. Büntetésként Budafokon dolgozott egy gombapincében, majd Soroksáron volt csapos.

Hamarosan minisztériumi szintről érkezett segítség, mivel méltatlannak érezték, hogy egy ilyen jó szakember ilyen körülmények között dolgozzon. A Széchenyi-hegyen az Úttörővasút végállomásánál lévő Utasellátó étterembe került üzletvezetőnek. Majd a balatonfüredi mólón ugyancsak az Utasellátó üzletvezetője volt három évig. Nyugdíjba vonulása után szinte az utolsó pillanatig dolgozott: a Réti Sas vendéglő pincére volt. 1965-ben halt meg, hetvenévesen.

Bakos Gabriella

Kutyás történetek

MORZSI HAZAJÖN A PLÉBÁNIÁRÓL

István atya és Zsuzsi a házvezetőnő nagyon szerették az állatokat. Volt is a plébánián egy gyönyörű németjuhász keverék kutyus. A neve Zsivány. Zsivány megérdemelte a nevét, mert igen jó házőrző volt. Ha jövés-menés volt a plébánián őfelsége helye csak a kertben lehetett. A plébánia konyhájának rácsos ajtaján lehetett csak befelé. Nem éppen barátságos morgással fordult az idegenek felé.

Első kutyám Morzsi hat hónapos körül lehetett, amikor a gazdija lettem. Ösztönösen cselekedtem. Mindjárt keresztbe-kasul bejártuk Albertfalvát. Az elméletem szerint egy kiskutya megpróbál megszökni, legalább tudja, hogy hol lakik.

Zsivánnal is összeismerttettem. Zsuzsi nagyon félt, hogy a terület fő őrre mit fog szólni. Várakozásunkkal ellentétben barátságot kötött a két kutya. A nagy kutya vélhetően a kölyköt nem tekintette még riválisának.

Talán két-három hét telt el, – amikor látva az állatok barátságát – Zsuzsi javaslatára átmentünk a misére. Az énekhangok dacára kivettem kiskutyám sírását. Na de nem illett volna felpattanni és visszafutni az egyébként is bezárt plébániára. Mise után viszont nem találtuk a kiskutyát. István atya és Zsuzsi nagyon megijedtek. Zsuzsi kérdezte a nagy kutyát: hol a Morzsi? Zsivány elvezetett minket a Bükköny utcai oldalon lévő kereszthez. Ő nem fért ki a résen, viszont egy kutyasuhancnak, aki tacsó is ráadásul, ez nem jelenthetett gondot. Majdnem sírva mentem haza. És otthon Morzsi fogadott.

Kiderült, hogy a kiskutya úgy érezhette, hogy a gazdi őt elhagyta. Ő hazajött. Ja, hogy közben a Sáfrány utca forgalma is volt, meg kis híján elütötték? A Jóisten vigyázott rá. Becsöngetni azonban nem tudott. Fel-alá sétált a kerítés előtt. A családi házzal szemközi panelból vette észre egy idős hölgy, hogy kinn van a kutya. Gyorsan lejött, és kicsöngette az édesanyámat. Morzsi a nálam töltött röpke idő alatt is családjának tekintett minket.

Több – kutya számára borzalmas félelemmel járó – ünnep után már előre készülök a petárdás ünnepekre. Szilveszter estéjén (hát még éjjelén) a kutyáim az utca tájéka felé sem mehetnek. A lakásban mindig valakinek a felügyelete alatt vannak. Chip és biléta biztosítja az esetleges elrohanás miatti visszatalálást.

Történt egyszer, hogy karácsony és szilveszter közti napokban sétáltam Morzsival. Eszembe sem jutott, hogy kora este hat óra körül petárdázni jut valakinek eszébe. A templomkert biztonságos, így szabadon jött a tacsó mellettem. Egyszer csak petárdázás robaja csattant. A kutya menekülni próbált a számára fájdalmas hangoktól. Éppen a templom bejárata előtt haladtunk el. Apró lábaival felrohant a templom lépcsőjén. Pici praclijaival még a nehéz faajtót is kinyitotta, s máris a biztonságosnak vélt előtérben volt. Pár pillanat alatt utána rohantam. Lehajoltam, megsimogattam. Megnyugtató hangon szóltam hozzá. Mikor kiegyenesedtem, éreztem, hogy valaki figyel. Hátrafordulva láttam, hogy Hollai atya zord tekintettel állt mögöttem. Első ijedelmem után elnevettem magam.

– Látja atyám, még a kutya is a templomban keres megnyugvást – mondtam. Antal atya erre elmosolyodott.

Visszapörgetve az eseményeket, rájöttem, hogy éppen a Don Bosco iskolából jöhetett hazafelé. A sötét utcán ballagva nem volt nehéz a templombelső felvillanó fényében meglátni, hogy egy „örült nő” kutyát enged be a templomba...

A Sárkány

Szokásomhoz híven amint tehettem, ezen a nyáron is szüleimhez menekültem lányaimmal a forró nyári Budapestről... a Duna közelébe, szülőfalumba, haza. Kétfelé vagyok otthon: az egyik helyhez köt mindaz, amit jelenem, életem, formált sorsom ad. A másikhoz köt minden gyökér, rengeteg emlék, és az a szeretet szüleimtől, amit más nem pótolhat.

Úgy indultam, hogy fejemben volt a kollégámnak tett ígéretem arról, írni fogok egy dolgozatot az *Albertfalva az otthonunk!* pályázatra. Kicsit fortyogtam, ő az albertfalvi sok éve, én nem is ott lakom. Igaz, csupán párszáz méternyire Albertfalva határától, de már Kelenföldön. Tény, három éve napjaim munkahelyem miatt oda kötnek. Továbbá Albertfalvára járnak iskolába a lányaim, ott vásárolok, ott van az orvosunk, a templom, ahol lányom elsőáldozott, néhány barátunk otthona, tehát életünk jelentős helyszínei. Egy részén naponta átgyalogok, amire budapesti viszonylatban büszke vagyok, hogy így közlekedem.

Nem estem kétségbe, gondoltam, majdcsak lesz egy jó történetem ebből a három évből.

Már fogalmazódott az ötlet egy kedves Abádi téri esti hintázásról, amikor szülőfalumban sétálgatva üzenetet kaptam régi jó barátomtól, hogy megjelent első gyerekönyve *Sárkánykalandok* címmel. Ott, abban a pillanatban bevillant valami: nekem csak mindennapjaimból lehetne egy nagyjából érdektelen albertfalvi történetet szőnöm, de a családomnak 185 kilométernyire Budapesttől van ide kötődő emléke, története. Ez sokszor nem is tűnt olyan fontosnak, de akkor hirtelen rájöttem: kicsi a világ, s ha nem is vezethet mindenki útja Albertfalvára, az én családomat valahogy mégis elvezették ide a sors szálai többször is.

Amikor évekkal ezelőtt először kísértem szüleimet az albertfalvi Szent Mihály templomba vasárnapi misére, édesanyám odasúgta a fülembe:

– Én már jártam itt lánykoromban.

1965-ben szentelték pappá nagybátyámat. Győrben tanult a ben-

céseknél, ott végezte a szemináriumot is, de Pécssett szentelték fel, közel a szülőfalujához. Húga, édesanyám ritkán találkozott vele, a távolság miatt, sok éven át. Az a nyár a szentelés miatt különleges volt: a család számára is ismertté váltak a szemináriumi évek alatt megismert jó barátok. Anyám közvetlen természete, ahogy akkor, azóta is sokakat megfog. Talált is magának barátot köztük, még-hozzá egy NDK-ból érkezett fiatal társaságból. Renate nem sokkal később meghívta Drezdába néhány hétre családjához édesanyámat. Egy vidéki lánynak az utazás egyedül az ismeretlen Budapesten, pályaudvarokon keresztül odáig, kalandosnak ígérkezett. A német barátnő annyit írt neki, hogy Budapesten megszállhat egy kedves ismerősüknél, Sacaninál, a Virág Károly utca 7-ben.

– Sacani, Sacani! Ki lehet az? – tépelődtek fivérével, mire nagybátyám felkiáltott – Ez a Sárkány! Ez csakis a Sárkány Józsi lehet!

Anyám feljött vonattal Budapestre, Sárkány várta őt a megbeszéltek szerint. Ízes magyar beszéddel mindent megmutatott neki, míg kifelé mentek Albertfalvára villamossal; anyám rémülettel és csodálattal hallgatta az ismeretlen konok, nyakas embert, mikor az '56-ban meglőtt épületekről beszélt, s hangosan szidta a kommunistákat, miközben a közelükben két fegyveres katonatiszt utazott.

A Virág Károly utca 7-be, egy sátor tetős kis házba mentek. (Mint megtudtam, ez a mostani Sipos Pál utca Albertfalván.) Sárkány egy barátjával lakott ott, a másik Józsival. Akkorra anyám már tudta róla, hogy hivatásától eltiltott fiatal papról van szó, akit titokban szenteltek korábban, de nyilvánosan nem működhetett. A kis házban a hátsó pici szoba volt az a hely, ahol Sárkány József magának vagy szűk ismerősi körének miséket mondott. Ízes beszédét Erdélyből hozta, ahogy mokány alkatát, fekete haját és sajátos humorát is őseitől merítette. Látszott, hogy nagy baráti körrel rendelkezik, sokak támogatásában, elfogadásában éli napjait.

Anyám végül néhány házzal arrébb, Mamikánál kapott ágyat arra az éjszakára, s a kedves idős hölgy hosszan mesélt neki Szent Ritáról. Oly érzékletes lehetett ez az elbeszélés, hogy édesanyám templomunkban a mai napig visz virágot a szentnek.

Másnap elutazott, de később többször jött fel bátyjával Budapestre Sárkány Józsefet meglátogatni. A következő évben egy gyászszertartásra. Az emlékek összerosódtak már, de Sárkány fivérének temet-

ték talán. Akkor ő maga mondta el a gyászmisét a Szent Mihály templomban. Édesanyám visszaemlékszik arra, milyen sok barátja volt: művészek, történészek, az értelmiségből sokak, akik őszintén szerették nyílt, szókimondó természetét ennek a fiatal verbita szerzetesnek.

Többek között Feszty Masával, Masenyka nénivel is nála találkozott édesanyám. Feszty Árpád lánya sokszor járt ki a belvárosból Albertfalvára Sárkányhoz beszélgetni. Vele jött szakácsnője, Böske is, akivel anyám együtt főzött a vendégeknek marhapörköltet, bár Masenyka néni vegetáriánus volt. Ahogy mondta:

– Nekem az állatok mind barátaim, Kedveském. Csak nem képzeled, hogy megenném a barátaimat? – Anyámnak ez az 1960-as években vidéken teljesen ismeretlen volt: hallott ilyesmiről, de miféleképp erről nagyon mást gondoltak. Örültek, ha volt...

Több emléket nem osztottak meg velem ezen túl családomban. Még annyit, hogy egyszer később felmerült Sárkány Józsefben a nyugatra távozás gondolata. Érdeklődött, meg lehet-e kockáztatni csónakkal miféleképp, de maradt... még egy időre.

Az emlékképet végül albertfalviak tették róla színesebbé előttem. Jó volt a megérzésem arról, kiknél kezdjek puhatólózni. S bár nekem úgy tűnt a családunk történetéből, hogy Sárkány József személye szinte ismeretlen, titokzatos, kiderült: több tősgyökeres albertfalvianak sok emléke fűződik hozzá.

Először Madaras Gábort kérdeztem meg, aki 1959-60 tájékaról fiatal fiú korából emlékezett vissza Sárkány Jósikára. Ismerte a templomból, akkoriban sekrestyésként dokumentálták is őt az egyházközségben. Emlékei szerint csak a vasárnap hajnali miséket mondhatta Sárkány a mellékoltárnál hat órákor, mikor még kevesen voltak a templomban. Akkor Ormai Gusztáv volt az albertfalvi plébános, aki csatlakozott a békepapi mozgalomhoz, leginkább az Állami Egyházügyi Hivatal félrevezetése érdekében. Több eltiltott papot is befogadott, sekrestyésként alkalmazta őket.

Hogy Sárkány József verbita szerzetes volt, csak nagybátyám emlékében él. Itt nem tudtak ilyesmiről. Hivatalosan ez a missziós,

hittérítő rend 1948-tól nem működhetett Magyarországon. Később visszatérhettek, Budafokon van is rendházuk. A Romániából áttelepült fiatal pap családi emlékeink szerint mégis az „isteni ige” rendjének követe volt.

Segítségemre voltak még néhányan – Pösze néni, Rózsika –, akik emlékében Sárkány Jóska személye erősen kapcsolódik fiatalságukhoz. Hosszasan élt itt Albertfalván, sokaknak sok mindenben segített a templom körül. Volt, akit ő esketett még 1977-ben, volt, akinek a hozzátartozóját temette el.

Édesanyja halála után Ausztriába költözött. Később valószínű ott halt meg.

Ennyi családom albertfalvi Sárkány-kalandja.

Számomra Budapesten élni sosem volt vágy, az élet hozta úgy, hogy ide kerültem. Akkor még félelmekkel telin, hogy mit kezdek vidéki lelkületemmel majd ebben a „fenenagyvárosban”. Ahogy elkezdtem Albertfalvára járni minden nap, egyre több jó élmény ért: ugyanazt a kedves, vidéki mentalitást is megtalálhattam, amihez szoktam, ami számomra fontos. Nem Albertfalván alszom el esténként, de ha bárki megkérdezne, előbb mondanám magam albertfalvinak, mint budapestinek.

Bóti Attila

Albertfalva régen és ma

A KÖVETKEZŐ TÖRTÉNETEK KITALÁLTAK, JÁTÉK AZ ALBERTFALVA NÉVVEL. TÖRTÉNELMI TÉNYEK NEM TÁMASZTIK ALÁ.

Két lovas tűnt fel az út kanyarulatában. A kelő nap fénye megcsillant sisakjukon, a Duna vizéről visszaverődő sugarak pedig aranyba vonták vértjüket. Mögöttük a Gellért püspökről elnevezett hegy magasodott méltóságteljesen, őrt állva a Budai Vár felé vezető úton.

– Mennyi idő lesz odaérnünk a koronázó városba? – kérdezte egyikük.

– Ha nem állunk meg hosszabb időre, az ebédet már ott költhetjük el. Ezekben a nyári hónapokban jól járható a Fehérvárra vezető út.

– Kíváncsi vagyok, régóta vágyom már látni egy koronázási ünnepséget.

Jobb kéz felől lassan elmaradt mögöttük a Pilisig és azon is túl húzó-dó rengeteg, az erdőt gondosan művelt parcellák váltották. Mellettük takaros kunyhók álltak.

– Milyen jóra való, dolgozó emberek élnek itt – jegyezte meg a fiatalabb lovas – kinek a birtokához tartozik ez a kis falu?

– Albert herceg falva – válaszolta a másik, majd mindketten ügetésre nógatták lovukat.

Üszkös romokat világított meg a hajnali nap fénye. A kunyhók maradványain túl a valaha gondosan művelt földek szétdőlvén feküdtek. A termés nagy részét elvitte a siserehadként vonuló török sereg, a kalászos pedig letiporva hevert. A közeli nádasból lassan kikukkantott egy ősz hajú férfi, nagy bajsza hosszan lelógott kétoldalt. Kis ideig fürkészte a környéket, majd hátrafordult és intett:

– Gyöhettek, elmentek már.

Az ingoványból előjöttek az emberek, hálát adva Istennek, hogy pont a falutól nem messze fekszik a Duna partján elterülő mocsaras terület, amely tökéletes rejteket nyújt vész esetén. A falut feldúlta ugyan a török, de lakói közül egyetlen ember sem veszett oda. Egy gyerek elkeseredve kérdezte szüleit:

– Most mit fogunk csinálni?

Azok biztatva válaszoltak:

– Amit mindig is, nem adjuk fel soha. Újjáépítjük Albert falvát.

Füstködön szűrődött át a kelő nap fénye. Az üzemekben már zaka-
toltak a gépek, a kémények ontották a füstöt. A villamosokról és bu-
szokról álmos emberek szálltak le és indultak gépiesen a folyó partjára
egymás mellé felhúzott gyárak felé. A Duna közelsége sem tudta felvi-
dítani őket, hiszen nem volt idejük lesétálni a partra. Albertfalva és a
közeli gyárnegyed élte a mindennapi életét, s várta a változást, bízva
abban, hogy egyszer majd ledobja hátáról a nehéz épületek terhét. Né-
hány évtizeddel később valóban egyre több vidáman csillogó háztetőt
köszöntött a hajnali napfény. A gyárak helyén lakóházak emelkedtek, a
Duna-part lassan megtelt étellel. Egy, pontosabban két piros emeletes
busz pedig az arra sétálók és a futók egyik törzshelyévé vált.

A fiú az Albertfalva szélén húzódó töltés mellett biciklizett. Fel-alá
rótta a köröket az aszfaltúton és élvezte a forgalomtól távoli városrész
friss levegőjét. Egy férfi futott ki az egyik kisutcából, egyenesen felé.

– Hahó, fiú, állj meg légy szíves!

A srác meglepődve várta, mit akar tőle az idegen, de aztán észre-
vette a kezében az ismerős táskát, amelyet induláskor a kerékpár hátsó
csomagtartójára tett. A férfi mosolyogva és a futástól kissé lihegve állt
meg előtte:

– Ezt elhagytad, leesett a bicikliről – mondta és visszaadta a fiú-
nak a csomagját, benne a pénztárcával. A fiú megköszönte és nagyon
örült, hogy visszakapta az útközben észrevétlenül elvesztett csomagot,
hiszen édesanyja a pénzt is elküldte benne vele, hogy édesapjával be-
vásároljon hazafelé. Elköszönt a férfitől és tekert tovább. Halk sziszegő
hang hallatszott, majd lassan felerősödött – a fiú megállt és végignézte,
ahogy az áramvonalas piros-fehér elővárosi szerelvény elszárgul mel-
lette, majd a nyomába eredt. A vonat lassítani kezdett és megállt az ál-
lomáson. A fiú épp akkor ért oda, amikor az utasok kiszálltak. A biciklit
letámasztva boldogan futott oda édesapjához és csak annyit mondott:

– Olyan jól érzem itt magam, jó hogy itt lakunk Albertfalván!

Farkas Krisztina

„Albertfalva az én hazám”

VERBÉNYI ISTVÁN PLÉBÁNOS

Verbényi István atya sokszorosan albertfalvi volt: több szállal kötő-
dött a XI. kerület e településrészéhez. Miután az apa hazaérkezett
Bécsből az osztrák eredetű – kávé, teát, csokoládét s egyéb édessé-
get gyártó – Meinl Rt. István úti telephelyére került. A gyár fejlődése
miatt új egység kialakítására volt szükség az Andor utca és a Bu-
dafoki út sarkán, ahova édesapját is áthelyezték. 1941. szeptember
1-jén költöztek a Pozsonyi utca 12-ben (ma Derzsi utcában) lévő la-
kás bérlőiként a Tisztviselőtelepre, mivel a városrész az Andor utcai
gyártelep közelében helyezkedett el.

1944. március 19-ét, a német megszállást követően a család
Sopronba menekült a nagyszülőkhöz, s a háború hátralévő részét
ott vészelték át. A családfő az utolsók között hagyta el Budapestet,
mivel a szovjet csapatok csak karácsony másnapján foglalták el a
fővárost. A Tisztviselőtelep akkorra már teljesen elnéptelenedett, a
kert közepén megásott bunkert beültette virággal, és itt helyezte el
a családi értékeket. 1945 áprilisában az apa visszatérése mentette
meg az üresen hagyott lakást attól, hogy illegális beköltözők birto-
kukba veyék.

István atya ez év májusáig néhány hónapot Sopronban járt is-
kolába, majd Albertfalván folytatta tanulmányait. A községi ele-
mi iskolának kiváló tanári gárdája volt. Ki kell emelni közülük
Balogh Gizi és Pintér Anna tanítónőt, Boglucz Béla természetrajz-
biológia szakos tanárt, Müller Margit matematika, Schlett Er-
zsébet és Csepeli Erzsébet magyar irodalom szakos tanárnőt. A
közösségi élet szempontjából nagyon sokat jelentett, hogy az is-
kola legjobb pedagógusai a Tisztviselőtelepen laktak. 1950-ig
volt hittan oktatás. A hitoktatást egy kalocsai megyés pap, Teész
Imre látta el, aki szintén a környéken, a Sáfrány utcában lakott.
A jezsuiták által alapított Szívárdia hasonlóan a cserkész mozga-
lomhoz táborokat, kirándulásokat szervezett az ifjúság számára.

A tanuláson és a kirándulásokon kívül a gyermekéletet a mindennapos játék tette színessé. A Rákóczi tér (a mai Abádi tér) a gyerekek körében fogalommal vált: ott lehetett játszani, focizni, a többiekkel találkozni.

A szerzetesrendek feloszlata után a Keresztes Nővérektől érkező kántor, Jolánta nővér gyermekkórust alapított, melyben István atya is énekelt, a miséken – mivel a templomban ekkor még nem volt orgona – a harmóniumon játszott.

A szülők mindkét ágon gyakorló katolikusok, templomjárók voltak. Édesanyja az esperes úrnak segített a szociális munkában. Nagyon korán, már kilenc évesen elkezdett ministrálni. Mindez meghatározó volt abban, hogy pap lett, s a hívek szolgálatának szentelte az egész életét.

A középiskola első és második évfolyamát a József Attila Gimnáziumban, a harmadik-negyedik osztályt már a piaristáknál végezte el. 1956-ban érettségizett, szeptember 7-én lépte át a szegedi szeminárium kapuját, így a forradalom eseményeit nem Budapesten élte át. Öccse és szülei Albertfalván maradtak, így részeseivé váltak a sorsdöntő őszi napoknak, melynek legemlékezetesebb pillanatait a családi emlékezet őrizte meg. Öccse koczikísérőként a Dunántúlról hozott élelmiszert a fővárosiaknak, a Móricz Zsigmond körtéig tudtak eljutni. November 4. után a felkelők és a szovjet egységek között kibontakozó erős tűzharcban már a hídon nem lehetett átmenni.

István atyát 1961. június 21-én szentelte pappá Shvoy Lajos megyéspüspök.

A székesfehérvári egyházmegye papjaként különböző szolgálati helyeken működött. Megszerezte a pap számára elérhető legmagasabb zenei képzettséget.

1974. szeptember 1-jétől lett az esztergomi Papnevelő Intézet énektanára és tanulmányi felügyelője. 1981-től 1983-ig Rómában a Pápai Liturgikus Egyetemen, a Szent Anzelm Főiskolán tanult. Miután visszatért Magyarországra, Budapesten a Központi Papnevelő Intézetben lett prefektus. Nem saját döntése, hanem a püspök úr rendelkezése alapján – melynek nagyon örült – került vissza 1985-ben Albertfalvára plébánosnak.

Abban az időben nagyon sok fiatal, kisgyermekes család költözött a plébánia körzetébe, így lehetőség nyílt a képviselő-testü-

let megújítására. István atya jelentős szerepet vállalt az egyházi iskola létrehozásában is. Az 1991 januárjában beadott kérvényt még elutasították, októberben létrejött a Don Bosco Iskola Alapítvány, decemberben pedig újabb kérvényt nyújtottak be az önkormányzathoz. Az eredeti terv szerint tizenkét osztályos iskola létesült volna, de attól lehetett tartani, hogy a kerület jóváhagyását követően a főváros megbuktatja a javaslatot, ezért döntöttek az általános iskola létrehozása mellett. 1992. január 30-án 16 órától kezdődött az önkormányzat képviselő-testületének ülése, mely végül megadta az engedélyt a plébániának a katolikus iskola alapítására. Június 26-án adta át az önkormányzat az iskola épületét, s augusztus végén indulhatott az első tanév. A tanári kar kiválasztása pályázat útján történt. A hittant oktató fiatal szalézi pap, Ábrahám Béla a védőszentül választott Don Bosco szellemiségét képviselte az iskolában. Az Érem utcai szárny újabb emelettel történő bővítésére kétharmados egyházi és egyhármados önkormányzati támogatással került sor. István atya közbenjárásának köszönhetően nagyon sok adományt, ajándékot kapott az új oktatási intézmény. A Don Bosco iskola létrehozásáért az esztergomi egyházmegyétől megkapta a Szent Gellért-díjat. Fájó pont volt az életében, s talán a legsúlyosabb döntést kellett meghoznia, amikor 2001-ben betegsége miatt lemondott a plébániai szolgálatról. Ugyanebben az évben Újbuda díszpolgára elismerő címben részesült. 2002. január 1-jétől kinevezték a Magyar Liturgikus és Egyházzenei Intézet vezetőjének, 2011. szeptember 1-jével mentették fel, s életművéért a Magyar Püspöki Konferenciától megkapta a Pro Ecclesia Hungariae elismerést.

A Tisztviselőtelep István atya életének mindig meghatározó színtere volt. Miután a plébániai munkától megvált, visszaköltözött a család Derzsi utcai otthonába.

A telep régen egy nagy családra emlékeztetett. Külsejében azonban egészen más volt, mindenütt fehér kerítésekkel, egységes homlokzatokkal – amit feltétlenül meg kell őrizni – szépen gondozott kertekkel, a járda és a kocsút között terméskövekkel kirakott árokrendszerrel. Jobban elkülönült, mint ma, önállóságát az Építész és a Fegyvernek utcában üzletet nyitó kisiparosoknak és kiskereskedőknek köszönhette.

Az 1970-es években az egységes, fából készült kerítések helyére drótkerítések kerültek, ekkor fedték be az utakat kátrányos leöntéssel, s lehetőséget adtak a verandák beépítésére is. Bizonyos mértékben megtartotta kisvárosias, családi hangulatát, a közösségi jelleg azonban átalakulóban van, mivel nagyon sokan elköltöznek, inkább a régóta itt élőkre jellemző a kölcsönös segítség és odafigyelés.

Verbényi István atya 2014. december 22-én hunyt el.

Farkas Krisztina

Budai Ilona népdalénekes

„Szárnyalj a magyar égen, ilyen tisztán és fényes torokkal,
mindnyájunk öröme.”

(Ádám Jenő)

Budai Ilona 1951-ben Győr-Sopron megyében, egy Felpéhez közeli tanyán született. Gyermekéveit a szomszédos Gyömörén töltötte, ahova 1952-ben költözött a család, a legnehezebb időkben, az ötvenes-hatvanas években is hívó faluban, összetartó, katolikus közösségben nőtt fel. Az éneklés örömét, a népdalok szeretetét a szülői házból hozta magával, a családban munka közben is természetes volt az éneklés, édesanyja dallal altatta és ébresztette, s apja is nagyon szeretett énekelni. Budai Ilona ma is úgy tartja, hogy minden gyermek életében kimondhatatlanul fontos az ének, a lélek épülése, belső gazdagodása szempontjából.

A gimnáziumot Ménfőcsanakon végezte, hangjára Asbóth Mária, a magyartanára figyelt fel. Ő adta először a kezébe a Kodály-Vargyas-féle népdalos példatárat, s ő készítette föl számos megyei és országos versenyre is.

Az első igazi sikert az 1968-as *Ki mit tud?* hozta meg a számára, ahol eljutott a középdöntőig. De még inkább felfigyeltek tehetségére a *Nyílik a rózsza* című vetélkedőn, majd az 1970-es *Röpülj páva* országos népdalversenyen, ahol az első díj mellett elnyerte Kodály Zoltánné különdíját is. A vetélkedőn ismerkedett meg Halmos Bélával és Sebő Ferencsel, akikben igazi társakra lelt, így közösen lehettek elindítói az 1970-es években kibontakozó táncmuzikális mozgalomnak. Budai Ilona ma is úgy tartja, hogy nem ő választotta ezt a műfajt, hanem a műfaj választotta őt.

1971-ig a soproni óvónőképző növendéke volt. A diploma megszerzése után néhány évig óvónőként dolgozott Budapesten, közben elvégezte a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolát.

Első önálló népdalestjét 1976-ban Nagy László nyitotta meg, a neki ajánlott, *Szólitalak hattyú* című versével. 1978-ban jelent meg

első önálló nagylemeze *Élő népzene* címmel, melyhez Kiss Ferenc írt ajánló sorokat: „Budai Ilona olyan énekléssel töltötte be a termeket, melynek üde, meleg tisztasága és emelkedett, fényes zengése a népdal legbensőbb tartalmát keltette életre.” Ugyanebben az évben alakult meg budapesti fiatalokból a Vikár Béla Népdalkör, amelynek létrejötté óta vezetője. Generációk kerültek ki ebből a csoportból, akik a népdalok szeretetét, örökségét nemzedékről nemzedékre vitték tovább.

A hetvenes évek derekától járja a környező országok magyar lakta vidékeit, népdalokat, népmeséket gyűjt, a nótafáktól pedig a hagyományos éneklési technikát sajátítja el. Amíg kicsi volt a fia, sokat mesélt neki, aztán 2001-ben elkészült első mesekazettája gyermekeknek, nem sokkal később egy felnőtteknek szóló is. 2003-ban jelent meg egy szép kiállítású mesekönyve *Székely mesebeszed* címmel. A mesék székely nyelvjárásban szólnak meg. Mivel sokat járt kint Erdélyben, tudatosan figyelt a nyelvre, a kiejtésre, a hangsúlyokra, így könnyen el tudta sajátítani az ízes beszédet. 1995-ben jelent meg első CD-lemeze *Magyarország édes hazám* címmel. Azóta is nagyon sok helyre elviszi a meséit, és a meséken keresztül a magyar nyelv és a magyar kultúra szeretetét, tiszteletét. „A világ egyik legszebb nyelvét kaptuk ajándékba. Csodálatos virág a magyar nyelv” – vallott Gréczi Lászlónak a magyar nyelvhez fűződő viszonyáról.

A pedagógusi pályát sem hagyta el: 1986-tól az Óbudai Népzenei Iskolában tanít. Néhány éve pedig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem népzene tanszakának is oktatója. 1975-től nyaranta több népzenei tábort is vezet, melyek közül a vésztői nemzetközi népművészeti tábor és a simontornyai népdalos tábor emelkedik ki.

A középkori énekmondók kései utódaként az ország népét műveli: a Magyar Rádióban 1987 és 1997 között népdalt tanított (Énekeljünk együtt), 1997-től *Fúvok az énekem* címmel vezetett műsort. 2008 februárjától a Magyar Katolikus Rádióban szerkeszt és vezet népzenei műsort, *Népdalforrás* címmel. A Rózsavölgyi Közösségi Házban pedig népdalkört vezet.

Budai Ilona a legfontosabbnak a népdalok terjesztését, tanítását tartja, a népdalok tanítása során pedig azt a lelkeséget szeretné elültetni az emberek, elsősorban a fiatalok szívében, amit ezek a dalok hordoznak: a hitet, az emberséget, a hazaszeretetet és a hűséget.

1986-ban Kodály-díjjal, 1988-ban rádiós Nívódíjjal tüntették ki. 1993-ban átvehette a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztjét, 1996-ban pedig a Magyar Örökség Díjat, a népdalénekesek között elsőként kapta meg az országban. 2010. október 23-án Életfa Díjat adományozott neki a nemzeti erőforrás miniszter. 2014. március 15-én pedig a Magyar Érdemrend középkereszt kitüntetését vehette át.

Budai Ilona több évtizede él a XI. kerületben, Albertfalván. Ez idő alatt nemcsak országos programokban, hanem a kerület kulturális életében is számos alkalommal vett részt, az itt élők több rendezvényen gyönyörködhetnek az általa előadott népdalokban.

Budai Ilonát a magyar népdal és népmesekincs művészi színvonalú tolmácsolásáért és a magyar kultúra ápolásáért a Magyar Kultúra Napja alkalmából Újbuda Önkormányzata a Pro Cultura Díjban részesítette. 2016. március 15-én pedig Kossuth-díjasaink között köszönthették.

A Tati

Az 1920-as évek elejétől az 1970-es évek második feléig Albertfalva mindennapjaihoz hozzátartozott egy érdekes, színes egyéniség, ahogyan idősebb korában mindenki hívta: a „Tati”. Tati igazi – a századelő világát idéző – bohém figura volt. Albertfalván szinte mindenki ismerte, szikár alakja hol az EMÁG pályán, hol a kis Kábelén, hol az albertfalvi utcákon, hol a Gödörben vagy épp a Csercsicsben tűnt fel, ahol szinte mindennap megfordult. A Gödör és a Csercsics is szinte elképzelhetetlen volt nélküle.

Tati élete kész regény: Az I. világháborúban megjárta az olasz frontot, Isonzónál harcolt. A frontszolgálat után 1918-ban vitézségi érdemmel tért haza. Több szakmát is kitanult, dolgozott orfeumi pin-cérként, parkett-táncosként, de pékként és szövőmesterként is. Most róla szeretnék néhány rövid történetet mesgostani.

A „Leibzigerben”

A két világháború között az Albertfalvi Cérnázó még magántulajdonban volt. A szövőgyárat a népnyelv csak a „Leibzigerként” emlegette. Tati és a felesége is a szövőgyárban dolgozott. A mi Tatinknak azonban a komoly, kitartó munka soha nem volt az erőssége. Ahelyett, hogy a gépeket felügyelte volna, a szövőnőket tanította táncolni. Amikor ezt meglátta a gyártulajdonos, Tati feleségének csak ennyit mondott:

– Te olyan vagy, mint a hangya, mindent összegyűjtesz, a férjed pedig a tücsök, aki mindent elherdál.

Csak azért nem rúgta ki Tatit az állásából, mert megsajnálta a feleségét.

Út az Ígéret Földjére

Tatit az édesanyja gyermekkorában elhagyta, ezért Tatinak árva-házban kellett felnőnie. Az asszony kivándorolt Amerikába, hogy ott új életet kezdhesen. Amikor fia felnőtt lett, és már maga is családot alapított, megkerestette, hogy fel tudja vele venni a kapcsolatot.

Az 1920-as és az 1930-as években nagyon sokan kivándoroltak Amerikába, hogy ott próbáljanak szerencsét. Tati anyja hajójegyet vásárolt és elküldte a fiának, hogy az a családjával együtt letelepedhessen az Ígéret Földjén. Azonban a vágott amerikai partokat soha nem érték el. Az események egészen másként alakultak, megint csak Tati jóvoltából.

Tatiék mindenüket eladták, még a bérelt lakást is felszámolták, hogy az első időkből legyen egy kis spórolt pénzük, és ne kelljen szűkölködniük az új hazában. Az utazás reggelén Tati azzal ment el, hogy még valami nagyon fontos dolgot el kell intéznie, mielőtt útra kelnek. Azzal eltűnt, és két hétig nem is került elő. Hátra hagyta feleségét és kisfiát, akik a bőrdöngön ülve fél napot várakoztak a sötét és hűvös lépcsőházban. A háziúr megsajnálta őket, és visszaköltöztek a korábban bérelt lakásba.

Tati ez idő alatt eladta a hajójegyeket, s az árából pedig remekül szórakozott: végiglátogatta az összes pesti orfeumot és kabarét. Amikor elfogyott a pénze hazatért a családjához. Amit akkor kapott a feleségétől, azt hiszem, nem tette ki az ablakba...

A Gödör

Tati nyugdíjas éveiben az EMÁG pályán és a kis Kábelén árulta a tökmagot a hétvégenként rendezett meccseken. Amikor felhangzott:

– Tökmagot tessék, Tökmagot tessék! – az emberek máris köré gyűltek, hogy vásároljanak tőle.

Az így megkeresett pénzzel aztán átment az EMÁG pálya melletti Gödörbe, ahol a borozgatás közben a kártya is előkerült. Tatinak azonban a kártyában soha nem volt szerencséje, mindig veszített. Mivel pénzben játszottak, így a tökmag ára is elúszott. Amikor hazatért fiát kérlelte, s igen gyakran elhangzott az alábbi mondat:

– Drága, szép sudár fiam, adj egy kis pénzt! Tudod, sóher vagyok. A fia pedig mindig megszánta az öregét és mindig adott.

(Ezeket a történeteket a szüleim mesélték el nekem még gyermekkoromban Albertfalva kedves, bohém figurájáról.)

Tanítónők „Gizi néni”

1985 fantasztikus évünk volt itt Albertfalván. Izgatottan készültünk a nagy eseményre, amikor a „mi Gizi néni” (Balogh Gizella tanító néni) megkapja a vasdiplomát. Az *Iskola Televízió* is eljött a kedves ünnepségre. Kerestük, kutattuk a régi albertfalvai tanítványokat, hiszen édesapám korosztályától kezdve még a nálam fiatalabbakat is tanította az elemi ismeretekre. Albertfalván harminc éven át egészen az 1960. szeptember 1-jei nyugdíjazásáig nevelte az alsósokat. Gizi néni 1898. szeptember 6-án született a Fejér megyei Tabajdon. Édesapja községi jegyző, édesanyja háztartásbeli volt. Három fiútestvére közül egyikük, Zsiga szintén tanító volt, de sajnos nagyon fiatalon meghalt spanyolnáthában.

Gizi néni 1918 júniusában végzett a pápai Református Tanítóképzőben. A bizonyítványa szerint nagyon jó tanuló volt, sőt szorgalmát „ernyedetlennek” írták le. Az év szeptemberében a csallóközi Somorján kezdett tanítani, majd decemberben áthelyezték Csákbérenybe, 1919. szeptember 1-jén Csákvárra. 1922. november 1-től pedig Nagytéténybe. Az innen – Nagytétényből – származó 1930. július 8-ai működési bizonyítvány szerint: „Fenti idő alatt úgy a felettes hatóságainak valamint a reá bízott növendékek szüleinek elismerését és nagyrabecsülését érdemelte ki.”

1930-ban Albertfalvára helyezték a mi nagy szerencsénkre és örömünkre. Itt harminc évig tanította, nevelte a jól-rosszul tanuló nebulókat a Petőfi Sándor Általános Iskolában. 1950-ben a „*Nevelj Jobban!*” mozgalomban szerzett érdemeit díjazták, majd 1959-ben az „*Oktatásügy kiváló dolgozója*” lett, a „szocialista nevelés és oktatás érdekében végzett eredményes munkájáért”. A kitüntetésekénél – szerintem – sokkal többet jelentett a diákjai és szülei elismerése, tisztelete és szeretete, a diákok elért sikerei.

1960. szeptember 1-től nyugdíjas lett és sok-sok éven át idős édesanyját ápolta nagy odaadással, szeretettel és türelemmel. 1985-ben kapta meg a vasdiplomát. Nagy örömet szerzett neki, hogy szép számmal összegyűltek a különböző korú volt diákjai. Az iskola nevé-

ben Beleznay igazgató úr, a régi diákok nevében jómagam köszöntöttük a mi Gizi néniünket. Az iskola tanuló kedves műsorral lepték meg őt. Ma is látom magam előtt az örömtől és meghatódottságtól ragyogó arcát, csillogó szemét.

Az ünnepséget az *Iskola Televízió* is felvette és közvetítette. Nehéz, de gyönyörű hivatást választott. Elindítani az életbe egy kisgyereket, a nyiladozó értelmét fejleszteni, a tudás birodalmába bevezetni, a lelkét a helyes irányba terelni óriási felelősség. Sokan próbálják, de kevesen tudják úgy, mint Gizi néni tudta. A tanítás a tudáson kívül rengeteg türelmet, megértést és szeretetet igényel. Megtaláltam egy hálás szülő csodaszép köszönő levelét, aki a „szigorúsággal párosult szeretetteljes irányításáról, az áldozatkészségéről” írt.

Akár a mi szüleink helyett is írhatta volna ez az apuka. Mi is tudjuk, mit köszönhetünk neki: tudásunk biztos alapjait, és azt a sok-sok szépet és jót, amit kaptunk tőle. Arra tanított, hogy szeressük és segítsük egymást, törődjünk a másikkal. Emlékszem, délutánonként néhány társamat kellett korrepetálnom, de ha valamelyikük fejlődött, ő is kapott tanítványt. Megtanított bennünket tanulni, hiszen aki taníthatott, annak már tudnia kellett az anyagot. Büszke volt ránk, mert a jó tanulmányi eredményünk miatt három hetes jutalom-üdületet kapott az osztályunk Parádra. Most is emlékszem a gyönyörű tavaszra, a csodás kirándulásokra, az ibolyaszedésre és a felejthetetlen számháborúzásokra, melyből ő is kivette a részét, a fejére erősített számmal bujkálva a lombok között. Délelőttönként volt ugyan néhány kb. 15-20 perces tanóránk, de az nem számított. Néhányszor – jómagam is – büntetést kaptunk „szellemeskedésünkért”, mert lepedőbe burkolózva, szellemként ijesztgettük a többieket. Gizi néni minket is tanított hímezni, kötni, kézimunkázni. Még őrzöm azt a kis tálcakendő és tűpárnát, amit édesanyámnak készítettem Anyák Napjára.

A régi albertfalvai temető mellett lévő kis iskolába jártunk, a mai Forgalmi telepnél. Nagyon élveztük a nagy udvart, ami csak a miénk volt. Távol a központi épülettől, ez maga volt a paradicsom. Bár már nem volt olyan fiatal, és alacsony volt, kicsit kerek, de fogócskázott, hógolyózott velünk. Borzasztóan élveztük. Jó tanítványok lévén persze vigyáztunk rá, nem szaladgáltattuk. Hagytuk lépegetni egyet-kettőt erre-arra, de mi szaladtunk a közelébe, hogy megfog-

hasson bennünket. Ez lehetett akár figyelmesség, jól neveltség óra is. Rajongtunk érte. A 4. év végén a padra borulva sírt az osztály, mert nem akartunk elválni tőle. Évtizedek óta folyton azon töröm a fejem, mi volt a titka. Egy egyszerű apró termetű emberbe hogyan fért bele ennyi kitartás, szeretet, fáradhatatlan tenni akarás és megértés. Szigorú volt, de szeméből, arcából, egész lényéből sütött a feltétel nélküli szeretet, a jóság. Szerintem kiapadhatatlan szeretet forrás működött a szívében. Gyerekei nem lévén a sajátjaiként szeretett bennünket. Minden törekvése arról szólt, hogy emberré neveljen minket. Hálásak vagyunk, mert ehhez megkaptuk emberségből a megfelelő példát is tőle.

Áldozatos munkája elismerésül a Don Bosco iskolában tantermet neveztek el róla. Én arra vagyok büszke, hogy Gizi néni később is megtisztelt bizalmával, és 1975 után az orvosa lehettem, és megpróbálhattam valamit visszaadni a tőle kapottakból. 1997. január negyedikén, türelemmel viselt hosszú betegség után hagyott itt bennünket örökre. De, ahogy a költő mondja: „Nem hal meg az ki milliókra költi dús élte kincsét”. Ez jutott eszembe a hírre, mert Gizi nénink itt van a mindennapjainkban, a legnagyobb tisztelettel és szeretettel, nagyon sokat emlegetjük. Lelkének fénye most is világít utat mutatva nekünk. Gizi néni életével tett tanúbizonyságot arról, hogy sohasem önmagáért, hanem mindig másokért, értünk élt.

(Budapest, 2016. szeptember 19.)

Husvéti Tiborné

Mozaikok

Igen! – Albertfalva az otthonom.

Itt élek kilenc éves koromtól, akkor vetek magukhoz tanárházaspár nagyszüleim, és neveltek fel onnan. Abban a lakásban élek azóta is (1952 óta), de már sajnos egyedül. Viszont a falak megőrizték az itt töltött hatvanégy év emlékét, és óvón, bátorítón és erőt adón vesznek körül.

A falról rám tekintő Szent Miklós ikon Nagymamám gondoskodó szeretetét, kedves mosolyát hozza vissza. A szép régi hegedű Nagypapám esti hegedüléseit idézi, és a szívet melengető házi muzsikálások emlékét. Az antik hatású teáskészlet egy-egy darabját, ha kézbe veszem, még érzem az erős, aromás tea és a sütemények illatát, a jóízű családi beszélgetések emlékét.

Általános iskolai tanulmányaimat is itt, a templommal szembeni, akkor még földszintes épületben kezdtem el. Az osztályteremben vaskályha, szénfűtés volt, és időnként jó hosszú szénszünet, amit mi diákok nagy örömmel fogadtunk. A ma már elképzelhetetlenül puritán körülmények között komoly tanítás folyt. Legendás tanáraink voltak, akiknek emléke ma is felragyog: Gréti néni magyar órái, Sári néni történelem órái, Acsay Erzsi néni osztályfőnökünk szép erkölcsi útravalói, és Bogrucz tanár úr biológia órái és növénygyűjtő körútjai.

1956. október 23-ra kaptam életem első operajegyét az Erkel Színházba. Nagypapámmal együtt a Trubadúrt néztük. Tizenhárom évesen beléptem a történelembe, közelről láthattam a forradalom indulását, az első lépéseket, a vonuló egyetemistákat – éreztem a pattanásig feszült légkört. Az előadást az Erkelben megtartották, de feszültség vibrált a levegőben – egyszer csak a lámpák felgyúltak, egyetemisták jöttek be a lyukas nemzeti lobogóval, felolvasták a tizenkét pontba szedett követeléseiket és elénekeltük a Himnuszt. Utána percekig néma csend volt – éreztük a „sors kezét” –, még ma is borzongató emlék.

Hazafelé már nem járt a 6-os villamos, lövések hallatszottak, és holttestek is hevertek az úton. Nagypapám megnyugtató jelenléte, erős keze vezetett haza a hirtelen ijesztővé vált világból. A Móricz

Zsigmond körtértől már jártak a villamosok, és késő éjszaka Albertfalva csendje és nyugalma ölelt át bennünket.

Gyermekkoromban Albertfalván, a Fehérvári úton kis földszintes házak álltak, nagy zöld HÉV szerelvények zakatoltak, és az utcák nyáron kissé porosak, télen sárosak voltak – az élet falusi nyugalomban zajlott.

Aztán az évek folyamán emelet épült az iskolára, épült még egy iskola, betonozott járdák, úttestek, új üzletek, kispiac, majd lakótelepek, bevásárlóközpontok is lettek.

Az 50-es években még kisbíró dobszóval tette közhírré a legfrissebb tudnivalókat (mi gyerekek utcáról utcára kísértük lelkesen). Most külön TV csatornán láthatjuk, hallhatjuk kerületünk legérdekesebb történéseit, eseményeit.

Albertfalva épül, szépül, korszerűsödik, de emberléptékű, élhető maradt. Este színház, hangverseny után a 47-es villamos vagy a 7-es busz megbízhatóan közlekedik; a jól kivilágított Albertfalva utcán, Adony utcán biztonságosan hazaérek. De őszi estéken a nyitott ablaknál a tücskök megnyugtató ciripelését hallgathatom. Ilyenkor úgy érzem, a természet kellős közepén élek, és a tücskök muzsikáján keresztül az állatvilág mesebeli kis lényei beszélgetnek velem, üzennek nekem valamit.

Albertfalván a kulturális- és művészeti élet számos képviselője élt és él ma is. Számomra legkedvesebb Kiss Gábor, a Tinta Könyvkiadó igazgatója. Magyarország egyetlen könyvkiadója, melynek a magyar nyelv minden oldalról való körüljárása, minél gazdagabb megismeretése a célja. Kiadványaik nyomdatechnikailag is tökéletesek, élvezet őket kézbe venni, birtokolni. A Tinta kiadványain keresztül ismerhettem meg pl. Grétsy László gyönyörű nyelvművelő munkáit, szólásaink eredetéről való értekezéseit.

Öt évvel ezelőtt nyertem anyanyelvi vetélkedőn a Tinta Kiadó *Szinonimák* című kiadványát, melyet gyakran forgatok élvezettel, mert nagyon fontosnak érzem, hogy amit mondani akarok, azt árnyaltan, szépen, egyértelműen tudjam kifejezni. A *Szókincsbővítő* munkafüzetekből máig tudok tanulni, pedig már elmúltam 73 éves, de még mindig beszélhetnék szebben, változatosabban magyarul.

Tizenhét évvel ezelőtt jelent meg a *Keresztnevek Enciklopédiája*, amit még közvetlenül a kiadótól (akkor még a Kondorosi úton volt)

vásároltam meg. Kiss Gábor személyesen hívott meg a 2009. április 15-én tartandó ünnepélyes könyvbemutatóra egy szép belvárosi épületbe. Igazi társasági- és kulturális esemény volt, amit azóta is kedves emlékeim között tartok számon.

Albertfalva jeles rendezvényein szoktam találkozni Kiss Gáborral, és mindig örömmel üdvözlöm kedvesen mosolygós lényét.

Hatvannégy éve élek Albertfalván. Voltak nehéz évek, sok leküzdéni való akadály, szép emlékek, száguldó, rohanó évek és nyugalmas időszakok. Ezekből az emlékekből próbáltam felvillantani egy párat.

Budapest, 2016. szeptember 20.

Jakobetz László:

Fiú-passzok

(RÉSZLETEK EGY HAMAROSAN MEGJELENŐ KÖNYVBŐL.)

Felhőkarcogató

1975 elején mindannyiunk életében kiemelt fontosságú családi program volt ellátogatni Albertfalvára, leendő lakhelyünk színhegyére. Kisgyerekként fogtuk szüleink kezét és vad kíváncsisággal vártuk azt a pillanatot, ami őket hónapok óta lázban tartotta. A különbség csupán az volt, ki melyik időpontban láthatta meg először későbbi otthonát... Csajági apuka nem bízott semmit a véletlenre: már a ház alapjainak lerakásakor elvitte csemetéjét, Lacit. Apa és fia kábeldobok, kerámia csövek és egyéb építési törmelékek között navigált, mikor váratlanul megálltak egy óriási, kiálló vasakkal díszített „betonvalami” előtt. Ekkor az apa felmutatott az ég felé.

– Látod kisfiam, ott van a mi lakásunk!

A gyermek meg csak meresztette szemét, de nem látott semmit, csupán bárányfelhőket. Öt évesen nem volt könnyű elképzelnie, vajon hol lesz a 7. emeleti szobája... Talán el is pityeredett volna, amikor az arra járó biztonsági őr megsajnálta őket, és közölte, menjenek be nyugodtan a szemben levő, már elkészült épületbe, ami pont ugyanúgy van felhúzva, mint a 7-es lesz. Ez mindenki osztatlan örömére megtörtént, s így az absztrakt gondolkodás – szó szerinti – alapjait elég volt később lerakni...

Drága szüleink, valóban ott laktok fent?

Mackó

Sosem volt futballmérkőzés szerveződött 1978 nyarán a „két ház között”. Mindenki az aktuális foci-vébé, na és persze Nyilasi-Törőcsik-Pintér lázában égett, amikor a gyerekek (pólójuk hátán a kedvencük mezsámával, amit a Corvin áruházban – tudjuk, e nélkül nem volt karácsony – vasaltak rá) kihívták a faterokat egy barátságos meccsre.

Az „öreg totyakosok” hajdani Dinamó-gatyájuk emlékével, s mázsányi versenysúllyal, örömmel elfogadták az invitálást, bízván gyerekkori labdakergető tudásukban. Ambrus apuka gyakran elfutott a jobbszélen, Jakobetz apuka kereste a 60 méteres passz lehetőségét (a 30 méteres pályán), míg Bánki apuka tette a dolgát a kapuban, ami a hinta két háromszög alakú vasa volt. Az elején még éltek az ősök reményei, de egy idő után egyre gyakrabban emlegették József Attila verscímét, jelesül a „Levegőt!”. (A többi apa ekkor áldotta előrelátását, hogy otthon maradt.) Nagyarányú gyerek-vezetésnél, már a résztvevők a végső sípszót várták, amikor egy labdáért folytatott harcban, hopp, váratlanul lecsúszott Bánki fater barna mackónadrágja. Egy pillanatra megfagyott a vér mindenkiben – még talán a két ház erkélyén „helyet foglaló” nézőkben is – majd harsány kacagás tört ki. Bánki apuka általános lassúságát meghazudtoló módon villámkezzel felkapta az engedetlen ruhadarabot, és a mérkőzés ezzel az emlékezetes motívummal hamarosan véget is ért. Egy biztos: később már senki nem zrikálta őt azzal, mint egykor Dalnokit a Fradi balhátvédjét, hogy „Puha vagy Jenő!”...

Aranygombok

A játékosok kezdetben egy Quick kakaós dobozból másztak elő. A szűk hely ellenére otthonosan érezték magukat ebben az omni-nózus fémládikóban, hiszen hazájuk a világ élvonalába tartozik a forró, reggeli nedű alapanyagának gyártásában. Komfortérzetüket bizonyára javította az is, hogy az ezüstös szelence oldalára rá volt ragasztva fehér betűkkel: „VERHETETLEN BRAZÍLIA”. Mi más lehetett volna jelzője a dél-amerikai fiúknak, hiszen soraikban játszott a háromszoros világbajnok Pelé, ám sietve tegyük hozzá Didi, Garrincha, Vava, Nilton Santos, Zagallo és Zito is. A kapuban természetesen Gilmar állt, aki némileg meg lett emelve egy gyufás-skatulyával, miközben a vágott szélű mezőnyjátékosok csupán saját csepegtetésű gyertyafaggyú izomzattal büszkélkedhettek... Az ellenfelek rettegtek e gárdát. Mindegy hogy az Olajbányász Megyimó-recz-cel, az FTC Branikovits-csal, a Tatabánya P. Naggyal, a SZEOL Birinyivel, a PMSC a Dárdai-Dobány duóval, netán a Képes Sportból (a címlap jobb sarkában „Bánki et.” jelöléssel) vagy Labdarúgásból kivágott NSZK Overath-tal nézett velük farkasszemet.

Később a ház – spirálfűzetben, statisztikákkal dokumentált – valaha volt legjobb csapata átköltözött Rázga Árpi bácsi fogtechnikusi műanyag dobozába, igaz akkor már Cosmosnak hívták őket, de Pelé – mint tudjuk – itt is szórta a gólokat, a nagy kedvenc, a loboncos üstökű F. Marinho társaságában.

A szomszédok ebből persze mit sem értettek, csak azt hallották, hogy a holland Krol ismét szögletet rúghat, amit a legendás Johann Cruyff befejel, de a brazilok megint csak fordítanak, mint éveken át mindig. A nagylakások lifttel szembeni linóleum előterében (Bánkiék és Maróthyék előtt) és később a Jakobetz apuka által készített, élethű, zöldre festett fapályán számtalanszor hangzott fel a „Góóóóóóóó!” ordítás, ami a szabadságot, a játékot és a gyerekkort jelentette.

Kedves kitérdelt tréningnadrágjaink, mondjátok, merre vagytok?

Aqua

A víz jelentőségéről nem csak a „Picasso kalandjai” című kultfilm óta tudunk, bár azóta nagyon... Kezdetben vala a Kondorosi uszoda helyén a Kábel-strand és a jéghidegvizes Albertfalvai fürdő.

Előbbi málló, rozsdás medencéjének romjai és életveszélyes (valóban meghalt itt egy nyolc éves fiú) betongyűrűi között láttunk életünkben először ebihalat. A nagyobbak, Németh Dedi, Hargitai Frédi, valamint a Kerecsi-fivérek a lezárt előcsarnokba jártak pingpongozni, (ott ahol egykor az úttörőkről készült szobrok álltak). A kisebbek, Nagy Béla és Fribék Istiék pedig ott szedtek gyümölcsöket (a cseresznyét még zölden le kellett aratni a konkurencia miatt!) a strand hús vizet „garantáló” fáiról, amíg a felgyújtott darázsészek lakói meg nem csipkedték őket... Más alkalommal az órákon át halomba hordott őszi falevelek estek a tüzezés martalékául, munkát adva a szirénázva érkező tűzoltóknak. Béla hazarohanva az asztal alatt keresett menedéket, ám végül a híradóba nem került be a csínytevés...

Az utóbbi feredőbe pedig napközis táborokkal jártunk – utáltunk is... Mivel addigra már megszűnt a Tétényi (ma Szent Imre) kórház mögötti közkedvelt sósfürdő, ezért a szüleinkkel csekély egy óra tömegközlekedés (nem közösségi!) alatt a Margitszigeten voltunk, és

egy újabb óra pénztári várakozás után már bent is lubickoltunk a Palatinus medencéiben. (Fekete Zsolték ide inkább „palánkbérlettel” jártak be, egy nap alatt akár kétszer is...)

Talán ezért, meg a szüleink által mindig megvásárolt Leó és Roll jégkrémekért pártoltunk át a Széchenyi Fürdőbe. Életünkben először az itteni, majd később a felsős tornaöltözőben tapasztalhattuk meg az „oroszlánszagot”, ahogy Bánki fater nevezte. Ráadásul a Szecska-ba többször be tudtunk lógni ingyen az oldalbejáraton...

Patak

A patak ott folyt a maga fedetlen vadregényességével a Csurgói és a Kondorosi út között már 1975 nyarán is, partján romantikát biztosítva a szerelmeseknek, nyughelyet a csöveseknek (akkor még nem homelesseknek hívták a hajléktalanokat...). A nevét soha nem tudtuk, ma is csak a térképek alapján azonosítjuk: Keserű-ér. A lakótelep megépülése előtt még egy kis fahíd is állt rajta. Lehet, azért, hogy a Pajkos utcában élő lovak is át tudjanak kelni?

A fiúknak persze mást jelentett: békázást! Voltak egyéb állatok is benne, a ragaszkodó piócától a tűzhasú gőtéig, ám minket leginkább a kőmeder szélén szemérmetlenül és kihívóan napozó varangyos és leveli békák izgattak. A reggel megkezdett és a védőárnyék elolvadásiáig tartó fociban elfáradva gyakran jött a késztetés, menjünk békát fogni. Ezért időnként vittünk üveget, amit anyáink tiltása miatt a lakások melletti villanyóra-szekrényben tartottunk. Ám a tenyérynői kétélű félelmet is ébresztettek bennünk (különösen a szembevisilős ijesztgetések miatt), ezért nem ártott felszerelkeznünk; a vidéki felmenőinkkel rendelkezők csúzlival megerősítve jöttek. A helyszínre érve aztán a bátrabbak leereszkedtek a víz széléig – vállalva ezzel az iszapba csúszás és az otthoni verés kockázatát –, a többiek pedig... Nos, a gyengébb idegzetűek miatt nem részleteznék a továbbiakat, ám az elúszó példányok később ismét kimerészkedtek a napfényre... A patak mellett húzódo betonkerítésen lapuló gyíkok sem kerülhették el sorsukat, volt jó néhány, amelyiket hazavittük terráriumba téve. (Korábban Jakobetzéknél egy mocsári teknős lakott benne pár napig, aztán az Állatkertbe került.) Szerencsére, ahogy teltek az évek, megváltoz-

tunk, s inkább pápaszemes vagy fecskefarkú lepkéket fogtunk a házunk végében álló orgonabokrokon.

Az ominózus partszakaszt pedig be is fedték. Így aztán a gyerekkori tervünk, hogy a Dunáig elmerészkedünk – akár biciklivel is – a bűdös-nedves alagútban, sokunknak (de nem mindenkinek!) ez idáig megvalósítatlan álma maradt...

Gyümölcsözés

A gyümölcsopás külön kategóriát képezett szabadidős tevékenységeink között. Igaz, ez csak a májustól szeptemberig tartó időszakra vonatkozott. A lakótelepi házaktól párszáz méterre rengeteg gyümölcsfa volt az utcán, és persze a kertekben is. (Az utóbbiak közül „csupán” a lakatlanul állókat látogattuk – kutyáktól és otthontalanoktól alaposan tartva.) A szeder, cseresznye, meggy, (sárga)barack, szilva, alma, körte, dió utáni vágyunk, de még inkább a tiltott gyümölcs íze, rendszeresen a Vasvirág és Kővirág sor kerti törpékkel díszített házai közelébe hajtott minket. Ha biciklivel voltunk, akkor könnyebb volt a fára mászás, na és a menekülés is. A legijesztőbb eset akkor történt, amikor úgy nagyjából tucatnyian, nyakunkban a lakáskulccsal, elindultunk „cserkőzni” a patak mentén. Nagyon erősnek és összetartónak éreztük magunkat, és ez tartott is addig, amíg csak enni kellett a mosatlan gyümölcsöt. (Fenyegetett is anyánk minket vérhassal – hiába. Persze hasmars azért volt.) Ám a vonatsín közelében váratlanul megjelent a telek gazdája, aki bizonyára szintén szilvásat akart velünk játszani, csak kissé másképp: én ütlek, ti kékültek... Előzőleg úgy gondoltuk ilyen esetben nem lehet baj, hiszen sokan vagyunk. Ám abban a pillanatban, amikor kiabálva megindult irányunkba, a bátorság alább hagyott. Mindenki szaladt amerre látott, majd amikor már tisztas távolban voltunk, ismét nagyszájúak lettünk, és visszaszóltunk a tulajnak. (Volt olyan is, hogy a gazda által nagylelkűen felajánlott, földre hullott gyümölcsökkel soroztuk meg őt... több esetben viszont a ránk uszított négylábú házőrzővel kellett versenyt futnunk.)

Más alkalommal az Etele tér környékén Fekete Zsolt és Plicher „Maci” egy magányosan álló ötméteres cseresznyefa tetejéről kellett leugorjon, mert az őrzésével megbízott „indián” tomahawkját rázva,

óbéogatva közeledett feléjük. Szerencsére a fához támasztott bicikliket még sajtó lábbal is sikerült széleseben tekerni...

Valószínűleg később, amikor megnéztük a tévében a kor talán legjobb gyerekfilmjét, a „Keménykalap és krumpliorr”-t, akkor döb-bentünk rá, hogy ez még a vásznon sem egyszerű történet, hiszen a vagány majomcsempész is simán összecsomagolta a kis főhősöket...

Kokó, Moha és Rudi emlékére

Mindhárman jól ismert arcok voltak a lakótelepünkön, ami nem meglepő, hiszen Kokó és Rudi a 9-es házban lakott, míg Moha a patak menti családi házas övezetben. Közös volt bennük, hogy kiválóan bántak a bőrrel, ami köreinkben nagy elismerést váltott ki. Igaz, ez sem volt véletlen, hiszen egyesületben fociztak. Moha (később Pettyes) az Április 4. Gépgyár, Rudi a KELTEX csapatában, és Kokó is játszott valahol... A kissé előredőlő Rudi rongylábú labdavezetése, Moha bombaerős lövései (miközben nálunk tiltva volt a „bikázás”), Kokó pedig erőteljes, technikájával (és Kobela Pistával alkotott verhetetlen párosával) tűnt ki. Mohát azért is becsültük, mert nagyszerűen helyettesítette a jugoszláviai nyaraláson résztvevő Ambrus Zolit a csapatfőnöki pozícióban: egy kisebb dombon, karba tett kézzel állva nézett farkasszemet az egyik népes család kőzaporával.

Amolyan vad srácok voltak, erről tanáraik és osztálytársaik – vagyis mi – tudnának mesélni...

Sajnos volt még egy közös vonása a három, tehetséges, ám kis-kis öntörvényű fiúnak: az általános iskola elvégzése után önpusztító életmódba kezdtek, talán nehéz családi háttérüket feledtetve... Ez vezetett végül korai búcsújukhoz is. Így aztán az utókor ennyit tud róluk feljegyezni:

Kovács T. Péter (1966-1995) basszusgitáros volt a KMK és az Os-sian együttesekben, játékát legendás virtuozitás fémjelmezte. Halála körülményei máig tisztázatlanok...

Mohovics Péter (1966-2003) az Álomgyár nevű alternatív zenekar frontembere és énekes volt, szövegeiket finom intellektualitás és pesszimizmus jellemezte. („Nincs tétje ennek a partinak, csak valahogy mindenki itt maradt”)

Kabatek Rudolf (1967-2008) híven ragaszkodott a kerülethez, a Savoya-parkkal szembeni erdős területen, alkalmi fizikai munkákból fenntartva magát, hajléktalanként élte utolsó éveit, tragikus halál jutott neki...

Fiúk, a cseleitek nagyon hiányoznak! Nyugodjatok békében!

Kaposvári Mari

Hogyan lettem albertfalvi

– Te Mari, a népművelő kolléganőm elmegy szülni, nincs kedved idejönni az Albertfalvi Közösségi Házba dolgozni? – hívott fel volt FMH-s kolléganőm, Nagy Zsuzsa a ház akkori igazgatója 2005 nyarán. Kicsit gondolkodtam, hogy bizony egy ilyen helyen másra lesz szükség, mint egy „kulturális nagyüzemben” a Fővárosi Művelődési Házban, ahonnan huszonöt év után nyugdíjba mentem, de aztán igent mondtam és egyre jobban megbarátkoztam a gondolattal, hogy egy kicsi, a szűkebb pátriához jobban kötődő intézményben dolgozhatok.

Mikor a magam számára is kerestem a ház funkcióját tükröző jelmondatot, úgy próbáltam megfogalmazni, hogy „az Albertfalvi Közösségi Ház a helyi kultúra kaptára”, és ez a hitvallás lett a ház és az én ottani tevékenységem vezérfonala.

Addig bevallom, csak messziről láttam a Tisztviselőtelepet, és amikor először besétáltam a Fehérvári útról úgy éreztem mintha a várost is elhagytam volna. Barátságos, virágos kertes házak közé érkeztem, még a levegőnek is illata lett, csendesebb, nyugalmasabb, családiasabb környék fogadott és ezt a hangulatot sugározta az akkor még csak a földszinten lévő közösségi ház is.

Hogy is volt, amikor odakerültem? A legerősebb közösség a rendszerváltáskor alakult Albertfalvai Polgárok Köre volt, akik gyakran szerveztek programokat is, és vezetőjünkkel – a társaság lelkével – Sarkadi Nagy Emíliával hamarosan nemcsak jó munkakapcsolatot, de máig tartó barátságot is sikerült kialakítanom. Heti rendszerességgel találkozott a nyugdíjasklub és a két vöröskeresztes csoport, tartott próbákat a Gesualdo Kamarakórus Stimetz András karnagy vezetésével, kéthetente jöttek próbálni új dalokat tanulni az Operások, akiket Barna István fogott össze és Hegedűs Valér zongoraművész korrepetitor segített a felkészülésben. Keddi napokon jött össze a Keresztény Társaskör Döngicséllő Nyugdíjas Klubja, s voltak kiállítások, gyermekműsorok és ünnepekhez kötődő rendezvények is.

Akik, és amik már hozzám kötődtek: Akkoriban ment el az ovis torna vezetője, és nem volt tánctanár, akivel folytathatták volna a tánctanulást Balázs Józsi és táncos társai, ezért új csoportvezetőket kellett felkutatni. Elindult a mesetorna a kicsik foglalkoztatására, amely az intézmény saját szellemi termékévé vált, Hájas Katalin és férje László Attila felváltva tanítottak társastáncot, és ebből nőtte ki magát a Salsa klub Németh Sándor – volt világbajnok negyedik helyezett – táncos vezetésével, amely a mai napig is hűséges törzsközönsséggel bír, többen táncolnak bemutatókon is.

Az Albertfalvi Napok abban az időben vált külön a Szent Mihály Napi Búcsútól, és június elején öt napos rendezvénysorozattá alakult, az első nagyobb eseményt a Savoya Park parkolójában tartottuk, ahol az átállások közötti zenés szünetekben, a még óvodáskorú gyerekek a színpadra pattantak és önfeledten táncolni kezdtek, amit a közönség tapsa kísért. Ekkor hívtuk meg Gyenes Bori táncoktatót a jazztánc tanítására, akihez azóta is szívesen járnak a gyerekek. Tehetséges tanítványa Havassy Panna azóta is sikert sikerre halmoz. Az új ünnepi rendezvénysorozat alkalmat adott az albertfalvi intézményeknek, gazdasági szervezeteknek az összefogására és bemutatkozására. Felléptek a saját művészeti együtteseink: a Gesualdo Kamara Kórus, az Opera Stúdió; a táncosaink mellett, az iskolai csoportok élükön a Petőfi Musical stúdióval, később a Don Bosco musical csoportja is csatlakozott, gyermek néptáncosokat hívtunk, rendszeresen bemutatkozott az őrmizei Tarka Színpad, egy-egy ismertebb előadó, együttes, a Speckó Jednó Ruttkai Borival, Palya Bea, Pécsi Ildikó, Dolák Saly Róbert, hogy csak néhányat említsek. Volt ízletes bográcsos vacsora Szabó Karcsi „örökös néhányszakácsunk” jóvoltából, és persze tánc is élő zenével.

Kicsit átalakult a kiállítások szervezése is, hangsúlyossá vált az iparművészet a tematikánkban. Remek művészek mutatkoztak be az üvegfestés, a kerámia, a faintarzia és fafaragás, a tűzzománc a bőrművesség területéről, a helyi alkotók, fotósok, festők, meseilusztrátorok mellett. Lényegesen gyakoribbá és népszerűbbé váltak a kiállítás megnyitók. Általában három hetenként csodálkozhattak rá a nagyterem látogatói a megújuló látnivalókra.

Akkoriban több kisgyermekes anyuka várakozott, amíg a csemete valamilyen foglalkozáson vett részt és velük beszélgetve derült ki, hogy az óvodák bezárása idején nehéz megoldani a kisgyermek

felügyeletét. Ekkor szerveztük meg az Albertfalvi Játszóházat jelentős érdeklődés mellett, ami több éven keresztül folytatódott nagy sikerrel.

Az óvodákkal igen jó kapcsolatot ápoltunk, hagyományteremtő rendezvényeket szerveztünk a gyerekeknek a Madárdal zenekar közreműködésével. Farsangkor télűző csujjogató, csörömpölős sé-tát és kiszebáb égetést rendeztünk a tisztviselőtelepen és március 15-én a Savoya parkban és a mellette lévő réten ünnepeltünk 48-as tánc házzal és huszárlovás bemutatóval. A fiúk csákóban, a lányok pártában, kis zászlókkal érkeztek több mint háromszázan erre a jeles eseményre és a bátrabbakat még meg is lovagoltatták a huszárok.

Népszerű volt az Albertfalvi Meseház is, előadásaira negyedévenként érkeztek az óvodáscsoportok és havonta voltak vasárnap délelőtti családi programok is. Bayer Kati vezetésével indultak el hamarosan a Ringató foglalkozások, babák és kismamák részére, amiket azóta is igen kedvelnek.

Negyedévenként jelentettük meg az Albertfalvi MiÚság című információs lapunkat, amelyet a helyi civilek írtak Sarkadi Nagy Emília szerkesztett, a KÉK újságot hamar megkedvelték, később színes lappá fejlődött szerették és keresték is a látogatóink. Sajnos a házak összevonását követően, minden városrészi újságot megszüntettek.

A 60+ programok szervezését is jelentős részben a közösségi házak feladatává tette az önkormányzat.

Elindítottuk a 60+ Portrédíj és teadélután rendezvénysorozatot, ahol havonta beszélgettem olyan 60 éven felüli, a kerülethez kötődő, aktív életet élő személyiségekkel, akik példaként is szolgálhattak a kortársaiknak. Ezek a délutánok igen bensőséges hangulatúak és népszerűek voltak, többek között a Sarkadi Nagy Emiliától kapott titkos teareceptnek is köszönhetően. Vendégeink voltak többek között Verbényi atya, Winkler Márta reformpedagógus, Bálint András, Keres Emil színművészek, Karinthy Márton rendező, István Ági utazó, Beleznay Andor a helytörténeti gyűjtemény alapítója és vezetője, Erdélyi Tibor koreográfus és fafaragó művész, Roboz Ágnes tánc-koreográfus, Bradányi Iván szövegíró, Szakonyi Károly író. akik most így hirtelen eszembe jutnak. Megtiszteltetés volt, hogy beszélgettem velük.

Sokan emlegetik a „Nagyi mesélj” mesemondó találkozókat, ahol a jelentkezők az albertfalvi óvodákba mentek el mesélni, majd egy zsűri előtt is megmérették magukat. Az első díjat a bogácsi mesemondó Kovács Sándorné Marika néni, a közönségdíjat a Gyékényes utcában lakó Apai Béláné dr. Erzsébet néni nyerte magas szavazataránnyal. Mintegy „melléktermékként” született meg a pályázók által írt mesékből a „Nagyi mesélj” című mesekönyv, amit Gyenes Lídia illusztrált kitűnően, és a Pátria nyomda jelentős támogatásával adtuk ki. Szinte fél év alatt elfogyott az összes példány, és az önkormányzat is minden kerületi óvodának vásárolt belőle.

A meseismeret volt a témája annak a vetélkedőnek is, amit három generációs csoportoknak hirdettünk meg albertfalviaknak Csukás István és a Kalácska Együttműködésének. Ez a játék is több fordulóban zajlott és a belépő itt már egy saját mese írása volt, amire szervezhatték is a látogatók. A rendkívül színes vetélkedő, igazi élmény volt. Fantasztikus volt, ahogyan a nagyi vagy nagynéni, az apuka, anyuka és a gyerekek nagy lelkesedéssel vetették bele magukat a játékos feladatok megoldásába. A gyerekkönyvkiadók jóvoltából komoly értékű könyvcsomagot tudunk adni a nyerteseknek és a résztvevő csapatoknak is.

Már nem dolgozom a házban, de gyakran belátogatok rendezvényekre, Katához a rejtvényfejtő klubba, Julcsihoz az eszperantó klub eseményeire, kiállítás megnyitókra, tagja maradtam az Albertfalvai Polgárok Körének is, mert a szívem visszahúz. Ma is meg-megállítanak az utcán, elbeszélgetünk, örülünk egymásnak, kicsit nosztalgizunk és örülünk azoknak az új dolgoknak is, amit a ház mostani munkatársai Zsolti és Zsuzsi szerveznek. Albertfalva ma is olyan mintha kimennék a városból, van az emberek között még mindig valami egymásra figyelés, érdeklődés a másik iránt és most már én is véglegesen közéjük tartozom.

Kaposvári Mari

„Ha Ti engem megtanítottok szőni, én szívesen tanítok eszperantót...”

– 60+ KÖZÖSSÉGÉPÜLÉS ALBERTFALVÁN

Egyszer volt hol nem volt, hogy az Újbudai Önkormányzat sikerrel pályázott egy uniós projektre melynek célja az volt, hogy a kerület időseinek életminőség megőrző programokat, lehetőségeket biztosítsanak, megtartó közösségeket szervezzenek. Ezt a célt szolgálta az egyes kerületrészekben megalakuló szomszédügyi önkéntesek képzése, majd munkájuk támogatása is. Albertfalván azt vállalta a kis csoport, a hagyományos szomszédügyi segítő-információkövetítő feladatok mellett, hogy a korosztályban meglévő tudást, energiát, tenni akarást érdemes lenne feltárni és hasznosítani. Ennek elsődleges terepe és segítője az Albertfalvi Közösségi Ház lett.

A Habán Ildikó önkéntes – ez évtől már a csoport képviselője – vezette Nyugdíjas klubba eljött néhányszor a mindig mosolygós Tamás Marcsi, aki megszólított, hogy tudod jó ez a klub, csak az a baj, hogy itt csak beszélnek, beszélnek, de nem csinálnak semmit, pedig lehetne közben horgolni, kötni, szőni, hímezni is. Az ötlet kiváló volt, így jött létre a mai napig is működő 60+ Kézimunkakör. A társaságból már kivált az alapító, de Husvétai Zsuzsa vezetésével azóta is összejönnek keddenként és tanítgatják egymást és az újonnan csatlakozókat különböző kézműves technikákra, s évente egy alkalommal kiállításon mutatkoznak be szép sikerrel.

Íde kezdett járni Tímár Julcsi, aki gyönyörűen kötött, de őt a szövés érdekelt és úgy megtanulta, hogy azóta csodákat állított ki. A címadó mondattal ő keresett meg, hogy én meg eszperantó tanár vagyok, és szívesen tanítanék másokat, és ebből lett az eszperantó, kezdő és haladó csoport és a három éve működő klub.

Derzsi Ildikó nyugdíjas német tanár is felajánlotta a tanítást és két csoportban dolgoztak négy évig, és amikor abbahagyta az oktatást, a tanítványok együtt maradtak és társalgási klubként tovább működnek azóta is.

Sokan örültek, amikor az albertfalvi csoporthoz csatlakozott Dr. Lázár Szilvia bőrgyógyász szakorvos, aki éveken keresztül tartotta nyolc hetes kurzusait, bőrápolási ismeretekből. A remek ismeretterjesztő doktornő személyisége is közösségteremtő erővel bír, aki oda járt az azóta is kötődik hozzá, de többen tartják azóta is a barátságot,

Egy gyerekelőadásra jött el egy igen fiatalos nagymama három unokával, aki friss nyugdíjas közigazgató volt német és angol nyelvtudással. Szóba elegyedtünk, tudod, jó lenne valami értelmes is hasznos dolgot csinálni, emberekkel együtt lenni mondta kicsit szomorkásan. Mivel foglalkoztál, mit tudsz, mihez lenne kedved, kérdeztem Szabó Katát, így alakult meg az azóta is igen népszerű Angol társalgási klub és a Rejtvényfejtő Kör, amely egy ideje életmód témákkal is foglalkozik.

A rendezvényeken gyakran fényképezett Szalai Sándor, aki hamarosan a 60+ Fotókör aktív tagja, majd hamarosan kezdő társainak oktatója lett. A „tanítványok” hamarosan átköltöztek Albertfalvára, ahol oktatójuk él és a közösségi házban ma már három csoportot oktat a fotózás technikai és esztétikai ismereteire. Az újabb kezdőket pedig átvették Barta Tamás és Gaál Csaba fotóstársak, de ők is maradtak Albertfalván.

Az önkéntesek közé tartozik az itt élő világot azó István Ági, aki évek óta tartja vetített képek útján beszámolóit, a kerület nyugdíjas klubjaiban. A kultúraterjesztéssel is foglalkozik színházi közönségszervezőként két önkéntes társunk Rauscher Nelli és Petrovai Gizike, akik sokat segítenek a lakóhelyük ügyes-bajos dolgainak intézésében, szociális gondoskodásban is. Az önkéntes munkához kapcsolódó információkövetítést, nyilvántartást, levelezést Gábor Irénke végzi, aki jól tud kommunikálni nemcsak szóban, hanem a számítógépen is.

Az ilyen nagyszerű embereknek köszönhető, hogy igen sok érdeklődőnek adják tovább ismereteiket, és ami talán még ennél is több, akik köréjük gyűltek azok megtartó közösségekre is találtak.

Az Albertfalvi Közösségi Ház is gazdagodott azzal, hogy befogadta az önkéntesek köré szerveződött társaságokat, nagyon jó partnerekre találunk bennük a mai napig más programok szervezése esetén is.

Szerencsére ez a mese nem úgy végződik, hogy itt a vége...

Emlékképek Albertfalva Petőfi Sándor Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola történetéről

Mi jut eszembe, ha az „Albertfalva” szót hallom? Elsősorban a Petőfi. Nem a költő, hanem a Petőfi Sándor Általános Iskola és későbbiekben gimnáziummá bővülő intézménye. Másodsorban a kollégák és a közöttünk kialakuló barátság. Mind a mai napig tartjuk a kapcsolatot egymással és emlegetjük a „rég szép időket”.

1977-ben, amikor Albertfalva átépítése megkezdődött, hirtelen kicsi lett minden. Valóságos város épült Albertfalva helyén. Új óvodákra, iskolákra lett szükség. A Petőfit is bővíteni kellett, így több épületet kellett a környékén ideiglenesen „elfoglalni”, míg meg nem építették a második majd harmadik épületet. Két műszakban tanítottunk, ötven teremben, százharminc pedagógus foglalkozott ezerkilencszáz gyerekekkel. Ma már szinte hihetetlennek hangzik, de a '80-as években mi voltunk az ország legnagyobb iskolája, némelyik újság „gyermekgyár”-nak nevezett bennünket.

Ma már elképzelhetetlen, de olajozottan zajlott az élet. Versenyeket szerveztünk, a kerületi megmérettetéseken jó helyezéseket értünk el, fogalomná vált az iskola neve. A munkához azonban hátrózott vezetőre volt szükség. A Váli utcai iskolában tanító fizikatanárra és kerületi fizika munkaközösség-vezetőre esett a választás. Így Beleznay Andor lett az igazgató, ő vezette a Petőfit 1964 és 1992 között. Egymás közt csak Beleznásnak vagy Dirinek hívtuk, de mivel mindig távolságtartó volt, azért ő volt az „Igazgató úr”. A gyerekek sem szólították Bandi bácsinak, sőt Tanár úrnak sem, mert ő volt az Igazgató bácsi, a zárkózott, szigorú, de mindig biztosságot és kiszámíthatóságot sugárzó ember.

Akkoriban bontották le a régi albertfalvi házakat, így a gyerekek szorgalmasan és nagy izgalommal járták a környéket – rengeteg tárgyat, fényképet és emléket gyűjtöttek össze. Ekkortájt találtak egy énekeskönyvet, melyre szerzőként Beleznay A. volt írva. Sehogy sem tudták elképzelni, hogy a fizikatanáruk valaha is dalra fakadt volna, bár az, hogy könyvbe rendezzi azokat, talán elképzelhető volt. A tárgyakat – a nagyszünetben – az irodában és az egyik tanteremben lehetett leadni. A gyerekek ott tébláboltak, végül az egyik diák csak előrukkolt a kérdéssel, hogy az Igazgató bácsi miért nem tanít éneket is. Az Igazgató úr megrökönyödött ezen a kérdésen, mire a gyerekek elővették a talált, ütött-kopott könyvet. Hamarosan meglett a magyarázat, hogy „csak” egy rokonról van szó. Ekkor mesélte el nekik az Igazgató úr, hogy ő ugyan szereti a zenét, de sosem készült énektanárnak, de eleinte még tanárnak sem... Ez volt az a ritka pillanat, mikor mesélt egy kicsit a múltjáról, arról, hogy Jászberényben született, legszívesebben állatorvos vagy rendező szeretett volna lenni, de végül mégis tanár lett. Büszke volt arra, hogy nem is akárci tanította a fizikára, hanem Öveges József tanár úr. A gyerekek persze semmit sem hallottak róla, hiszen még a szülei is kicsik voltak, mikor Öveges tanár úr a tévében fizikakísérleteket mutatott be. Ekkor került elő egy régi – Öveges tanár úr által is használt lejtő, néhány golyó, valamint egy stopperóra – és kísérletezni kezdtek. A rögtönzött „fizika óra” vége felé még érdekes kérdések is előkerültek. A gyerekek észre sem vették, hogy eltelt a szünet, meg sem hallották a becsengetést.

Az eset felvillanyozta a kis csapatot, lelkes „régiségkutatók” lettek. Az összegyűjtött tárgyak számára azonban azonban már szűknek bizonyult a terem. Felmerült az ötlet: egy múzeumot kellene létrehozni, hogy ez a sok értékes dolog ne menjen veszendőbe. Ekkor „született meg” az Iskolamúzeum. Nem hiszem, hogy sok iskola elmondhatná magáról, hogy külön múzeuma van! 1978-ban, mikor a „Petőfi” a 150 éves fennállását ünnepelte, már a nyilvánosság előtt is büszkélkedhettünk „kincseinkkel”.

Igazgató úr kitartásának köszönhetően – a nyugdíjba vonulásától függetlenül – folyamatosan működteti a múzeumot. Azóta több érdekes kiállítást láthattunk, nemcsak az iskola történetéről, hanem Albertfalva múltjáról is, a régi repülőgépgyárról, az itt élő csalá-

dok történetéről, a római kori régészetről, szótártörténetéről, a régi foglalkozásokról: hímzés, fafaragás... Minden évben legalább két új témát ismerhettünk meg – így ki lehet számítani, hogy a több mint húsz év alatt igen sok kiállított tárgyat láthattunk és ismeretre tehattünk szert.

Az Igazgató úr szerénysége bizonytalanságban hagy bennünket az Albertfalvi Hely- és Iskolatörténeti Gyűjtemény sorsát illetően. Csak remélni tudjuk, hogy egy leendő külső támogatás nem engedi elenyészni ezt a sok történelmi emléket.

Király Istvánné

Albertfalva az otthonunk,

AZAZ ALBERTFALVA VOLT AZ OTTHONOM HÚSZ ÉVIG.

1940-ben Erdélyből jöttünk ketten apámmal, mivel anyám meghalt. Én intézetbe kerültem, apám pedig Albertfalván kapott munkát a Hangya gyárban. Hamarosán családra talált, s akkor engem is kivett az intézetből.

'42-ben az Albertfalvai Népiskola (a mostani Albertfalva utcai) I. osztályában kezdtem meg tanulmányaimat. Két évig dr. Szabó Lászlóné, Hilda néni osztályába jártam. Az iskola vezetője Haid igazgató volt. Szerettem iskolába járni. Hilda néni nagyon érdekesen tanított. Emlékszem a meséire, amit egy-egy betű megismerésénél mondott. Karácsonyra tudtunk olvasni. Az ajándékkul kapott mesekönyvet elolvastam. III.-ban a bombázások elől Baja mellé kerültem. IV.-ben már újra Albertfalván tanultam dr. Bánk Endréné osztályában. Akkor a Cérnagyár melletti épületben volt egy-két osztály, oda jártunk tanulni.

'46-ban a Szent Margit Gimnáziumba vettek fel. Sajnos csak két hónapig tanultam ott, mivel súlyos vesebeteg lettem. Kórházba kerültem. Kivettek az iskolából, s egy évet veszítettem.

'47-ben újra az albertfalvi elemi iskolába kerültem V. osztályba, mivel fárasztó lett volna betegen bejárni HÉV-vel a gimnáziumba. Kicsit lenézték akkor az elemi.

Nagyon jó tanáraim voltak. A történelmet az akkori főjegyző lánya, Csetle Ágnes tanította. Ő mozgáskorlátozott volt. Örökre megszerettem a történelmet. Tanított még Petényi Oszkárné, a Kucsera házaspár, Boglucz Béla az osztályfőnök, Hollósi tanár úr, Müllerné, Schlett Erzsébet, s akikre már sajnos nem emlékszem. Sokat köszönhattünk nekik, akkori diákok. Nem zavart meg bennünket a sok változás, mert ők tették a magukét. Tanítottak.

'48-ban volt az iskolák államosítása. Megsokasodtunk, mivel abba a körzetbe kellett visszajönni a tanulóknak, ahol laktak. Akkoriban emeltek egy szintet az iskolára, tornatermet is kaptunk.

A '49/50-es tanévtől a német helyett az orosz nyelvet tanultuk. Az '50/51-es tanévben az Alkotmány, és Mértani rajzot is bevették. Attól az évtől már nem volt Hit- és erkölcsstan.

Tanáraim közül Hilda nénivel találkoztam '56 szeptemberében. Érdeklődésére elmondtam, hogy főiskolás lettem, s bemutató órát kell tartanom IV. osztályban. Ekkor elhívott magához, s oly sok tanácsot kaptam tőle, hogy jeles lett a tanítási óráim. Pár év múlva megint találkoztunk, s akkor elmondta, hogy a Szlovák Gimnáziumban tanít. Hamarosan a középiskolában, ahol tanítottam, az osztályomba szlovák tanulók kerültek, akiknek a segítségével újra kapcsolatba kerültem Hilda nénivel és a férjével. Közös meglátogattuk egymást. '81-ben telefonban búcsúzott el tőlem. Rákos lett.

Tizennégy éve, férjem halála után, a kerületbe költöztem, így olvastam a pályázatot. Mivel a kezdeti iskolás évek mély nyomot hagytak bennem, ezzel az írással szerettem volna köszönettel emlékezni tanítóimra, akik nyomán én is a pedagóguspályát választottam, ahol negyven évet töltöttem.

Kiss István

Pisti írása

Családunk életében nagy esemény volt 1948. március 15-e. Akkor még csak négyen költöztünk az OTI által ingyen adott kétszobás, teraszos, kertes – az akkori Jókai utcai – lakásba, melyet még a háború előtt kezdtek építeni, de anyaghiány miatt csak később tudtak befejezni. A ház mögött hatalmas gyümölcsös volt, ahonnan az OTI – igen gazdaságosan – ellátta a kórházait friss áruval. Később azon a helyen is lakóházak épültek, melyekbe 1956-ban számos önkényes lakó költözött be, mivel a házak akkor lettek készen. Ott létesült egy zöldséges, egy tejcsarnok és az ÖNKI. Az első önkiszolgáló bolt a környéken, ahol még vesszőkosarak voltak, és nagy tükrök a plafonon, megelőzendő a lopást. A közelben létesült a Szarvas vendéglő (ma rendelő), ahol hétfvégeken táncos rendezvények voltak, gyakori verekedésekkel. Később még egy halott emberre is bukkantak a WC-ben. A történetek után a vendéglőt bezárták.

1956-ban – velem együtt már öten – szintén ennek a telepnek a légópincéjében vészeltük át az eseményeket. Csak idősebb nővérem és édesapám merészkedett fel időnként, és mentek el az Építész utcai tűzoltó laktanyába, mivel ott időnként libát és kenyeret osztogattak. Én, mint három éves gyermek, aktív „kollaboráns” voltam. Az utcánkban – akkor már Vegyész utca – orosz tankok álltak, mivel a katonák a tankokat el nem hagyhatták, én szedtem össze a pénzüket, és mentem az utca elején lévő Irénke néni trafikjába cigarettáért a részükre. Az említett trafik mögött volt egy maszek cipész és mellette a Bíró-féle Tüzép. A trafikkal szemben volt egy cipőjavító szövetkezet, mellette egy maszek zöldséges. Azon az oldalon továbbhaladva, vagyis a Szabadság úton (azelőtt Erzsébet királyné út) a Körtér felé volt az Orgona cukrászda, az udvarán pedig a Wittmannék szódaüzeme, melyből két szamaras kordéval hordták a környékre a szóдавizet (férj és feleség, néha a lányuk is). A szamarakat Bandinak és Zsuzsinak hívták. Utána jött a körzeti orvosi rendelő, majd egy papírbolt, ezután egy trafik, egy félszemű tulajjal, majd egy cukrászda. Még ezek előtt terült el a Tintagyár.

Az Albertfalva utca másik sarkán volt a Kékflaskó kocsmá kerthe-lyiséggel, melyet mindenki csak Csercsicsnek hívott. Ezután volt egy vegyi áru bolt, majd a Szigethy mozi. Vele szemben, az akkor még HÉV sínek túloldalán volt a gyógyszertár, utána a geológiai iskola, előtte a községháza, majd a kispiac a sarkon és mellette a tűzoltóság épülete, vele szemben a rendőrség, utána egy zöldséges és a kisposta. A kitérőnél volt még egy kocsmá a patak partján, Jóbarát volt a neve, azzal szemben a régi VÁM épülete és a kőfaragó vállalat telepe. Az Építész utca sarkán egy Röltex, utána egy hentes, szűcs és egy fodrászat volt található. A Vegyész utcától a Forgalmi telep felé egy élelmiszer bolt volt, később Vizári úr fotó műhelye, azután a Szabó Ervin Könyvtár, majd tovább a BESZKÁRT strand a hideg vizével. A másik strand a Kábel, a Kitérőnél volt, ma a Nyéki Imre uszoda van a helyén. Az utca túloldalán volt a régi iskola, melynek a földszintjén volt a Zöldkereszt. Ezek a falak sok síró gyereket láthat- tak – köztük engem is – mert itt kaptuk meg a kötelező oltásokat. Itt volt még egy óvoda, amíg meg nem épült a Derzsi utcai. Arrébb volt egy Cérnagyár, melynek régi épületei még ma is állnak a Fonyód és a Bükköny utca között. A '60-as évek elején építettek egy üzletsort a Vegyész utca elejére. Abban volt Röltex, trafik, fodrászat, hentes. Az utca végén volt a Lencse bácsi tanyája. A tanyán néha disznót vágtak és árulták a finomságokat. Lovas kocsijuk is volt, akárcsak a vasútnál lakó Csomóséknak. Nagy csoda volt számunkra, ha néha fölvettek maguk mellé a bakra. A tanyával szemben volt a Hangya bolt és a vegyi gyár.

Az utcán óriási focimeccseket játszottunk. Ha jött néha egy autó vagy éppen a 10-es busz, akkor arrébb tettük a kapukat és tovább rúgtuk az akkor még fűzős focit. A kisebb mellékutcákban nem lehetett focizni, mert portalanítás címen időnként végiglocsolták őket jó büdös gázolajjal. A közös játékok másik fő helyszíne a Duna felé eső bombatölcsérek vízzel teli gödrei voltak. Itt nagyokat békáz- tunk, horgásztunk a Dunában, néztük a trappereket. A töltéseken csillék hordták az erómű salakját, mellette paprikát, paradicsomot termeltek, s disznóhizlalda, majd tojótelep működött. A tapperek halászbárkák voltak, leereszthető hálókka. A fogást a „halas Jenő” hordta ki a házakhoz. Kissé ügyefogyott ember volt, de lejárt a híres Gödör kocsmába az EMAG-pályára kibicelni. „A vitamin, B-vitamin,

C-vitamin!” – kiabálta, amikor becsöngetett egy-egy lakásba, és az asztalra dobta az újságpapírba csomagolt, előre lemért halakat. Volt más kiáltozás is a környéken. Az ószeres is sorra járta a házakat: „Occeres, minden cipőt, ruhát, tollat veszek. Itt az occeres!” Vele ijesztgették a rosszkedő gyerekeket. A másik hangos kiabáló a je- ges volt: „Itt a jeges!” – kiáltotta, és már gyűltek is az asszonyok, gyerekek, karjukon a vödörrel, hogy ötven fillérért vagy egy-két forintért kérjenek egy darabot. Hatalmas jégcsákánnyal vágta szét méretre a jeget. Ha valaki nagyot kért, felcsapott a vállára egy vá- szonzsákot és házhoz vitte. A szemetet elhúzható tetejű autó vitte, csengőt rázva jelezték jöttüket. A sintér azért volt zajos, mert a már ketrecre zárt, befogott kutyák hangosan ugattak. A parkokat parkőr őrizte, lezavarta a füről a hancúrozó gyerekeket, és felszurkálta a szöges végű botjával az eldobált szemetet. Az utcákon, nyáron lo- csoló autó járt. A tartály tetején ült egy ember, és onnan irányítot- ta a víz sugarának irányát és erősségét. Persze mi végig szaladva kísértük, amerre lassan haladt. A tüzelőt lovas kocsi hozta, és míg kosárral lehordták a pincébe az árut, addig a lovak szája elé zabos tarisznyát kötöttek, abból ropogtatták a finomságokat. A telepen volt még a nők számára egy nagyon fontos szolgáltatás: Balogh néni szemfelszedő műhelye. Balogh néni a felszaladt harisnyaszemeket darabonként egy forintért szedte fel.

Gyerekként az időnk jelentős részét az utcán töltöttük, különböző játékokat játszottunk: pl. körben áll egy kislányka, adj király kato- nát, kelj fel Jancsi, Amerikából jöttem. Sokszor adtunk elő színda- rabot a ház teraszán a felnőtteknek. Gyermeknapon a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége futó és lepényevő versenyt rendezett. A lepényevő versenyen egy felfüggesztett lekváros lepényt kellett mi- nél előbb elfogyasztani. Külön jutalom volt a lepény közepébe sütött ezüst ötforintos.

Télen a Bezdán utcába jártunk lecsúszni a szánkóval. Az volt a legmeredekebb utca, sajnos történt ott haláleset is. Korcsolyázni bármelyik focipályán lehetett. Több focipályát is fellocsoltak víz- zel, és éjjelente lefagyott. A Mezőkövesd utcai iskolába jártam. Jó tanáraink voltak, de a sok rossz gyereket kordában kellett tartani, ezért bizony vonalzóval kaptunk a fejünkre és a körmünkre, volt pajeszhúzás is. De töltöttünk sok vidám tanórát a szabadban is. Az

iskolával szemben volt egy kis mintakert, melyet szorgosan ápoltunk biológia órán és tanítás után is.

Röviden ilyen volt egy gyerek élete az '50-es évek végén, a '60-as évek elején. Bár sokszor kivágott orrú cipőben jártunk, ha azt kinőttük, és a mackóknk is foltos volt, azért szép gyerekkorunk volt itt Albertfalván, mert fiatalok voltunk.

2016. szeptember

Langermann Andrea

Albertfalvi diák, albertfalvi anyuka, albertfalvi család...

2015. december. Este. Nálunk szinte mindennapos, hogy gyerekzsivaj tölti be a nappalit. Hallgatni a hangjukat, figyelni a mosolyukat, látni a nyiladozó értelmüket maga a csoda. Legtöbbször ők beszélnek, most mégis mindenki rám figyelt.

A közeledő karácsony hangulata, illata lengi be a házat. Kinn hideg szél fúj, benn pattog a tűz a kandallóban. Emlékezem, emlékezünk egy olyan világra, amikor a szüleik még olyan kicsik voltak, mint most ők. Mesélek arról, hol laktunk, mit játszottuk, mit ettünk... és ők csak hallgatnak és figyelnek. Érzik, hogy életük egész más, mint a szüleiké.

A panelprogram keretében kaptunk lakást 1974-ben. Lakótelepek nőttek ki egymás után a földből és benépesedett a terület, megtöltötte gyerekkacagás. A beköltözésig nagymamámnál laktunk, aki tanítónő lévén szinte a kerület összes iskolájában tanított. A mai Szent Margit Gimnázium növendéke volt és akkoriban őt még apácák tanították.

A gyerekek figyelnek. Nem kérdeznek, így folytatom tovább.

Akkor Fehérvári úti lakótelep 9-es épület volt a címünk. Később Szabados Sándor utca lett a neve, és végül napjainkig Albert utca. A gyerekeknek rögtön feltűnik, hogy három neve volt ugyanannak a lakásnak. Nehéz lenne elmagyarázni miért is voltak a változások... még kicsik. Nincs itt az ideje. A nagyok, ők már tudják, értik és tanulták is az iskolában. Abban az iskolában, ahol a kicsik is tanulnak, a Petőfiben.

A Petőfi Sándor Általános Iskola. Életem meghatározó közege volt. Itt tanultam, itt voltam kisdobos, úttörő. Úttörőként egyedül élő idős embereknek segítettünk takarítani, bevásárolni. Itt voltam a portán ügyeletes kisgyerek, aki szól akkor, ha egy szülő megérkezett. (A kispad, ahol ügyeltünk mára már csak emlék.) Abban az időben még köpenyben jártunk iskolába és itt kaptam meg ünnepélyes keretek között 8. osztályban a személyi igazolványomat. Akkor úgy éreztem, hirtelen nagyon fontos tagja lettem a társadalomnak. Már szinte felnőttként tekintenek rám a „nagyok”.

Reggelenként, amikor bekísérem gyermekeimet az iskolába egy kicsit „haza megyek”. Ismerem a termeket, a folyosókat, az udvart. Szerencsére az elmúlt években számos változás, korszerűsítés történt az iskolában, de a hangulata megmaradt.

Látom a gyerekeken, hogy fáradnak... Megkínálom őket egy kis mandarinnal és innen már együtt folytatjuk a beszélgetést. Ők kérdeznek, én válaszolok, eközben a levegő megtelik a mandarin csodálatos illatával. Ismét emlékek sora jelenik meg. Banán, narancs, datolya... ezek jelentették nekem (nekünk) a decembert, a karácsonyt. Végig nézek a gyermekeimen, nekik ez mindennapos élmény. Vajon, mit fognak ők mesélni a gyermekeiknek?

Olyan sokat változott e pár évtized alatt a világ! Életünket a kényelem, a takarékoság, a környezetvédelem határozza meg. Mosógépet, indukciós tűzhelyet, energiatakarékos izzókat, háromrétegű ablaküveget használunk, hőszigetelt házban élünk. Takarékoskodunk a gázzal, a vízzel. A gyerekjátékokban akkumulátorokat használunk, és ez mind mind nekik oly természetes. Mi megtanultuk, ők beleszülettek.

Vajon nagymamám is hasonlóan érezhette, amikor a panellakásba beköltöztünk? Az 1970-es évek elején ültetett fák utolérték az öreg fákat és szebbé tették környezetünket. A játszóterek korszerűsödtek és biztonságosabbá váltak.

A világ hirtelen nagyon sokat fejlődött technikailag. A mai fiatalok tudják ezt a folyamatot folytatni vagy csak élnek a kapott lehetőségekkel?

Gondolataimból kislányom ölelése zökkent vissza a valóságba. A mandarin elfogyott, ők elfáradtak. Mára befejeztük a beszélgetést, de mindannyian tudjuk, hogy lesznek még kérdések.

A hét éves kisfiam mondatával zárjuk le a beszélgetésünket: „Mindennél jó, de legjobb otthon!” Megölelem őket és érezzük, szeretünk itt élni. Ez a mi otthonunk, a gyökerünk, a múltunk és a jövőnk, ahogy a nagymamámtól megtanultuk. Ahogy ő is szeretete Albertfalvát.

Madaras Gábor

Árvizek Albertfalván

Az 1819-ben alapított Albertfalván csak néhány ház állott 1838-ban a Fő út (ma Fehérvári út) mentén. Az az év a híres (hírhedt) nagy pesti árvíz éve volt. A kizúduló víz magasságát ma is meg lehet nézni a Rókus kápolna falán lévő emléktáblán. Ki ne emlékezne Wesselényi Miklóstra „az Árvízi Hajós” személyére? A Kárpáti Zoltán című film is feleleveníti ezt a nagy tragédiát, hiszen a Duna parti paloták nagy része összedőlt az árvíz miatt, mert zömmel vályogból épültek. Sajnos Albertfalva kis házai is vályogból voltak, így az árvíz szabályszerűen letarolta az új település házait. Még szerencse, hogy időben észlelve a bajt az értékek egy részét kimentették, és emberéletbe sem került.

A település újjáépült és szépen gyarapodott. Az 1876-os árvíz újra meglátogatta Albertfalvát, de a kőalapra épült házak nagy része túlélte a katasztrófát. Akkor is nagy volt az anyagi kár, de halálos áldozat, hála Istennek, ezúttal sem volt.

A Duna szabályozása, a védőgátak kiépítése sokáig megvédte településünket az árvízről. De jöttek az ötvenes évek. Innen már nem a történelem, hanem saját, gyerekkori emlékeim elevenítik fel a történeteket.

1954 nyarán hatalmas árvíz zúdult le a Dunán, ami bizony Albertfalva egy részét igencsak veszélyeztette, hála Istennek csak érintőlegesen. Akkoriban a Jókai utca 17-ben laktunk (ami ugyanaz, mint a mai Vegyész utca 24.), mert az ötvenes évek második felében nemcsak az utcaneveket (Jókai-Vegyész, József Attila-Gyékényes, Perczel Mór-Szalóki, Dózsa György-Derzsi, Rákóczi-Abádi, Széchenyi-Karcag, Petőfi-Építész stb.) változtatták meg, hanem nálunk a páros-páratlan oldalt is. Tudni kell azt is, hogy az utcák csak zúzott kővel voltak borítva, amit évenként úthengerrel egyenesítettek. A Vegyész utca (most már hívjuk mai nevén) csak a hatvanas években lett aszfaltozva (a 10-es autóbusz beindítása miatt), a mellékutcák pedig csak a hetvenes évek végén a nyolcvanas évek elején. Addig évente egyszer leolajozták az úttestet, hogy a port lekössék. (Jó bü-

dős volt napokig az ásványolajtól. Mai szemmel: hajrá környezetvédelem!). Térjünk vissza azonban az árvízhelyzethez.

A Fő út (így nevezete mindenki, hivatalosan akkor Szabadság út, ma Fehérvári út) és a Duna közötti terület akkor is, ma is, méterekkel alacsonyabban fekszik, mint a vasúti töltés felőli rész. Így az árvíz csak az innenső oldalt veszélyeztette, de nagyon. Mi gyerekek egész nap slaggal (na jó, locsolótömlővel) locsoltuk az úttestet, hogy a dömperek nyomán keletkezett por felszállását megakadályozzuk, és a víz fogyasztásával csökkentjük a Duna szintjét. (Legalábbis mi gyerekek ezt hittük.)

Egy vasárnap korán reggel indult családunk a szentmisére (mert már akkor is a 7 órai misére jártunk Teész atyához), az utcánkban katonai teherautók álltak igen nagy számban. Édesanyám, aki aggodó természetű volt, rögtön a kitelepítésünkre gondolt. A katonai parancsnok, és édesapám is, megnyugtatta, hogy erről szó sincs. A nap azután nyugodtan telt el, mi locsoltuk az úttestet, szorgalmasan jártak a dömperek. Késő délután aztán lassan elindultak a teherautók, és a kiskatonák bevallották, hogy valóban a lakosság evakuálása miatt voltak a helyszínen. A helyzet akkor reggel vált kritikussá, a víz néhány helyen áttört a gáton, de a katonáknak és a védekezőknek homokzsákokkal az utolsó másodpercekben sikerült a végleges gátszakadást megakadályozni. Néhány órával később megkezdődött az apadás, így Albertfalva alacsonyabb része megmenekült.

A helyzet komolyságát jelezte, hogy a következő évben a dunai gáthoz kapcsolva, a Dunára merőlegesen, egy nyúlgátat építettek. Ez azt a célt szolgálta, hogyha a Duna az alacsonyabb és gyengébb helyen áttöri a gátat, visszatartsa vizet, és ne engedje lefelé folyva előnteni az alacsonyabban fekvő albertfalvai településrészt. Ez a gát (ha jól emlékszem) megközelítette a Fő utat alig pár tíz méterre a „Beszkárt” strand magasságában. Ma már nem látható, mert részben elbontották a Szerémi út, 6-os út építésénél és a Savoya park létesítésekor. Szerepe akkor azonban nagyon hamar fontossá vált.

Az 1956-os év nekünk, magyaroknak több szempontból is tragédiákat hozott. Itt most nem a vérbefojtott szabadságharcra gondolok csak, hiszen minket, így Albertfalvát is, két természeti csapás ért. Január elején (12-én) Dunaharaszti epicentrummal egy komoly földrengés rázta meg a környéket. Erre, mint kisgyerek is jól emlékszem, bár

valójában csak utólag értettem meg, mi történt. Kisebb tárgyak estek le a földre, a szekrények egy része kinyílt, az ágy érdekesen himbálózott velem, de komolyabb kár itt Albertfalván nem keletkezett. A tragédia főleg Dunaharaszti és a Csepel sziget déli oldalát érte. Utána rendkívül hidegre fordult az idő, és a Duna úgy befagyott, hogy a déli szakaszon feltorlódott a jég. Március elején, a Dunán árhullám indult lefelé, a víz a Mohácsnál összetorlódott jég miatt nem tudott tovább haladni. Így került veszélybe ismét Albertfalva. Mi gyerekek persze otthon voltunk, mert a hideg miatt ismét élveztük az abban az időben nem ritka „szénszünet” áldását. (Ifjabbaknak: a szénszünet azt jelentette, hogy az iskolákban, ahol vaskályhával fűtöttek, nem volt szén a tüzelésre. Ennyit a szocialista tervezdálkodásról!) Sajnos a Dunához minket nem engedtek le, locsolni se kellett az utcákat, mint a nyári áradatnál. Maradt az a feladat, hogy kannákban hordtuk le a forró teát a gáton védekezőknek, amit kellő távolságban vettek át tőlünk. Most mutatkozott meg a nyúlgát áldásos hatása. A Duna most is kitört, ahol másfél éve, de a nyúlgát biztosan védte Albertfalvát, a vizet az ártéren tartva. A településhez közelebb néhány helyen (szemben a csepeli olajtartállyal, amit '56 novemberében a Csepelt lövő szovjet ágyúk felgyújtottak, és amelynek a Dunán átsugárzó melegét én is éreztem) buzgárok keletkeztek, de a katonák hósi helytállása megakadályozta a tragédiát. Szemtanúk szerint a katonák sokszor derékig álltak a vízben, úgy rakták le a homokzsákokat. A lakosság körében elterjedt hírek szerint egy szovjet század katonáinak köszönheti Albertfalva, hogy ismét megmenekült az árvízről. A helyzet később hirtelen azért javult Budapest térségében, mert egyrészt a Duna Bába, Baja környékén átszakította a gátat, másrészt a honvédségnek sikerült szétbombázni, valódi bombákkal szétrombolni a jégtorlaszt, és a víz így le tudott rohanni. A bombázás akkor olyan fontos esemény volt, hogy a rádió félóránként adott helyszíni tudósítást erről, amit mi is izgatottan hallgattunk.

Eddig az emlékek.

Azóta a Duna felől nem érte Albertfalvát árvízveszély, bár a 2006-os és a 2013-as árvíz idején tudomásom szerint volt aggodalom, de a kiépített védőrendszer kitűnően vizsgázott.

Azért ne legyünk nagyon magabiztosak. Új veszélyek jelentek meg, a felhőszakadások. Nemritkán néhány óra alatt sokszor egy

havi mennyiségű csapadék zúdul egy-egy településre, ami ellen szinte védekezni sem lehet. Meg kell tanulnunk az új jelenségek ellen is védekezni. Nemcsak a folyékony forma, hanem egyre nagyobb károkat okoz a szilárd víz, a jég. Nemrégén Albertfalvát olyan jégkár érte, hogy a biztosítók az irányítószám bemondására, helyszíni szemle nélkülözésével is fizettek jégkárt.

Egyre jobban tönkretesszük a természetet, ezért is fontos meggyezni magunknak: „Azért a víz (a természet) az úr!”

Madaras Gábor

Múltak a gyermekévek

(EMLÉKEK AZ ISKOLÁBÓL)

Az 1952-es tanévnyitót a Petőfiben szinte végig bömböltem. Ültem ugyanis az első sorban (oda ültettek, nem én akartam), és velem szemben egy kissé kopaszodó, bajuszos bácsi kiabált, és én ettől ijedtem meg. Később kiderült, hogy nem haragudott, ő volt Fellner László az iskola igazgatója, aki hangosítási technika híján azért beszélt hangosan, hogy az udvar hátsó részében is hallható és érthető legyen mondandója.

Feltűnő bátorságom miatt másnap édesanyám félve vitt az első tanítási napra, de aggodásának hamar véget vetett Olga tanító néni, aki szárnyai alá vett. Biztonságomat növelte az is, hogy Péter bátyám akkor járt nyolcadikba, és a mi folyosónkon ők voltak az ügyeltesek. Egy ilyen bátyó fizikai jelenléte megakadályozta, hogy bárki belém kössön.

Olga tanító nénival az első pillanatban „egymásba szerettünk”. Tőle nagyon sokat tanultam, és valóban őmiatta is jártam szívesen iskolába, és tényleg szerettem tanulni. Az elismerés sem maradt el, hiszen kaptam tőle egy ezüst ötöst (rajtam kívül még két osztálytársam is kapott), és sok-sok dicséretet. Első év végén jutalomkönyvet is kaptam, melynek címe: *Szovjet népmesék Leninről és Sztálinról*. Sajnos sem az ezüst ötös, sem a könyv nincs meg legnagyobb sajnálatomra.

Olga tanító néni (Szűcs Ferencné) jószívűségére, jellemére egy kis történetet mesélek el. Elsős vagy másodikos koromban Olga tanító néni behívatta édesanyámat. Csak évekkkel később, felnőtt koromban tudtam meg annak tárgyát. Felhívta édesanyám figyelmét, hogy „vigyázzanak, mit beszélnek a gyerek előtt!” Néhány nappal korábban ugyanis egy viccet meséltem pajtásaimnak, amit Olga tanító néni is meghallott. Így szólt a vicc: „Mit jelent a magyar címerben a sarló, a kalapács és a csillag? Aki hozzányúl a sarlóhoz, akkorát kap a kalapáccsal a kezére, hogy a csillagokat látja.” Ez bizony akkoriban akár még börtönt is jelenthetett. Ez volt az un. 3+1 vicc. (Három

évet kap, aki meséli, egyet, aki hallgatja.) Ne feledjük, a Rákosi kor-
szak egyik legsötétebb idejét éltük.

A második félévben egy alkalommal negyed órát kellett állni a pad mellett, a szemközti templom harangjai zúgtak, mert akkor temették a nagy Sztálint.

Néhány szót szentelnék a tanulás technikájának, már ha azt technikának lehet nevezni. Mindenesetre akkor a tanévközvetítés nem járt nagy anyagi megterheléssel. Az első félévben ugyanis csak újságpapír-füzetet használtunk. Ez annyiból állt, hogy a már elhasznált, elolvasott újságokat összefűztük, és ezen gyakoroltuk az éppen megtanult betűket, számokat. Csak egy fekete ceruza (2B-s) és egy kétszínű (piros-kék) írónra volt szükségünk. Értelemszerűen még radír sem kellett. Csak a második félévben kerültek elő a füzetek, a kockás (helyesebben négyzettrácsos) és a vonalas, amelyen a kisbetű felső szélének helye is jelölve volt. Amikor már tűrhetően írtunk ceruzával, a jobbak megkezdhették az áttérést a tollal való írásra. Akkoriban csak „mártogatós” toll létezett. Ez állt egy tollszárból, abba kellett beleszorítani a tollhegyet, és azt mártogatni a tintába. A tinta minden pad közepén egy üvegben volt elhelyezve, otthon mindenki saját magának biztosította. Mivel a tinta lassan száradt, könnyű volt elkenni, a tollhegyről is könnyen lecsöppent, és paca lett belőle. Ez rontotta a külalakot, amit külön is osztályoztak. Nem volt tehát egyszerű, mert beszámított a tanulmányi eredménybe. Akkor igazán komoly szerepe volt az itatós papírnak, amivel gyorsan lehetett, pacamentesen befejezni az írást. (A töltőtollat csak felsőben használtunk, lehet, hogy korábban még nem is volt kapható. A golyóstoll használata az általános iskolában tilos volt!)

Néhány szót az iskola felszereltségéről. A tantermek hajópadlóval voltak borítva, melyet időnként valamilyen tartósító anyaggal kentek be. Ezeknek közös tulajdonsága volt, hogy napokig meglehetősen büdös volt. A padló lakkozása akkor még ismeretlen technológia volt.

Az osztálytermek fűtése egyedi volt, egyszerű vaskályhák szolgáltatták a meleget. A szünetekben körbejárt a pedellus, és megrakta a kályhákat. Mivel a szén meglehetősen gyenge minőségű volt, időnként meg kellett piszkálni, hogy égjen. Emiatt széngáz keletkezett, és sokszor és sokat kellett szellőztetni, akár a tanítás rovására is. Ebben az időben szinte mindenből volt hiánycikk, így a szénből

is. Ebből fakadt a szénszünet intézménye, amit nagyon kedveltünk, hiszen sokszor hetekre meghosszabbította a téli (tilos volt karácsonyinak nevezni) szünetet. Ez időben járt a mondás: „Megnyertük a széncsatát, alul maradt a szén.” (Persze ezt sem volt tanácsos idegenek előtt mondogatni.) Meg kell azonban mondanom, sohasem fáztunk az iskolában. Ha nem volt megfelelő a fűtés, hazaküldtek minket. A szénszünet intézmény hosszan kísérte a szocializmust, még érettségim idején, 1964-ben, a gimnáziumban is volt két hetes, központilag kötelezően elrendelt szénszünet!

Második év végén elköszöntünk Olga nénitől (akkoriban az első tanító csak két évig vitte az osztályát), és Mályusz Gézáé tanító nénival kiköltöztünk az istállóba. Így hívták akkor az albertfalvaiak azt a szükségiskolát, amely csak egy (vagy két) tanteremből, egy gondnoki lakásból (szoba-konyha) és a szükséges mellékhelyiségekből állt. Ez egy régi gazdasági épület volt, amely még a háború előtt épült. Ott állt, ahol ma a hetes busz végállomása van. Szomszédunk, egy vékony drótkerítéssel elválasztva a régi albertfalvi temető volt. Ennek mementójára áll ott most a nemrég felavatott emlékmű.

A szomszédság azért egy kis hatással volt az oda járó kilenc éves gyerekekre. Ha nem is volt mindig ijesztő, úgy télen, estefelé nem volt kellemes arra járni. A Ratkó korban vagyunk, a háborúból kiszabadulva sok gyermek született, így két műszakban jártunk iskolába. A délutános csapat úgy este öt után végzett, bizony akkor már néha félelmetes volt ez a szomszéd. Meg abban az időben a közbiztonság gyenge volt Budapesten, sok „vetkőztető” bűntény (rablás meleg holmi lopásával) fordult elő, voltak „cukros bácsik”, ezért gyakran kísérték minket felnőttek. Nekem szerencsém volt, mert Lechner nagypapa ilyenkor mindig értem jött, és akkor a teljes kertvárosi csapattal együtt jöttünk haza.

Ebből az időből egy emlékem van. A tanító néni elhatározta, hogy kézi gyakorlás órán az osztályt megtanítja horgolni. Ez azért is érdekes ötlet volt, mert szintiszta fiú osztály voltunk. Mindenkinek otthonról kellett horgolótűt és horgoló cérnát vinni. (Vajon ma hány háztartás rendelkezik ezzel?) Édesanyám nagyon szeretett horgolni, és mindjárt megtanított egy alapvető fogásra. Másnap az első óra előtti szünetben egyik osztálytársam, Navratil Jóska, egy szóváltás

során belevágta egyik pajtásunk karjába a horgolótűt, amelyet kampós vége miatt, csak az iskolaorvos tudott kioperálni. Miután megtudta, hogy mi okból került a horgolótű a gyerekekhez, jelezte az egészszet az igazgató úrnak (bocs. elvtársnak). Több horgolási óra nem is volt. Így történhetett meg, hogy bizony a mai napig sem tudok horgolni (sőt kötni sem!).

Negyedikben visszaköltöztünk a Petőfibe. Tudtuk azonban, hogy ott már nekünk minden ideiglenes. Épült ugyanis az új iskola, a rendelkezések értelmében mi, kertvárosi fiúk (és persze a lányok is) területileg oda tartoztunk, és ezen akkoriban nem lehetett módosítani. Az aktuális osztály tehát lakhely szerint szétvált, és egy részük, velem együtt átkerült a „Forgalmi úti” iskolába, amely nemsokára a „Mezőkövesd úti” lett. Mályusz tanító néni is velünk jött. Az ünnepélyes iskolaavatóra 1955. december 5-én, Mikulás (szocialistául Téalapó) napján került sor. Itt fejeztük be a negyediket és itt kezdtük el a felső tagozatot.

Szokatlan volt, hogy tantárgyakként lesznek tanárok, és nagy jöves-menés is volt a suliban. 1956 ősze volt. Délutánosok voltunk, amikor Palócz tanát úr megindult hangon tájékoztatott minket, hogy „ifjúságunk legjobbjai” értünk tüntetnek. Őszintén, keveset értettem az egészből. Otthon viszont nagyapám világosan fogalmazott: megbukott a kommunizmus. Igaz nem akarták, hogy meghalljam, de meghallottam. Az iskolában is furcsa dolgok történtek: egyesek elégették az orosz könyveket, nagy volt a zűrzavar. Aztán sokáig nem is mentünk iskolába.

A forradalmat leverték, és lassan helyreállt a tanítás is. Két ére-dekes változás történt. Fél évig nem volt orosz tanítás, és megnőtt a hittanra járók száma. Szinte mindegyik osztálytársam járt hittanra, még olyan is, akinek apja rendőr volt. Aztán ahogy erősödött a Kádár rendszer, úgy fogytak a hittanosok. Végül osztályunkból csak azok maradtak, akik a forradalom előtt is hittanosok voltak. Hamarosan újra az orosz lett a kötelező nyelv. Újraszervezték az úttörőcsapatot is. A forradalom előtt mindenki úttörő volt, nem volt lehetőség nemet mondani. Az újjászervezésnél azonban osztályunkban a hittanosokat (Labundy Tivadar, Balogh Gusztáv, Madaras Gábor) kizárták az úttörők közül, vagy, ahogy akkoriban fogalmaztak: nem vették őket vissza.

A következő években két nagyszerű színpadi előadásra emlékszem. Mindkettőt a Schlett Erzsébet magyar tanárnő által vezetett irodalmi szakkör adta elő. A Toldi (Labundy Tivadar) és a János vitéz (Orosz Misi és Kósa Márti) főszereplésével.

Nagyon fontos változás volt nemcsak az osztály, hanem saját életemben is, hogy hetedik osztálytól Schlett Erzsébet lett az osztályfőnökünk. Erzsébet néni nagyon szigorú, de nagyszerű tanár volt. Csak magyar taníthatott, de a mélyen vallásos asszony történelmet nem. Családunkkal igen jó, mondhatni baráti viszonyban volt, hiszen évekig bátyámat is tanította, és vallásosságunk alapja lett e rokonszenvnek. Ez egyáltalán nem jelentette azt, hogy tőlem nem követelt, sőt elvárta, hogy az átlagosnál is jobban teljesítsek. Őszinte hálával gondolok rá továbbtanulásom miatt is, hiszen ő javasolta szüleimnek a piaristáknál való továbbtanulásomat (persze nagy rábeszélésre nem volt szükség), sőt Erzsébet néni rokoni kapcsolattal ezt meg is támogatta. A nyolcadikos ballagás után már többet sajnos nem találkoztam vele. Mire gyerekeim miatt újra kapcsolatba kerültek az iskolával, már nyugdíjas volt, és vidéken élt. Csak évtizedek múltán halálhírért hallottam, éppen karácsonykor tért haza Teremtőjéhez.

Erzsébet nénin kívül meg kell emlékezni az iskola igazgatójáról, Pribelszky Györgyről. Világnézete egyértelmű volt, hiszen 1955-ben csak hithű pártember lehetett iskolaigazgató. Elképzelhető, hogy komoly gondot okozott neki, amikor kiderült a továbbtanulásom a felekezeti gimnáziumba. Ekkor 1960-at írtunk. Megkísérelte édesanyámat lebeszélni erről, de nem sikerült. Édesanyám ugyanis hivatkozott a kettős nevelés problémáira, amit nem vállalhatott irányomban. (A kettős nevelés azt jelentette, hogy az iskola ateista irányban tanított, és a családban vallásos irányultság volt, ez gondot okozhatott a gyereknél.) Édesanyám arra hivatkozott, hogy a család vallásossága megkérdőjelezhetetlen, így az oktatásban kell ehhez igazodni. Miután ez a tanári kar előtt is kiderült, volt olyan pedagógus, aki elhatározta, hogy egy kicsit megszorogtat emiatt. Igazgató úr azonban szigorúan megtiltotta, hogy akármilyen megtorlást alkalmazzanak a piaristákhoz történt felvételem miatt. Nyolcadikban igazgató úr tanította a történelmet szigorúan és igazságosan. Semmilyen negatívot nem éreztem, sőt többször is megdicsért, igaz, a történelem kedvenc tantárgyam volt.

Igazgató úr még ebben a minőségében vezette az iskolát a hetvenes-nyolcvanas években is, amikor gyerekeim végezték itt az általános iskolát. Amikor 2005-ben ünnepeltük az iskola megnyitásának 50. évfordulóját még eljött közénk, fiatalos mosollyal, de öregesen. Azóta már elköltözött közülünk.

1960 tavaszán tehát elballagtunk, és ezzel befejeztem általános iskolai, így közvetlenül Albertfalvához kötődő tanulmányaimat. Hátározottan cáfolom azt az elterjedt hiedelmet, hogy a Mezőkövesd úti iskola színvonalában gyenge lett volna. Jó általános tudást adott, amire biztosan építkezhettem később a Budapesti Piarista Gimnáziumban.

Ez azonban már egy következő történet.

Dr. Máté Róbert

Mahunka Imre és felesége szoboravató ünnepsége

HAZAHOZTUK MAHUNKA IMRE ÉS FELESÉGE SZOBRÁT.

2010. november 10-én délután három órakor megszólaltak a fanfárok Albertfalván. A Mahunka téren megjelent ünneplő közönség előtt leleplezték Mahunka Imre és felesége szobrát. Felemelő érzés volt. Ünnepi beszédet mondott Dr. Hoffmann Tamás polgármester, Dr. Máté Róbert főorvos és Dr. Verbényi István kanonok úr, nyugalmazott plébános.

Dr. Hoffmann Tamás polgármester úr megnyitó beszédében így méltatta Mahunka Imre életútját:

„Tisztelt megemlékezők, Hölgyeim és Uraim!

Nagy örömömről szolgál, hogy átadhatjuk ma Mahunka Imrét és feleségét ábrázoló szobrot. Albertfalva különösen büszke lehet arra, hogy ilyen szülötte van, és erre a megemlékezésre eljöttünk most.

A Mahunka házaspár végrendeletében vagyunk jelentős részét az Albertfalván épülő római katolikus templomnak adományozta. A kommunista diktatúra méltatlanul bánt a család emlékével. A róluk elnevezett utcát átkeresztelték, Sáfrány utca és Sáfrány tér lett. Úgy próbáltak tenni, mintha nem is létezett volna, az emlékéket is eltörölték. De nagyon híres bútorgyártó és udvari szállító, nemzetgyűlési képviselő is volt.

Az albertfalvaiak kiálltak a családért, és összefogással elérték, hogy 2000-tól a Sáfrány tér ismét Mahunka Imre tér legyen. A Mahunka tér most ünnepli 10. évfordulóját, a szobor renoválása olyan ajándéknak tekinthető, mellyel az albertfalvaiak és a XI. kerületi Önkormányzat kíván tisztelni a család emléke előtt.

A Mahunka család élete és nagylelkű adománya példakép, példaértékű lehet minden polgár számára. Mahunka Imre szobra álljon bizonyossággal, hogy a szorgalmas, tevékeny munka, a jobbító

szándék az ország és a közösség képviselése mind olyan értékek, melyekért az elkövetkező generációk örökre hálásak lehetnek.”

A Polgármester úr beszéde után e sorok írója folytatta a megemlékezés szavait, említve a szobor hazahozatalának gondolatától a megvalósulásig eltelt időt.

„Amikor megfogalmazódott bennem a gondolat, hogy Mahunka Imre szobrát szülőfalujába kell hazahozni, ennek megvalósulásáig alig fél év telt el. A siker sokak együttműködésének szép példája. Nagy segítségemre volt Beleznay Andor igazgató úr és Szebeni Dóra a kulturális ügyek intézője. A szoborral kapcsolatos első információhoz Váczi Vilmosné révén jutottam.

Albertfalva történetéből kiemelve: az 1850-es évektől már több neves asztalos műhely működött Albertfalván. Mahunka, Prüller-Pálos, Kínál, Schipek családok mind a mesterség hírnevét öregbítették.

Mahunka Imre bútorgyáros és nemzetgyűlési képviselő, 1859. október 28-án, Albertfalván született. Édesapja Mahunka Alajos asztalosmester, édesanyja Pökl Aloyzia.

Az ifjú elemi iskoláinak elvégzése után édesapja műhelyében tanult. Fiatalon külföldre ment tudását gyarapítani. Tanult Párizsban, Londonban, Münchenben. Külföldről hazatérve, tudását itthon kamatoztatta.

A politika és a közélet iránti érzékenységét is otthonról hozta. Édesapja Albertfalván bíró volt, ő pedig a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának választottjaként nemzetgyűlési képviselő lett.

1884-ben feleségül vette Kovács Adélt.

1890-ben bútorkészítő és lakberendező vállalkozást alapított.

Az 1896-os Millenniumi Kiállításon már feltűnt az általa készített bútorokkal.

1896-tól az Magyar Iparművészeti Társaság tagja. Az Ipartörténeti Közlöny 1901-es számában írottak szerint elismert alkotó volt.

Munkásságáért 1900-ban a Párizsi Világkiállításon aranyérmert kapott. Elnyerte a császári és királyi udvari szállító címet.

1904-ben harminc szobából álló mintatermet nyitott, melyben az általa gyártott, illetve forgalmazott villa valamint kastély berendezési alkotásokat állították ki. Nevére és munkásságára tizenhárom szerző, szakipari és művészeti folyóiratban hivatkozik.

Mahunka, Hauszmann Alajos, Lotz Károly, Stróbl Alajos, Feszty Árpád nevével együtt szerepel.

A Józsefvárosi Lexikon adatai szerint: a századfordulón telepedett le a Német út 49-51. szám alá. A tízes években mintegy ötven munkással dolgozott.

Halálát megelőzően, 1922-ben feleségével közösen vagyonuk 58%-ának örökösévé az Albertfalván építendő Római Katolikus templomot tették.

Mahunka Imre 1923. szeptember 10-én hunyt el. Síremléke a Kerepesi temetőben található, mely fekete svéd gránit, négyalakos emlékmű, bronz domborművekkel, mely Szódy Szilárd szobrászművész alkotása. Felirata: „*Hirdesse neved a késő jövődnek is, a bec sületes munka, és az ernyedetlen szorgalom diadalát.*”

Férje halála után a bútorgyárat özvegye vezette tovább, mely 1930-ban Mahunka Imre Bútorgyár Rt néven működött, és kb. 30-35 főt foglalkoztatott. Kiváló minőségű, igényes termékeivel a gyár rangos nemzetközi kiállításokon ért el sikereket.

A Mahunka család villáját, mely 1925-ben épült, az özvegye 1931-ben ajándékozta – férje emlékére –, hogy a szegény sorsú gyermekek számára legyen üdülési lehetőség.

Mahunka Imréné 1932. május 12-én hunyt el. Férje mellett nyugszik.

A villa a II. világháború kezdetéig, mint gyermeküdülő működött. A villa kertjében állt ez ideig a Mahunka házaspár szobra, mely Kisfaludi Stróbl Zsigmond alkotása.

1941-ben Albertfalván utcát neveztek el Mahunka Imréről, ami később Sáfrány utca lett.

2000-ben a Sáfrány tér Mahunka Imre nevét kapta, melyet az Önkormányzat emléktáblával jelöl. Ezen ünnepélyes alkalomra készült el az Albertfalvi Helytörténeti Gyűjtemény és Iskolamúzeum-ban a Mahunka emlékkiállítás.

Végignézve a házaspár életét, mely a hit a remény és a szeretet erényeinek gyakorlásában telt, legyenek példaképeink. Gyermekeknek, felnőtteknek egyaránt. Lelkünkben őrizzük szellemi hagyatékukat is, mert Horatiust idézve: ez „ércnél maradandóbb.

Mától ez a szobor itthon hirdeti tovább ezen erényeket – mert életünk alakításában a szó tanít, a példa vonz!”

E beszédet követően Dr. Verbényi István kanonok úr, nyugalmazott plébános megemlékezésében vázolta Albertfalva közel kétszáz éves történetét, a nagy történelmi pillanatok, Sachsenfeld, azaz Albertfalva telepítéséről szóló birodalmi hirdetést, de ilyen volt az a pillanat is, amikor Promontor akkori plébánosa az első anyakönyvi bejegyzés alkalmával új anyakönyvet nyitott az új település részére. Továbbá nagy esemény volt 1828-ban az első iskola megépülése a településen, és 1859. október 28-a, Mahunka Imre születése.

„Történelmi pillanat volt, amikor egy véletlen folytán előkerült az itt álló szobor. Tegnap dél körül többekkel itt voltunk, hogy a szobor helyreemelésének tanúi lehessünk. Ahogy a daru a hevederrel derékban átkötött szobrot tartotta, fanfárokat szerettem volna hallani: Albertfalva nagy egyénisége haza érkezett. De ekkor nem fanfárok szóltak meg, hanem az örökségből épült templom harangja, amelyet 2000-ben ajándékozott egy szintén nagylelkű albertfalvi házaspár.

Ma itt állunk boldogan és büszkén, csodáljuk a szobrot. Nincsenek még tanulmányok, de valami csodálatos sugárzást érzünk, ha rájuk tekintünk. A jövőt építették, noha nem volt gyermekük, de a szobor talapzata számtalan gyermekről beszél a nekik szóló intelemben:

*Kedves gyermekek legyetek vidámak,
egészségesek testben és lélekben.*

*Ezt szolgálja: Ezen gyermeküdültöt özv. Mahunka Imréné
szül. Kovács Adél alapította.*

*férje Mahunka Imre csász. és kir. udv. szállító bútorgyáros
v. nemzetgyűlési képviselő emlékére.*

A meghittséget, a szeretetet, a szerelmet sugárzó Mahunka házaspár zűrzavaros korunkban a család értékét hirdeti. Erről beszélt XVI. Benedek pápa vasárnap Barcelonában, amikor a hatalmas Sagrada Familia katedrálist felszentelte. Hazánk Püspöki kara az állami hatóságok erőfeszítéseit segítve az elkövetkező esztendő a család évévé nyilvánította.

A szobormű a boldog házaspárt örökíti meg, s álljon példaként az utókor nemzedékének, mint példátlan szorgalom, takarékoság, becsületesség, vallásosság és hazafiság szimbóluma.

Hálás köszönetünket fejezzük ki a kerület volt és jelenlegi vezetőinek, külön kiemelve azokat a személyeket, akik áldozatos tevékenységükkel előkészítették a mai ünnepi alkalom megvalósulását: Dr. Máté Róbert úrnak, aki a szobrot elhagyatottságában felfedezte, Beleznay Andor múzeumigazgató úrnak, és Szebeni Dórának a kulturális ügyek felelősének.

Befejezésül a szobor talapzatán lévő kívánságot kell beteljesíteni: Ezért egy rövid csendet tartsunk. – Mindenható Istenünk, aki Albertfalva lakosságát kiváló emberekkel ajándékoztad meg, köztük Mahunka Imrével és feleségével. Adj az előttünk járóknak örök nyugodalmat, a most élőknek add meg a példátlan szorgalom, takarékoság, becsületesség, vallásosság és hazafiság adományát, a gyermekeknek pedig vidámságot, egészséget testben és lélekben. Ezért fordulunk hozzád – Mi Atyánk... (az imádság elmondása után...)

Kérésük szerint:

Az Isten áldása legyen rajtatok.

A mi kérésünk így hangzik:

Áldjon meg minket a mindenható Isten,

az Atya, a Fiú és a Szentlélek.

Legyen béke és szeretet Albertfalva minden lakójának. Ámen.”

A Weiner Leó Zeneiskola növendékeinek előadása, és a Petőfi Sándor Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola tanulóinak versmondása és énekkari szereplése növelte a szoboravatás ünnepélyességét.

Lyukas cipő, lyukas nadrág és lyukas gyomor!

AVAGY FEHÉRVÁRTÓL A KUKÁKIG.

Mottó:

Amikor sokan este imára kulcsolják a kezüket, mindenre gondolnak, csak az elesett, kihasznált és kismimizett emberekre nem!

Egy átlagos nap, átlagos hangulattal, átlagos tragédiákkal!

A hajléktalanok, a segélyen élők és a minimális nyugdíjból tengődők, vagy a különböző ellátásból kiszorultak egymást váltják a kukáknál. Bárminek képesek örülni! Üres sörös doboznak, ételmaradéknak, üres üvegnek, kukára tett kenyérnek, vagy a kuka mélyéről kitermelt plüssmacinak, vagy akár egy még használható ingnek! Mert bizony sokaknak, gyakran mások miatt is rögzös, nehéz, fájdalmas és tragikus az út a szülőszobától a halottasházig!

Most látszik csak igazán, hogy az ország nem lett felkészítve a rendszerváltásra, és az is, hogy a munkáltatók és az újjgazdagok többsége, milyen kegyetlenül képes elbánni, a védekezésre képtelen jogot nem ismerő emberekkel! Pontosan úgy, ahogy azokat a regényekben olvashatjuk, a filmekben láthatjuk, vagy mostanában a hírekben olvashatjuk! És ők még a szerencsésebbek közé tartoznak, mert nem csicskázatták őket valahol egy elhagyatott tanyán, egy szelet kenyérért egész nap és nem verik meg! Amikről persze sokan tudnak, csak éppen azok nem akarnak tudomást venni ezekről a jelenségekről, akik idejuttatták a szerencsétlen lelkeket, vagy segíthetnének rajtuk!

Egy-egy beszélgetés során sok dolog és sok személy kerül szóba. Így volt ez József esetében (nevezzük Józsefnek) is, mert a politikában, a politikusok szókészletében, mint emberek, már rég nem szerepelnek! Csak mint regisztrált, vagy nem regisztrált munkanélkülieket tartják őket számon, akiknek sok esetben semmi nem jár ebben a nyomorult és egyre nyomorultabb életükben. Miközben valaki vált velük pár emberi szót,

elmosolyodnak, de a kezük közben jár és beszélgetés közben is szelektálnak. Mi lehet azonnal megenni, mi megy a szatyorba?

Ám ahogy a beszélgetés fonala egyre hosszabb, ismét találkozhatunk olyan foglalkozásokkal, amik a joghoz köthetők, vagy a joghézagokhoz. Mert ki is tudna jobban (nem kevés pénzért) kismimizni valakit, mint az, aki ismeri a jogot, a joghézagokat, vagy egy dörzsölt könyvelő, aki képes kijelenteni valakit az egészségügyi ellátásból csak azért, hogy megtartsa az ügyfeleit, a munkáltatókat, cégtulajdonosokat. Illetve azok, akik kulcsszerepet töltenek be valamelyik irodában.

József is éppen egy plüssfigurát nézegetett, amikor a tekintetünk találkozott.

– Mi lesz a sorsa? – kérdeztem.

– Piacozok és lehet, találok rá vevőt! Az is két kifli. Ettől a pillanattól gördülékennyé vált a beszélgetés, és aki ismer, tudja, ezer és ezer kérdés sem van élesítve minden helyzetre, minden pillanatra.

József szinte egy pillanat alatt elmesélte a piaci helyzetet. Ha valamiért száz forintot kér, akkor bár látják a nyomorult helyzetét, a vevő jelöltek azonnal ötven forintot mondanak! Nem is lennének magyarok, ha nem akarnánk még a legelesettebb embereken is nyereszkedni! Mily szerencse, hogy egy keresztény országban élek! Ahol a megértést, a megbocsátást, a segítséget és könyörületet hirdetik!

Majd hamarosan kiderült, hogy Székesfehérváron született és a foglalkozását tekintve remekül ért a lovakhoz, és kiválóan oktatja a lovaglást is, mert mint zsoké is dolgozott. De az élet, mint mindig, tartogat meglepetést. A munkáltatója meghalt, és a lány, aki megörökölte a lovardát, valahogy elfelejtette fizetni a járulékokat József után. József közben beteg lett, és a sok feszültség a gyomrára húzódott, majd kórházba került! Orvosa szerint, öt kilónál nehezebb tárgyat nem emelhet, és a gyógyulás is lassan megy!

Mielőtt bárkinek hátsó gondolatai lennének, az arcát nézve, mivel legkevesebb tíz éve nem ivott alkoholt, de a gondolatai figyelemreméltóak! Mintegy felhívás az emberiségnek! Mert az Úr szerint minden ember egyenlő, és ahogy azt nálunk olyan sokszor hangoztatják, a társadalom legfőbb értéke az ember! De mint tudjuk, csak addig, ameddig dolgozni, adni tud, vagy sok bőrt lehet lehúzni róla! Ha csak fele lenne igaz! De ma nem erről szól a világ! Ma ezrek, százezrek lelik örömeiket abban, hogy embereket megaláznak, kihasználnak!

Nézem József cipőjét. Lyukas. A nadrágja szintén! És ahogy mondta, a gyomra is! Ma, Magyarországon ezt érdemlik sok ezren, mert tisztességesen dolgoztak! Szégyen! Nagyon nagy szégyen! Mi több, tragédia! Árpád gyermekeinek a tragédiája, baljós előjele milliók létének!

Mondtam neki, várjon meg, és sebtében készítettem neki ételt és egy mellényt. Azt kértem tőle, ha újra lóra ül, ezt a mellényt viselje! Szinte könnybeszökött a szeme, és megköszönte. Megígérte így tesz, ha meggyógyul és lesz rá lehetősége, hogy lóra pattanjon! (Érdekes, hogy ezeknek az embereknek az ígérete többet ér, mint sok olyan embernek, akik kétes vagonokon ülnek, és nem csak az ételt, de még a morzsát is sajnálják az éhezőkötől.) Az arcukon a ráncok nem csak a sorsukról árulkodnak, de gyakran találkozni intelligens tekintettel is!

Közben József azt is elmesélte, hogy a két testvére szintén kismiszte a szülei örökségéből, és ezért nincs most hol álomra hajtania a fejét. Nem mintha csak arra várt volna, hogy örököljön, de családi háttér és támogatás nélkül még az első csapást sem tudta kiheverni!

A barátokról, a barátságokról is megvan a véleménye. Amikor mesélt a barátairól, nem akartam hinni a fülemnek, bár én már kevés dolgon lepődök meg! Egy ismerőse, akinek a férje kamionos, a rend őreivel és a törvénnyel egyszer összetűzésbe került. A feleség nála húzta meg magát, és rengeteget segített neki, hogy átvészelje a nehéz időköt. Ma a nő egy banknál dolgozik, mint adminisztrátor, és amikor véletlenül találkozott az utcán, a nő megvetően elfordítja a fejét! József ma már valahogy nem illik bele a saját kis világába. Mert mint tudjuk, a magyar nép mindig „a Háláról” ismert! Na és persze a közömbösségéről!

Pár perccel később pedig arról mesélt, hogy amikor segítségért fordult különböző irodákhoz, szinte a semmivel bíztatták. Ám a semmi is jobb, ha egy másik majdnem sorstársáról mesélt, akit sikeresen kiforgattak és a lakását elveszítette. Ezt követően, bejelentett lakás híján, az állását is, és csak sok hónapos jogi tortúra után állította vissza a bíróság az eredeti állapotot. Józsefnek ez sem adatik meg, mert a testvérei évek óta halottak, és mindent pénzé tettek, amit csak lehetett! Szomorúan nézett maga elé. Látszott rajta, hogy kavarnak a gondolatai.

Amikor azt kérdeztem, kitől, kiktől és honnan kapnak segítséget, na akkor nagyon kikerekedtek a szemei, és elkezdte sorolnia gondjait.

Hamar kiderült, hogy nem csak a szelektív válogatásnál éles a szeme, de általában nyitott szemmel jár, és bár kevés dolgot tesz szavá, nagyon

is helyén van az esze! Mint mondja, az egyik segítő szervezetnél lakik egy szállón. De amikor egy hölgy meglátogatja, a legtöbb esetben üres kézzel megy hozzá. Néha kap két kis májkrém konzervet, vagy nagy ritkán egy löncsöt. De az életüket nemigen segítene előbbre mozdítani! Az sem értette, hogy még nem is olyan rég a hölgy kerékpárral róttá az utakat a hajléktalanokhoz, ma már autóval. És amikor szólt neki, hogy folyik a csap, azt a választ kapta, el lehet azt zárni.

Ekkor felkiáltott.

– Bolond az a nő! Nem tud számolni! Amennyi víz elfolyik feleslegesen, annak az árából tíz csapot is lehetne vásárolni. Na persze a pénz!

Mivel van tartása és büszke a becsületére, és az igazi barátaira is, ezért örömmel mesélte, hogy talán most lesz állása, egy csapatban, ahol a parkokat gondozzák. Ha ez igaz, lesz pénze, és akkor megváltozik az élete. Már most talált neki egy barátja egy nagyon olcsó albérletet, amit a barát megelőlegezett neki. Akkor már nem kell a szállón élnie, és talán az élete is lassan egyenesbe kerül.

Figyelemre méltó a többi hajléktalanról alkotott véleménye is. Magára mutatott és azt mondta:

– Látja! Egyedül járok kukázni, mert némelyik elviselhetetlen, vagy agresszív! Én nem idegesítem magam velük! Megvan nekem a magam baja!

Amikor József után néztem, amint a kis kocsiját húzta, azon gondolkodtam, mekkora hibát és bűnt követnek el a politikusaink nap mint nap? Ki ad ezeknek az embereknek egyszer elégtételt? Ki adja vissza az életüket, a becsületüket és az emberi méltóságukat? És ki ad nekik tisztességes ételt?

Vajon mikor és hol esik ki a koci a kezéből? Melyik kuka lesz az élete utolsó támasza, ha elszédül, mert a betegség a nyomornál is erősebb!

Osoha Lászlóné

Albertfalva

Osoha Lászlóné, született Vizári Judit vagyok, és 1946. január 26-án születtem a jelenlegi Karcag utca 33. fsz. 2. alatt, ahol most is élek.

Igen, itt a háború alatt a földszint 2-ben és az alatta lévő pincében szülészet működött. A szülészetet nagymamám, Bárczy Gézáné (Ida mama) vezette, és ha orvosi segítségre volt szükség, Gyurman doktor bácsi jött át a szomszédos Derzsi utcából. Ő ott lakott.

Ha jól emlékszem, a háború alatt százegy gyermek született itt a szülészeten. Tehát így laktunk itt a házban, a nagymamámék az I. emelet 4-ben, mi a szüleinkkel a földszint 2-ben. 1951-ben átköltöztünk a szomszédos Derzsi utca 27-be, de az '56-os eseményeket már újra a Karcag utcában éltük át. Visszaköltöztünk, de úgy, hogy a nagyszülők leköltöztek a földszintre nagymamám szívbetegsége miatt, mi pedig beköltöztünk az I. emelet 4-be.

Általános iskoláimat az Albertfalva utcai, majd a Mezőkövesd úti iskolában végeztem. 1961-ben ismertem meg a férjemet a Gyékényes utcai művelődési házban. 1964-ben mentem férjhez, és ismét leköltöztem a földszint 2-be, és nagymamám haláláig együtt éltünk. Ide született két gyermekünk, ők is a Mezőkövesd úti iskolába jártak, itt nőttek fel. Kisebbik lányom két gyermeke is ide született, unokáim ezután repültek ki a fészekből.

Hogy mit jelent nekem Albertfalva? Az életemet, itt születtem, itt voltam gyerek, itt lettem felnőtt, itt dolgoztam, itt voltam boldog és szomorú, itt múltak el az évek felettem. Albertfalva a minden nekem.

Budapest, Albertfalva, 2016. június 16.

Ui. Az elején azért fogalmaztam úgy, hogy a jelenlegi Karcag utca, mert régen Széchenyi út 40., majd Keleti sor volt, és utána lett Karcag utca a mi utcánk neve.

Pintér Klára és dr. Horváth Erzsébet

Gyerekkorunk mesefaluja

(MESEFALVA: ALBERTFALVA)

(KLÁRIKA ÉS ERZSIKE EGYMÁS SZAVÁBA VÁGVÁ)

Gyönyörű álmot láttam. Kislányként sétáltam barátnőmmel Albertfalva utcáin. Előbb csak elmosódott, fátyolos képek jelentek meg, majd egyre élesebbé váltak. Örvendezve az ismerős, kedves helyeket látván vitte tovább az álmom a két felsős kislányt az 50-es évek Albertfalváján. A régi kis utcákban, a kedves házak között haladva csodás emlékek jöttek elő: ez a mi „falunk”, ez a mi gyerekkorunk meseparadicsoma.

1950-ig, valóban „falunak” számított. A 131 évig önálló települést 1950-ben csatolták Budapesthez, addig még vám is volt a „Kitérőnél”. Filmként peregtek a képek, ahogy utcáról utcára haladtunk. Ez az azóta lebontott főút (Szabadság út) kisebb nagyobb házaival, üzleteivel, a cukrászdával, orvosi rendelővel. Itt, a villamosmegállónál állt a híres Csercsics vendéglő, kellemes, hangulatos, fás kerthelyiségeivel. A lebontás előtti években azon mosolyogtunk, milyen nehéz késő délutánokon végigmenni, vagy a villamosról leszállni a bejárata előtti járdaszigeten. A kissé lehúzott redőny alatt „kikerültek” a kellenél többet fogyasztók és a földön ülve előre nyújtott lábakkal támasztották sorban a falat, kissé réveteg arckifejezéssel. Nekünk megnehezítették a villamosról leszállást, de számukra az ajtóval szemben egy korlátot tettek, nehogy a villamos alá essenek. Továbbmenve elértük a Szigeti mozit, a „bolhást”, ahonnan mindig vittem haza egy-egy kellemetlenkedőt. A mozi belül hosszú volt, mint egy virsli, soronként hét székkal, a hetedik a falig ért. Szerettem ezen ülni, mert a karfára telepedve, a falnak támaszkodva az olcsó hátsó sorból is kitűnően láttam, nem zavarva senkit. A túloldal egyik házában élt Schulder Jóska, a később Simándy Józsefként világhírű tenorista, hazánk legfantasztikusabb Bánk bánja. (Falunk büszkesége idén lenne száz éves.) A szomszédok már fiatal korától

élvezhették gyönyörű hangját. Édesapám – egykorúak lévén – sokat mesélt róla. A mozi mögötti területen volt a „Kábel pálya”, a Kábelgyár sporttelepe mindenféle sportolási lehetőséggel. Foci-, futó-, atléta- és labda-pályák egy többszintes lelátóval. De a nekünk legfontosabb az úszómedence volt, mert nyaranta itt töltöttük akár az egész napot is.

Számomra ugyancsak emlékezetesek a strandi, nyári edzések, nem csak az úszkálások és pancsolások miatt, hanem azért is, mert a sok „hasas” után itt tanultam meg fejest ugrani. A Petőfi Sándor Általános Iskola bővítésekor – az óriási tiltakozás ellenére – szétverték ezt a fantasztikus helyet. A régi nyitott, a nyarainkat megszépítő, egész napos szórakozásra és úszkálásra alkalmas medence helyén található most a Kondorosi uszoda. A volt klubház pedig jelenleg kisvendéglő lett.

Visszafelé a Szabadság úton „édes helyek” jöttek: a cukrászda, majd az Orgona presszó, kitűnő „nasizási” lehetőségeink. Tovább középtájon volt Wittmann bácsi szódás üzlete (és szódagyártó műhelye). Szerettünk odajárni a finom szódavizért, de a legnagyobb örömet az jelentette, amikor szamaras kocsjával járta az utcákat „szúds-szúds” kiáltásokkal. Hasonló örömet szerzett nekünk a jeges kocsis is, jégtáblákat – darabját négy forintért – hozva az otthoni „hűtőszekrényekbe”. A főút másik végén a Forgalmi telepnél volt Albertfalva másik strandja. Kissé hidegebb vizéért kárpótolt a gyönyörű környezet hangulata, és a medencét övező hatalmas fák. Nyáron, órákon keresztül élveztük az itt létet. Számomra azért is emlékezetes, mert egy nagyfiú idéetlenkedése miatt majdnem belefutottam a vizébe. Meglőkött, és a medence széléről ráestem egy másik nagyfiúra, aki ezt szándékosnak gondolva többször lenyomott a víz alá. Kár, hogy a strand helyét sok éve már csak gaz és szemét borítja.

A Szabadság úton a HÉV (Helyi Érdekű Vasút) megbízhatóan pontos menetrendű zöld szerelvényei jártak Nagytétény illetve Törökbálint felé 1904 óta. A szerelvénynek a legnagyobb hó sem volt akadály. Később a HÉV fűtött szerelvényein utaztunk a gimibe. Továbbsharva a Kertváros felé a Mezőkövesd utca következett a végén lévő romokkal. Téglából a föld színéig épült pincesorok voltak, lefelé lépcsőkkel. Nem bombatölcsérek voltak, hanem a háború

miatt szakadt félbe az építésük. Az alján lévő talajvízben gyönyörű növényekkel náddal, vízi virágokkal, liliomokkal, ugráló békákkal, napozó gyíkokkal. Ez volt maga a paradicsom! Szüleink minden feltétele, tiltása ellenére ide jártunk bújószkázni.

Ám mindez semmiség volt a Duna part kínálta csodákhoz. (Az 1954. és 1956. évi áradások után, szüleink kétkezi munkájával segítve új gátat építettek, ami azóta védi a mi kedves falunkat.) A Duna part egy részén halászkunyhók sorakoztak. A négyszögletes merítőhálókból ficánkoló halakból lehetett vásárolni. Bár tilos volt, de mi rendszeresen lejártunk fürödni a Duna partra, bár inkább csak vizeződtünk és maszatolódtunk. A víz tisztaságáról az otthoni kádjaink mesélhettek volna, mert rengeteg koszt mustunk le magunkról. Semmi tiltás, de még a folyó erős sodra sem tudott visszatartani minket. Ám mindez semmiség volt a parti töltésen keskeny nyomtávon haladó kisvasúthoz. A kisvasút csilléiben salakot szállítottak a későbbi házgyári terület feltöltésére. Az utolsó csillékben természetesen mi utaztunk. Kiabálhatott a vezető bácsi, hogy „szálljatok le!”, nem volt eredménye. Mire megállítva a szerelvényt hátrajött a végéhez, mi már nem voltunk sehol. Hát ilyenek voltak a jó kislányok! Vissza a Kertváros felé a két sportpálya még éppen létezett, de az útépítéssel mindkettőt tönkretették.

Kertváros! A mi mostanra már védetté nyilvánított kertvárosunk. Bár a 131 évig önálló falunkat 1950. január 1-től Budapesthez csatolták, nekünk a falu maradt a maga kedves, családi hangulatával, egyforma házaival, az utcáiban illatozó fák sorával, a kövekkel kirakott árkaival. Tavasszal a házak előtt az illatozó hóféhér virágokkal borított meggyfák, mint gyönyörű menyasszonyok sorakoztak. Nyaranta a finom termésükből lakmározhattunk. Az előkertekben szemet gyönyörködtető virágok nyíltak. Egymás közt csereberéltük a palántákat, a hagymákat. A szomszédokat jól ismertük, szükség esetén segítettük egymást. Akkor még nem zártuk a kapukat, sőt sokszor reggel vettük észre a nyitva maradt bejárati ajtót is. Az esti sötétben a sokkal gyengébb közvilágítás ellenére is megismertük járásáról a járdán hazafelé igyekvőket.

A Vegyész utca 13-ban lakott Martinkó Béla tanár úr. Rajongtunk érte és a földrajzóráiért. Szorgalmasan tanultunk s ezzel neki is örömet szereztünk, hiszen tanulmányi versenyt is nyertünk. Büszke lehetett

ránk. Érdekes és könnyen megjegyezhető, emlékezetes magyarázatai voltak: például a gleccserről: „megyen a jeges hómezőn a Rebeka a fiújával és egyszer csak megnyílik előtte a jégtábla”.

A Karcag utca nevezetessége a Bárczy Ida néni lakásán működő „szülőotthon” volt, ahol a háború alatt 104 gyerek született. A Derzsi utcáról készült képeken a kerítések még oszlopok közti deszkákból álltak. Itt élt dr. Gyurman Dezső doktor bácsi, Iduska barátnőnk nagyapája. Nagyon szerettük, fantasztikus orvos és ember volt. Gyalog vagy kerékpárral, bricseszadrágban járt a betegeihez, télen-nyáron. Édesanyámék mesélték, hogy az 1940. évi esküvőjük előtt – a többi házasanal hasonlóan – náluk is szűrővizsgálatot végeztek.

Az Abádi tér a telep közepe az illatos olajfákkal, jázminbokrokkal, a hintákkal. Szerettünk „mérlegezni” és főleg a hintáról leugrani, s ha a párunk nem volt elég szemfüles, nagyot döccenhetett. Itt a téren lakott Gyórfy doktor bácsi a körzeti orvosunk, segítőkész, kitűnő ember. Befordulva a rövid kis Kunhegyes utcába, Zsóka néni, az énektanárnőnk háza előtt haladtunk tovább. Mekkora egyest adott, amikor kamaszként nem akartam elénekelni az „Elindultam szép hazámból” című dalt. Amikor végre rászántam magam, „szememből a könny kicsordult” valójában is. Pár lépés és máris a Fegyvernek utcában vagyunk. A 41. elé érve Boglutz Béla tanár úrra emlékezünk. Neki köszönhető, hogy megszerettük a biológiát és földrajzot. Fáradhatatlanul gyűjtöttük a bogarakat, préseltük a növényeket a kötelező mennyiség többszörösét szedve. A Fegyvernek utca 27. számú ház a mindenki által szeretett tanító nénink, Balogh Gizi néni háza volt. 1930-tól 1960-ig, 30 éven át nevelte, oktatta, szerette a rábízott alsósokat az Albertfalva utcában lévő Petőfi Sándor Általános Iskolában. 1959-ben az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetéssel ismerték el fantasztikus elhivatottságát. Harmadikban a jó tanulmányi eredményünk miatt az osztály jutalomból három hétig üdülhetett Parádon. 1985-ben a vasdiplomája alkalmából hála régi diákjai köszöntötték. Édesapám korosztályától lefelé a nálunk fiatalabbakig. Tudásunk biztos alapjait Gizi néninek köszönhetjük, rengeteg szépet, jót, szeretetet kaptunk tőle. Most is velünk van a mindennapjainkban, sokat emlegetjük.

Túl a főúton van az Albertfalva utca, s benne az említett Petőfi Sándor Általános Iskola. Szerettünk ide járni a nevelőink minden

szigorúsága ellenére. Szirbik tanár úr az orosz és a külön angolt oktatta. Nemcsak a tudását, humorát, jókedvét csodáltuk, hanem az erejét is. A lábfejjével fel tudta emelni a katedrát, sőt még hintáztatta is. Később a tudását elismervén a Közgazdasági Egyetemre került. Egyszer az angol órán az egyik nagyfiú ismételtelen szemtelenkedett vele, zavarta az órát. Bár hívta őt a katedrához: „gyere ide fiam!”, az jobbnak látta kirohanni hátul az ajtón. A fiú ki... a tanár úr utána... mi pedig követtük őket. Bár a tanár úr testesebb lévén kissé szuszogott, otthon utolérte a gyereket. Az éppen ebédet főző anyuka – ismerve gyermekét – különösebben nem csodálkozott a történet hallatán. „A háború óta özvegyen neveltem ezt a két fiút” mondta. „Nem bírok velük, tessék elintézni, Tanár úr!” A dolog elintéződött és visszamentünk az angol órára. Nyolcadikos korunkban Kucsera Lajos tanár úr a délutáni műszak után gyakran bezárt bennünket, ezzel próbálta nevelni, fegyelmezni az idétlenkedő kamaszlányokat. Rajtunk nevetett a fél iskola, főleg a fiúk, akik az iskola előtt röhögve vártak bennünket. Vele szemben nagyon sok csíny, huncutságot követtünk el. Eltekerve a villanykapcsolót, téli délutánon sötétbe kerülő tanteremben nem lehetett dolgot íratni.

Az elemi iskola alsó tagozatát a „Forgalmi telepnel” lévő régi temető melletti iskolába járva végeztük. Csodás hely volt hatalmas udvarral. A béke szigete volt, távol a nagy iskolától, a főépülettől. Itt tanított bennünket a mi fantasztikus Gizi nénink. Padra borulva sírtunk negyedik év végén, mert el kellett búcsúznunk tőle. „Felsőbb osztályba” kellett lépünk. Milyen szerény körülmények között tanultunk! A padló olajszagát, néha most is érezni vélem. A tanterem vaskályhája inkább kevesebb, mint több meleget adott. A nagy udvar emlékezetes maradt, mert Gizi néni itt még fogócskázott, hógolyózott is velünk. Persze – az ő neveltjei lévén – kíméltük őt, hiszen már nem volt olyan fiatal és kicsi, kerek asszony volt. Engedtük csak néhányat lépni, mi szaladtunk hozzá a közelébe, hogy megfoghasson bennünket.

A régi Albertfalva emlékeit, képeit és történeteit őrzi az 1980. március 15-én megnyitott Helytörténeti Múzeum. Beleznay Andor iskola- és múzeumigazgató elszántsága, töretlen kitartása eredményeként lehet könnyebben felidézni a mi szeretett 197 éves „falunkat” alapító asztalosok és kárpitosok történeteit és életét is. Az iskolai

tablók és tárolók évtizedek tanuló ifjúsága és tanárai emlékét idézik. Az egyik falon látható a „Petőfi fal” másolata. Eredetijét az új iskola (a mai Don Bosco Általános Iskola) emeletén korábban dicsőségfalként állították fel, hogy megörökítsék egy-egy kiváló tanuló emlékét. A múzeum előtti kis kertben most egy csupasz fenyőtörzs áll, amit az iskola fennállásának 150. évfordulója alkalmából ültettek. A fa 2010-ben, az építkezések miatt, sajnálatos módon elvesztette ágait. Szomorú látvány.

Halványulni kezdenek a képek, egyre elmosódottabbá válnak. Eltűnnek az ismerős szeretett utcák, a kis házak. Ez már az ébredés, ez itt már az új Albertfalva, az új Kertváros a beépített tetőtérrel, a sok autóval. Ez is nagy öröm, hiszen itt van nekünk, ha átalakulva, megváltozva is. Mégis, milyen volt gyermekként, fiatalként itt élni? Itt cseperedtünk fel, itt eszméltünk a világra, váltunk felnőtté, alapítottunk családot és itt vettünk végső búcsút szüleinktől. Itt kaptunk rengeteg szépet és jót, sok-sok szeretetet. Mit jelent nekünk „a mi falunk”? Az otthont, a családot, a jó barátokat, a kedves szomszédokat, a fantasztikus gyerekkorunkat. Minden jót és szépet, de az örömeket és gondokat adó évtizedeket is. Jó itt élni, jó ide hazatérni.

Budapest, 2016. szeptember 22.

Sarkadi Nagy Emília

Rég volt, szép volt...

Az Albertfalvai Polgárok Köre a civil mozgalom újraeredése idején az első fecske volt Albertfalván. 1990 elején kezdték szervezni, az alakuló ülését az év júniusában tartották. A huszonkét alapító tag részint a rendszerváltó értelmiség tagjaiból, részint régi albertfalvi lokálpatriótákból, részint pedig a Hazafias Népfront aktivistáiból, néhány egykori tanácstagból került ki. Az alapszabályban rögzítették, hogy pártpolitikától mentes egyesületet kívánnak alakítani.

Mutatta ezt, hogy a kezdetekben hat párt szimpatizánsa/tagja munkálkodott az egyesületben. Tették ezt azért, mert az Albertfalvai Polgárok Köre tevékenysége három olyan jelentős pilléren alapult, amelynek erősítéséért világnézettől függetlenül lehetett közösen dolgozni.

Az egyesület első elnöke Szótsné Fritz Ágnes, titkára Sagát László volt. 1992 óta e sorok írója, Sarkadi Nagy Emília vezeti az egyesületet. Az alapítók közé tartozott négy olyan jeles férfiú, akikre külön is emlékeznünk kell, akik már sajnos régen eltávoztak.

Koncz Endre (Bandi bácsi) nagy műveltségű tanárember, akit Szombathelyen az ,56-os forradalomban való részvétele miatt meghurcoltak. Feleségével, Gabi asszonnyal négy gyereket neveltek. Mi már nyugdíjas korukban ismertük meg őket. Bandi bácsit az egész közösségünk tisztelte és szerette, számos emlékezetes irodalmi előadást tartott nekünk és az idősek klubjában. Dr. Hoffmann Pál vegyészmérnök, helytörténész. Tagja volt a helyi múzeum „tudós körének”, néhányan a hét egyik meghatározott napján összegyűltek Beleznay Andor birodalmában. Házhelyek Promontoriumnál címmel megírta Albertfalva történetét. Egy pályázaton nyert összegből egyesületünk adta ki a kötetet, szép könyvheti rendezvény keretében mutattuk be. A kiadvány egyébként német-magyar nyelvű, utalva az Albertfalvát alapító százsz telepésekre és utódaikra. Ők ketten MDF szimpatizánsok voltak

Jámborfy **Pál**, az újjáalakult Kereszténydemokrata Néppárt tagja volt. Néhányszor mesélt Barankovics Istvánról, akit személyesen ismert. Sosem faggattuk múltjáról, annyit elárult, hogy a váci börtönt is megjárta. Közösséghez való tartozása példamutató volt, szinte minden

szerdán eljött, rendszerint sietve pártja valamelyik megmozdulásáról. Szeretett közénk járni, mindig velünk tartott kirándulni, nyolcvan éven is fűrgén megmászta a grazi óratornyot. Gyakran tapasztaltuk, hogy elmélyülten beszélget a negyedik nagy „öregünkkel” Kádár Bandi bácsival, aki megmaradt a Munkáspárt tagjának és bekapcsolódott a Humanista Mozgalomba is. Ő szintén igazi közösségi ember volt és ízig-veérgig demokrata. Hálasak vagyunk neki számos kirándulás és rendezvény (például görög-est, batyus-bál) megszervezéséért.

Meg kell említenünk egyesületünk hű pénztárosát, a jó humorú, sportszerető (nem hiányzott egyetlen budafoki focimeccsről sem) Gyurgyák Istvánt, aki már bizony régen az égben vezeti a pontos kimutatásokat.

És most néhány mondatot a fent említett három pillérről. Az első részterülete munkánkban a hagyományőrzés, hagyományápolás, hagyományteremtés. Már a megalakulás évében megszerveztük az Albertfalvi Napok rendezvénysorozatot, mely minden évben bővült és színesedett. Sok éven át a társegyesületekkel, a katolikus egyházközséggel, a helytörténeti gyűjteménnyel együttműködve a rendezvény kiegészült az egykor híres Szent Mihály-napi búcsú eseményeivel, és a városrész szép őszi ünnepévé vált. Ekkor ismerkedtünk meg közelebről dr. Verbényi István protonotárius kanonok plébánossal, aki mindig kiemelte e közös rendezvényeken munkánkat. Őt egyébként kedves tisztelettel Buckó atyának hívtuk magunk között, ugyanis egyik tagtársunk tanította őt az általános iskolában, ahol így becézték a Derzsi utcában lakó kisiút.

Ez a tanárnő pedig ma is tagunk, Apai Béláné dr. Csepely Erzsébet. Férje volt az egyesületünk alapító tagja, és halála után Erzsébet (Erzsi néni) csatlakozott hozzánk. Tavasszal volt kilencvenegy éves. Betegsége után, de páratlan szellemi frissességben ma is gyakran eljön közénk. Minden vele töltött idő emlékezetes. Ámulunk műveltségén, napi világra figyelésén. Csodálatosan mond verseket, megannyi rendezvényünk az ő szavataival lett ünnepélyesebb.

Folytatva az Albertfalvi Napok történetét. Később a közösségi ház gesztorálásában sok-sok ötlettel gazdagodva a nyár elején tartottuk ezt a rendezvényt. Így két jelentősebb, sok embert megmozgató ünnepség is volt városrészünkben. Talán érdemes lenne ismét feleleveníteni!

A közösségi háznál Csuhané Nagy Zsuzsanna korábbi igazgató és

Kaposvári **Dénesné** művelődésszervező nevét emeljük ki – mindketten tagjai ma is az egyesületünknek –, ők valamint a ház más munkatársai nemcsak működésünk infrastruktúráját biztosították, hanem szakmai hozzáértésük kiteljesítette mindazt, amiről mi, öntevékeny civil egyesületként csak álmodni tudtunk

Visszatérve az első pillérünkre soroljuk mi minden történt még. Pályázatot írtunk ki a három általános iskola diákjai számára Albertfalva két háború közötti történetének feldolgozására, az itt élő idős lakók bevonásával. Kedves, szép munkák érkeztek be – bizony érdemes lenne egyszer nyomtatásban ezeket megjelentetni

Felvettük a kapcsolatot a Győr-Moson-Sopron megyei Albert-Kázmér pusztá nevé településsel, amelyet ugyanaz a személy alapította, aki Albertfalvát is. Jártunk náluk kétszer, sőt megismerkedtünk Albert Kázmér herceg ausztriai leszármazottjával, aki Halbturnban (Féltorny) élt a családi kastélyban.

Megalapítottuk az Albertfalva Kiváló Tanulója kitüntetését, melyet minden évben a márciusi nemzeti ünnepünkön adunk át az iskolák legkiválóbb 8. osztályos tanulóinak. Sajnos anyagi okok miatt (nem nyertünk pályázatokon) nem tudjuk folytatni ezt a szép hagyományt.

A millicentenárius évében kiadtunk egy igényes, szép falinaptárt Albertfalva régi képeslapjainak és pecsétjeinek illusztrálásával a Keresztény Társas Körrel és Német Kisebbségi Önkormányzattal közösen.

Munkánk második részterülete a városrész kulturális életének szervezése, amatőr és művészi alkotók támogatása. Megszerveztük a Láss, hallj minket Albertfalva! címet viselő kiállítási és előadói sorozatunkat. Mintegy húsz alkotónak és előadónak adtuk meg ezen a bemutatkozási lehetőséget.

Régebben tartottunk költészet-napi könyvbemutatót és irodalmi délutánt, egyik tagtársunk versesköteteinek megjelenése alkalmából. Később hagyományt teremtve a közösségi házzal együtt szervezzük, a Hozd el kedves versed! című teadélutánt.

Szép ünnepséget rendeztünk a kertváros 80. éves évfordulóján.

Ismerd és szeresd a hazát! – fontos szlogennek tartottuk és évente 2-3 alkalommal kirándulunk busszal olyan helyekre, ahová vonattal nehéz eljutni. Szerveztünk rövidebb utakat és többnapos külföldi utazásokat is. Kétszer jártunk a XI. kerület testvérvárosában, a lengyelországi Usztronyban.

A harmadik részterülete munkánkban az érdekképviselő,

érdekvédelem. Ez a legnagyobb „falat” számunkra. Lényegében minden, a városrészsel kapcsolatos gondot, problémát igyekeztünk nyomon követni és a megoldásban segíteni. Néhány példa a teljesség igénye nélkül:

A játszóterek és lakóházak közé tervezett benzinkút építését megakadályoztuk.

A magasnyomású gázvezeték lefektetésének idején fórumokat szerveztünk a lakosság tájékoztatására.

Évente általában 3-4 közérdeklődésre számot tartó témáról tartottunk fórumot: ilyen volt a közbiztonság, a mi és hol épül, a távfűtés, a szociális témák... – szóval bármi, amire lakossági igény mutatkozott. Hogy a témákat jól válogattuk meg, az bizonyítja, hogy „teltek házasak” voltak ezek a rendezvények.

Igen sikeresek voltak a Közéleti teadélután nevet viselő rendezvényeink, amelyekre egy-két évente meghívtuk a polgármesteri vezetést, az önkormányzatban lévő pártok frakcióvezetőit, a polgármesteri hivatal néhány vezető munkatársát és a városrészünk notabilitásait, a civil szervezetek vezetőit, az egyházközségek képviselőit, az itt működő közintézmények valamint nagyobb gazdálkodó szervezetek vezetőit. Ebbe a körbe tartoztak a Disputa a polgársággal címet viselő kerekasztal beszélgetéseink.

Kapcsolatot tartottunk a városrész országgyűlési és önkormányzati képviselőivel. Hittünk abban, hogy a döntés előkészítő munkához igénylik véleményünket, segítségünket. Nem volt helyi képviselő, de kölcsönösen tiszteltük egymást, és gyakran vendégünk volt Lisinszkyné Rezsabek Jolán, a Kiszgazda Párt önkormányzati képviselője. Titkárunk, Zsembery Gyula két cikluson át volt helyi képviselő. Jó az együttműködésünk a jelenlegi képviselők közül Farkas Krisztinával, ő az, – és most idézem egyik itt élő lakó véleményét – aki valóban „köztünk jár”.

Munkánk hatékonysága a múltban és a jelenben.

Az Albertfalván élő, nagyon heterogén összetételű lakosság szinte minden rétegéhez igyekeztünk eljutni. A tisztviselő és kőműves telep kertés családi házaiban, a tízemeletes panel sorházakban és a négyszintes házak egykori szövetkezeti lakásaiban lakók és leszármazottaik más-más körülmények között élnek, más-más napi gondjuk van. Igyekeztünk arra irányult, hogy minél többen szerezzenek tudomást az egyesület létezéséről, munkájáról, hogy a tartással és lokálpatrióta

érzelmeikkel rendelkező polgárember mentalitásának adjuk példáját.

Erre akartuk nevelni, buzdítani szép számú ifjúsági csoportunkat is. Ma már ők is középkorúak, családosok. Olykor találkozunk közülük néhányval, és jó beszélgetni az együtt megélt dolgokról. Rég volt, szép volt... – szoktuk mondogatni. Ami közös ma is, az Albertfalva. Akik már elköltöztek innen, azok is visszajárnak, vagy érdeklődnek az ismerősöktől.

Működésünk helye folyamatosan a Gyékényes utcai Albertfalvi Közösségi Ház. Az intézmény igazán otthonunk ma is. Egyre bővül és szépül. Köszönet Farkas Zsoltnak, Balogh Zsuzsinak a sok jó programért, a gondoskodásukért, Terikének és Józsinak készséges segítségükért.

Sajnos mára már mi is megöregedtünk, ám még összetart bennünket a sok éves, immár barátságunk mondható kapcsolat, az egymás és a városrész iránti szeretet. Nem véletlenül választottunk befejezésül egy kedves verset, amit egykor Koncz Gabi néni írt.

A BÖGRÉK

*Elmosogattam tegnap este nyolcra.
Rakosgattam a bögréket fel a polcra.
Köztük van két fületlen, de előlről szépek,
olyanok mint a többiek: épek.
Csak a hibás részt hátra kell tenni,
nem kell azt a hibát úgy szemügyre venni!
Eszembe jutnak most felebarátok,
kiket – képletesen – fületlennek látok,
úgy teszem fel őket életem polcára,
hogy ne lássak mindég arra a hibára,
hanem csak a szépre, hanem csak a jóra.
Mert ha egyszer én térek nyugovóra,
úgy tesz el engem is az igazságos Isten,
ahogy a bögréket rakosgatom itt, lenn:
hátrafelé az én letörött fülemmel.*

Az Albertfalvai Vörös Kereszt Szervezet az 1970-80-as években

(EMLÉKEZETES ÉLMÉNYEK ÉS FELEDHETETLEN EMLÉKEK)

Hetven éve élek Albertfalván, sajnos a szüleim már örök álmukat alusszák. Hagyatékukban a sok apróság között előkerült a vöröskeresztes tagkönyvük. Ennek kapcsán felelevenedtek bennem beszélgetéseink, vidám történeteink a kirándulásokról, összejövetelekről. Mit jelentett számunkra a vöröskeresztes tagság, mit is jelent a Vöröskereszt?

A magyarországi Vöröskereszt 1881-ben alakult „emberbaráti tevékenységre”. Feladata volt az ápolónőképzés, árvaházak, menekültek segítése, missziós tevékenység, az egészségügyi felvilágosítás, véradás szervezése stb. 1884-ben a Vöröskeresztnak saját kórháza volt, a Sportkórház. A vöröskeresztes hálózat minden munkahelyen, gyárban, vállalatnál működött. A nógrádi vár tövében, a faluban a Magyar Vöröskereszt vendégházát is üzemeltetett kulcsos házként.

Az albertfalvi vöröskereszt szervezet is erősítette az emberi kapcsolatokat, bővítette azokat és ezért tartalmas, emlékezetes kirándulásokat és programokat szervezet. A Caola gyár ingyen adta (biztosította) az autóbust a résztvevő nyugdíjasoknak. Értelmet adott a betegségekkel élő és arról ilyen alkalmakkor megfélelmező idős embereknek, s ez fél gyógyulást jelentett a testnek és léleknek egyaránt. Az egy-egy napos buszos kirándulásokon idős, esetenként megrokkant emberek lelkesen vettek részt, hiszen így eljuthattak olyan településekre, nevezetes helyekre, ahová egyedül nem lettek volna képesek. Emlékezve szüleim elbeszélésére, tudom, hogy milyen remekül sikerült a fóti kirándulás, a volt Károlyi család birtokán, az Ybl Miklós tervezte neoromán stílusú templom megtekintése és a Fáy-présházi koccintás sem vált italozássá. Az ott elfogyasztott egy pohárka bor viszont hozzásegített a jókedvű nótázáshoz. Különleges élményt jelentett Esztergom, a Bazilika, benne a Bakócz kápolnával,

a múzeum, és a vár. Nagyot sétáltak a hangulatos Duna parton, fájó szívvel nézve az akkor még romos hidat. Emlékezetes, élő maradt a Vácrátóti Arborétumban tett kirándulás az ősz színeiben pompázó illatos fák között. Édesanyám egy pici, néhány cm-es fenyőhajtást hozott akkor a zsebében, amely negyven év alatt hatalmas fává nőtt a kertünkben. Különleges volt Zebegényben Szőnyi István festőművész múzeuma. Nemcsak csodaszép képei szereztek nagy örömet, hanem a fantasztikus róla, festés közben készült kisfilm is. Megragadta lelkünket az erdélyi fatemplomok mintájára készült szecessziós stílusú plébániatemplom is. Hazafelé Nagymarosnál nyílt a legszebb kilátás a Dunakanyarra, a szemközti gyönyörű Visegrádra. Oda is eljutottak mindenki örömeire. A középkori Magyarország királyi székhelye, a táj legfestőibb települése. A kirándulók versenyeztek, ki tud több történetet kedvelt királyunkról, az igazságos Mátyásról. A palota még romjaiban is a fénykorát idézte. A fellegvárat is körbejárták, sőt az alatta lévő szelídgesztenyésben sétálva találtak az ügyesebbek pár szem gesztenyét. Zsámbék több szempontból is érdekes volt. A XIII. századi templomrom a maga fenségességében nyűgözte le a társaságot. Mindenki próbálta elképzelni, hogy milyen lehetett régi szépségében. A Borus Ferenc kitaró és fáradhatatlan gyűjtőmunkájának köszönhetően kb. 1200 darabos lámpamúzeum is elkápráztatta az időseket. Borus Ferenc a padlásokat járta, sok lámpát a darabjaiból maga rakta össze. Nagy élmény volt Tata, a vizek, vízimalmok, műemlékek városa, a magyar sportélet bázisa. Igazi felfrissülést jelentett az agostyáni arborétum csodás fái között sétálni. A nehezen mozgóknak is örömet jelentett, hiszen pár lépés után padokon ülve élvezhették a tüdejüket tisztító jó levegőt. A séta vége felé valóban frissnek kellett lenniük, mert hirtelen eleredt az eső. Az előrelátók táskáiból előkerülő ernyők alatt összebújva igyekezett mindenki a buszhoz.

Balassagyarmaton a Palóc Múzeumban, egy igazi lokálpatrióta tárlatvezetővel találkozhattak a kirándulók, akinek lelkes és lenyűgöző, nagy felkészültségről árulkodó előadása mély nyomott hagyott a látogatókban. Olexa Józsefné, Ilonka néni (így hívták a tárlatvezetőt) annyira a szívekbe lopta magát, hogy őszinte barátság alakult ki vele. Ennek eredményeként Ilonka néni egyszer-egyszer eljött hozzánk, a közösségi házban tartott rendezvényünkre. Rajta kívül több ismert személy volt illusztris vendégünk.

Dr. Oszwald Péter főorvos úr, a Tétényi úti kórház intenzív osztályának jól ismert és szeretett vezetőjét a legnagyobb tisztelettel fogadta mindenki. Igen érdekes és tanulságos egészségügyi felvilágosító előadását óriási érdeklődéssel és figyelemmel hallgatták. Rockenbauer Pál, a „kék-túra” útvonalról készített „Másfél millió lépés” TV sorozat szervezője és vezetője nemcsak mesélt a bakancsos túra egyes részletéről, hanem kedvesen válaszolt az érdeklődők kérdéseire. Közvetlensége őszintén lenyűgözte a mi „papucsos” kirándulóinkat, ahogy az itteniek titulálták magukat. Dr. Lázár Szilvia bőrgyógyász főorvosnő felvilágosító előadásával megmagyarázott, finom humorával közelebb hozott „tabunak” tartott témákat. Dr. Bombera Géza pedig hasznos orvosi tanácsokkal látta el a hallgatóságot. Büszkeségünk Budai Ilona népdalénekesnő, igazi „falunkbeli”, Abádi utcai lakos lévén a tőle megszokott kedvességgel előadott gyönyörű dalai mindenkit elbűvöltek. Rajtuk kívül gyakori vendégek voltak a Derzsi utcai óvodások és a Mezőkövesd úti iskola diákjai is. Felejthetetlen szép és kedves karácsonyi, Anyák napi műsoraik mindenki szívét-lelkét megsimogatták. Az idők mindig izgatottan várták ezeket a bensőséges összejöveteleket, a gyerekek énekét, táncát mindig boldogan megtapsolták. Többen – nagyszülőként – még nagyon büszkék is voltak, ha unokáik is szerepeltek.

A jóleső fáradsággal járó kirándulásokon kívül ezek a rendezvények is felejthetetlenül szép élményeket jelentettek. A műsoros estekre a nagymamák, az édesanyák maguk készítette finom süteményekkel készültek. Emiatt is rendszeresen cseréltek recepteket, házi praktikákat. A korszerűbb táplálkozás terjesztése érdekében vendég volt Dr. Pados Gyula főorvos úr osztályának orvosa és diétás nővére. Dr. Audikovszki Mária tanulságos és érdekes előadása után Marika nővér vezetésével néhány anyuka és nagyi által elkészített finomságokat, salátákat kóstolgathatta végig az „éhes” és kíváncsi közönség. A nyersanyagra valót az előző rendezvény tomboláján gyűjtötték össze. Nagyon jó szórakozás volt a tombolázás, hatalmas nevetések kísérték. Beadtak mindenféle apró, általában értéktelen tárgyakat a húzásra, de a többségét a nyertes rendszerint visszatette a kihúzandók közé. Csak az értékes főnyereményt vitte el a nyertes. Bár a jegyek fillérekké kerültek, mégis összegyűlt valamennyi pénz a nyugdíjasok ajándékaira. A szórakoztató rendezvények, az érdekes

látványokkal teli kirándulások erősítették az emberi kapcsolatokat, a segítőkészséget, az egymásra figyelmet és törődést. Különös tekintettel az ágyhoz kötött szomszédoknak nyújtott segítségre (pl. bevásárlás, ebédeltetés). Barátságok szövődtek, felejthetetlen órákat szerezve mindnyájuknak. Mindezek derűt, vidámságot, örömet jelentettek az időknek. Büszkék voltak arra, hogy a mi területi szervezetünknek több száz tagja volt, köztük sok-sok lelkes aktivista még diákok, gyerekek is. Mindezek megvalósításához nagy segítséget adott Dankó Andrásné, Rózsika a vöröskereszt szervezet titkára. Nélkülük nehéz lett volna mindezt elérni. A szervezés, a megvalósítás lelke, motorja, alkotója Dr. Horváth Erzsébet főorvos asszony volt, aki idejét, energiáját nem kímélve, határozott szeretetével, szakértelmével, idők iránti elkötelezettségével vitte nyugdíjas vöröskereszteseit a kirándulásokra. Mindig gondosan felkészülve az adott hely nevezetességeiből, történetéből az úton sokat mesélt nekik a tudnivalókról. Emellett szervezte az egészségügyi felvilágosító előadásokat, kulturális programokat, jókedvre, vidámságra hangolva a résztvevőket. Köszönet érte. Adja a sors, hogy még sokáig legyen közöttünk és szavaival adjon erőt a mindennapok elviseléséhez! Szüleim és az idők nevében köszönöm.

Budapest, 2016. szeptember 20.

Emlékek Albertfalva múltjából

Aki nagyvárosban él konstatálhatja, a szemetes heti egy alkalommal pontosan érkezik. Nem számít, ha esik, ha fagy, ha szakad a hó, hétköznap van vagy nagy ünnep, a kukás kocsi mindig jön. Ennek díját havonta tisztességgel lepengetjük, s ez így van rendjén. Környékünkön újabban már folyik a szelektív hulladékgyűjtés, a műanyag palackokat, sörös dobozokat valamint a papírt külön elszállítják, egyelőre ezekért még nem kell fizetni. A modern olasz, német és más nyugati gyártmányú autók gyomra több tucat köbméter hulladékot be tud egyszerre fogadni. Am akad egy kis kalamajka, ha a mi viszonylag szűk utcánkba, éppen akkor jön a szemetes, amikor valaki kocsijával sietősen munkába indulna. Ilyenkor nem árt kicsit türelmesebbnek lenni. Azonban ennyi nehézséget igazán megér, hogy elviszik, sőt újrahasznosítják a mázsaszámra érkező – általában szükségtelen – reklámújságokat. Jó néhány éve már a feleslegessé vált lomjainkról is megszabadulhatunk. A lomtalanítás technikája igaz még nem működik olyan olajozottan, mint a szemétszállításé, de reménykedünk, hogy okos emberek hamarosan erre is megtalálják a legoptimálisabb megoldást.

(Nem tudom, örülnék-e vagy bánkódjunk azon, hogy a kidobott bútorok, s egyéb nagydarabos hulladékok közé számtalan olyan kerül, amit még többen boldogan hazavinnének. Valóban ennyit javult az átlagpolgár életminősége, vagy csak ennyire nyílt szét a gazdasági olló?)

A műanyag kukákat, a korszerű kukásautókat annyira megszoktuk, hogy sokan talán már nem is emlékeznek – mert koruknál fogva nem emlékezhetnek – milyen volt régen a szemétyűjtés Albertfalván.

Ne lepődjünk meg, de Albertfalva első telepesei még a szemét szót sem igen ismerték azon egyszerű oknál fogva, hogy valójában nem, vagy alig volt házi-szemét. A konyhai szerves hulladék ment a komposztba, ha véletlenül – igen ritkán – maradt valami kicsiny en-

nivaló, azt boldogan megették az állatok. *(Emlékszem, nagymamám a mosogatóvájdílingban a tányérokra először langyos vízzel gondosan leöblítette a zsíros maradékokat és ez a mosogatólé került malacaink moslékjába.)* A tejet kannában vitték haza a kereskedőtől, vagy azoktól, akiknél az istállóban még kérődött egy-két tehénke. A nagyritkán használatos papírdoboz, csomagolópapír, újság, stanclicl pedig jó szolgálatot tett hideg téli napokon gyűjtősnak a kályhába. Ünnepnapokon szüleim a Csercsics vendéglőbe borért rendszerint engem. küldtek, egy „újra-használatos” literes üvegfiskával. A palackos sör akkoriban ritka volt, mint a fehér holló, inkább városi, nagyobb üzletekben lehetett hozzájutni, a vidéki kocsmákban ekkor még fahordókból csaptak. A sört illet helyben elfogyasztani, azt „becsületes ember” ritkán vitte haza. A kályhában keletkezett hamu különösen jól jött esős napokon a sáros járdák, utak felszórására. Ügyesebbek a fahamuból kimosták a lúgot és a megavasodott zsírból szappant főztek. Ennek ismeretében, ami ezután mégis megmaradt az lehetett akkoriban a szemét.

Albertfalván a 20. század elején jelent meg először a szemetes. Lovas kocsi járta az utcákat, hogy a háztartásokban keletkezett, nem elátható, nem újrahasznosítható hulladékot elvigye. Ismeretlen volt a mai műanyag kuka (a műanyaggyártás még igencsak gyerekcipőben járt), ócska vödörökben, lyukas mosófazekakban tették ki a lakók a szemetet az utcára. A település főutcáján kövezték ki leghamarabb a járdákat, itt jelent meg a szemétben elsőként a kályhákból kikerült hamu és salak. *(Mi troszkának neveztük a kályhában maradó anyagot, s most, hogy ezeket a sorokat írom, rémlik fel, Istenem legalább öt évtizede már, hogy ez a szó utoljára eszembe jutott. Vajon ki emlékszik Albertfalván a troszkára? Troska egyébiránt szlovákul salakot jelent. Apai nagyszüleim felvidékről, Léváról települtek délebbre, talán onnan hozhatták családunkba ezt a szót?)*

Amikor a község terjeszkedett, először az újonnan nyitott utcának mindig csak egyik oldalán csináltak járdát. A lakók esős sáros időben leginkább ezen, a kövezett oldalon közlekedtek, a túloldalón élők közvetlenül a házuk előtt mentek át a kapujukhoz. Emlékeim szerint követendő szabályként a szemetes-edényt a járda „épített” részére kellett kirakni. Már ha egyáltalán volt ilyen.

A lovas kocsival többnyire ketten jöttek, az egyik ült a bakon ő

hajtotta a lovat, a másik – vélhetőleg alacsonyabb beosztásban – a kocsi végén, egy kis deszkalépcsőn állt. Amikor a kocsis megállította a lovat, segítője leugrott a „lépcsőről”, kiöntötte az ütött-kopott edények tartalmát, majd visszatette – inkább visszadobta – azokat a járdára. Így ment ez házról házra, kaputól, kapuig. A ló igen okos állat, hamar kiismerte a néhány utcából álló faluban a járást, emiatt a paci néha már magától megállt, ha meglátta és megismerte a következő szemetes edényt. Azért elkélt egy-két biztatás, a „Hóó-hahóó”-ra megállt a bivalyerős muraközi, a „Gyíí” ösztökélte indulásra. Albertfalván a fő-szemetesi feladatokat Jani bácsi látta el. Jani bá egy gyerek számára kortalannak tűnt, amikor először találkoztam vele már idős embernek véltem. Úgy emlékszem, legalább egy évtizeden át ő szállította el környékünkéről a szemetet. Hogy a lova és a kocsi a sajátjai voltak-e netán a községé, azt már biztosan nem állíthatom. Viszont tény, soha senki nem látta Jani bácsit a szeméten kívül mást fuvarozni. Jellegzetes figuráját, ha most e sorok írásakor megpróbálok felidézni, akkor is csak zsiros kalapja, hegyesre pödört kackiás bajsza sejlik fel, no meg az, ahogy a bakon peckesen ülve komótosan befordul hozzánk a Mahunka Imre utcába.

A két Páger lány közül elsősorban a kisebbiket varázsolta el teljesen a szemetes kocsi. Akkoriban nem volt kötelező óvodába járni, a 4-5 éves kislány egész nap a kertben, vagy a réten játszhatott. Egyáltalán nem számított ez akkortájt veszélyes dolognak, utcai forgalomtól egyáltalán nem kellett tartani, a környéken oly ritka volt az autó, mint a fehér holló. A poros makadámúton nagy néha jelent meg egy-egy lassan baktató lóval valamilyen szekér. A nagytestű, jól táplált muraközi varázsolta el leginkább Ilit. Különösen a két vezényszó tetszett a leánykának a Gyíí, meg a Hóóó. Ezt a két sokat ismételt kifejezést főként Jani bácsitól hallotta, hisz a szemetesnek a legtöbb háznál meg kellett állni, majd újraindítani a kocsit. Ili egyik nap különös kéréssel állt elő.

- Jani bácsi, engedje meg, hogy rövid időre felülhessek a bakra.
- Szó sem lehet róla kislányom – volt a határozott válasz –, majd akkor felülhetsz, ha édesanyád megengedi.

Ettől kezdve Ili minden nap azzal feküdt, azzal ébredt, hogy ma végre vesz egy nagy levegőt, s megkéri édesanyját, hogy ülhessen fel a szemeteskovács bakjára. Félt az elutasítástól, ezért napokig halogatta óhaját közölni. Aztán az egyik délelőtt nem bírta tovább és megkérdezte.

- Édesanyám, úgy szeretnék felülni a lovas kocsira, felülhetek?

Meglepetésére, az egyébként igen szigorú mama kis töprengés után igent mondott. A boldogságtól viruló gyerekekkel madarat lehetett volna fogatni. Ettől a naptól kezdve minden alkalommal kinn állt az utcán, s úgy várta a szemetest, mint más gyerek karácsonykor a Jézuskát. Amint Jani bácsi megérkezett a házuk elé, a kislány fülig érő szájjal újságolta:

- Jani bá! Engedélyt kaptam anyukámtól, felülhetek a bakra.

Ili, aztán ahogy cseperedett és iskolás korba került már azt is megengedték szülei, hogy egy teljes „körre” elvigye őt a szemetes bácsi, egészen Albertfalva szeméttelépéig. *(A község oly kicsi volt, hogy egyik végétől a másikig sétálva negyed óra alatt el lehetett jutni. Szeméttelépnek a Fő utcának Budafokhoz közeli végében egy mély gödört neveztek, ami még a 19. század végén keletkezett, amikor a HÉV felüljáróját építették, a Déli-vasút vágányai fölé. A töltéshez sok föld kellett, amit innen bányásztak ki. Napjainkban, ha villamossal arra járok, mindössze néhány hajléktalan sátrát látom az azóta feltöltött, növényekkel sűrűn benőtt, ma is meglehetősen elhanyagolt területen. E sorok írója barátaival még rendszeresen kutatgatott ott a kidobott lim-lomok között. Érdekes, nem emlékszem, hogy bűzös lett volna a környék, gyerekkoromban szerves hulladékok még nemigen dobtak szemétkébe a lakók. A környékbeli gyárak ellenben mind ide hordták szemetüket. Mi gyerekek különösen a selejt blokk-kondenzátorokból kieszert „végtelen hosszú” alumíniumszalagokat gyűjtöttük, hogy aztán hamarosan megunva ezeket – szüleink bosszúságára – elszórjuk.)*

Ettől kezdve Ili, amikor csak lehetett, felkérte Jani bácsi mellé, sőt nemsokára maga fogta a gyeplőt és irányította a lovat. Évekig tartott ez a „szerelem”. Ili általában megvárta, amíg Jani bácsi a kocsiról akkurátusan lelapátolja a szemetet, vesszősörprűjével tisztára seprí a platót, majd illedelmesen elköszönve elindult hazafelé. A régi temetőnél kis kerülővel befordult a Mahunka Imréről hirtelen Sáfárynak átnevezett utcába ahonnan tíz perc alatt hazasétált.

Az egyik alkalommal Jani bácsi büszkén újságolta:
– Ilikém, az utóbbi hónapokban munka után esténként iskolába jártam, sokat tanultam, jogosítványt szereztem és ezután lovas kocsit helyett egy teherautóval szállítjuk majd a szemetet.

Ili ezután még lelkesebben várta a nagy szürke Csepel teherautót. Jani bácsi vezetett, mellette feszített büszkén Ili, a fiatal Józsi gyerek pedig hátul állva le-leugrált a szemetes vödörökért. Most már gyorsabban ment le egy forduló, de szaporodott a szemét is, hisz egyre több üres telekre építettek takaros portákat, s egyre több utcában kellett a szemetet összegyűjteni.

Ilinek, nyolcadik osztályos koráig – a tanulás mellett – ez a „foglatosság” – sajnos csak a hét egyik napján – napirendjéhez tartozott. Így érkezett el a nyolcadik tanév vége. Közvetlenül ballagás előtt az egyik szomszédasszony finoman figyelmeztette Ilike édesanyját.

– Nagy már ez a kislány Margitkám, talán ezeket a Jani bácsis „kiruccanásokat” lassan el kellene hagyni.

Így is lett. Az egyik „szemetes napon” Margit néni megfogta kislánya kezét, kiment vele az utcára, és megköszönte Jani bácsinak az évekig tartó „szórakoztatást”.

– Nagy már ez a gyerek Janikám, szeptembertől gimnáziumba megy, többet kell tanulnia, ez legyen az utolsó alkalom, többé már nem szeretném elengedni.

Jani bá megértette a mama érveit, és azzal a kedves meglepetéssel rukkolt elő, hogy azon a napon – áthágván minden előírást az útvonalra vonatkozóan – a munka után hazafuvarozta Ilona kisaszszonyt. Jani bácsi hosszan integetve hangos dudálással búcsúzott hűséges kis „munkatársától”.

A kislány gimnáziumi éveit alatt semmit sem változott, ugyanolyan kíváncsi, életrevaló és talpraesett maradt, mint évekkel azelőtt. Különösen a nyugodt keze, s a jó szeme miatt csodálták. A Szent Mihály napi búcsú alkalmából tudta leginkább bizonyítani átlagon felüli adottságát. Azokban az években nagy eseménynek számított Albertfalván a búcsú. A Sáfrány és az Albertfalva utca találkozásánál lévő füves téren ringlispílek, lánchinták, hajóhinták, kis állatsátrak várták a kíváncsi gyerekeket. Az Albertfalva utca két oldalán egészen a Fő utcáig bódékból, sátrakból, asztalokról kínáltak a minden gyerekszemnek csábító, hívogató dolgokat. Ahol leg-

többen álltak, ott általában légpuskával célba lehetett lőni. A céllövölde mindig fénypontja volt a búcsúi forgatagnak. Minden Szent Mihály napi búcsún legalább 3-4 céllövölde jelent meg, s a hurkapálcák eltalálásával, eltörésével mindenféle értéktelen csecsebecséket lehetett nyerni. Viszont aki talált, bármilyen apróságot is nyert, irtó büszkén húzta ki magát ismerősei, barátai előtt.

– Látjátok, így kell ezt csinálni!

Ili valamilyen öröklött tehetség révén, hihetetlen nyugalommal, jó szemmel és nem kis szerencsével tudott lőni. A legnépszerűbb céllövöldeben, ha valaki eltalálta a legkisebb céltáblát, megjelent egy előre bicikliző majom. Ennek az ajtónak a „kinyitása” csak igen keveseknek sikerült, de akinek kijött a majmocska, az jutalmat kapott, rendszerint apró, piros keretű kézitükröt. Ez a jelentéktelen – ma rettentő giccsnek számító – tükröcske akkoriban a fiatal lányok ridiküljeinek elhagyhatatlan kelléke volt. Ili, ha befizetett egy lövésre a tulaj rendszerint már vette is elő a tükröt. A búcsúban hamarosan ő lett a „mesterlövész”, hisz szinte minden lövése kicsalta a kis állatot „kalitkájából”. Tudományának rögtön híre ment, s a fiatal szerelmes fiúk sorra kérték:

– Ilikém, nekem is lőjél majmot! – *(Persze ilyenkor a szerelem tárgya nem volt közelben, így később a legény eldicsekedhetett lövéstudományával.)*

A vasárnapi nagymisék után, tavasztól késő őszig, a Páger család a Pacsirta dombi telkükre ment kertészkedni, pihenni. Ezt a Ringló utcában lévő gyümölcsöst az államosításkor nem vették el, mivel a nagymama tulajdonában volt. Napjaink gyönyörű villái helyén akkoriban még beépítetlen telkek húzódtak, némelyikre húztak csak egy-egy szerény nyári lakot.

Történetünk esztendejében a búcsú vasárnapja szép meleg őszi napra virradt, a nagymise után szokás szerint a Páger család felment a Ringló utcai kertbe. Ebéd után Ili segítette szüleinek a diószüretben, emiatt késő délutánig elfelejtett a búcsúba lemenni. Ellenben az ismerős fiúk égre-földre keresték, mert sehogy sem tudták a majmot lövéseikkel előcsalogatni. No, sebj, gondolták, majd az Ili ló nekünk tükröt, és elindultak az Albertfalva utcai házhoz. A kis csapat csalódottan értesült róla, hogy Ili a vasúti töltés túloldalán, a telkükön tartózkodik. A dicsekvés azonban megérte egy sétát

gondolták, s sietve elindultak a Bezdán utcán felfelé. Megérkezve a telekhez, a fiúk egymás szavába vágva győzködtek Ili édesapját:

– Laci bácsi, lassan egy fillérünk sincs és még egyetlen tükröt sem tudtunk lőni. Tessék elengedni Ilit, mert ezt a szégyent nem tudjuk túlélni, holnap tükrök nélkül kell iskolába menni. Akkor pedig mivel dicsekedhetünk a fiúknál, no meg leginkább a lányoknál?

Az édesapa, kis hezitálás után, beleegyezett, s elengedte kislányát a fiúkkal. Valahol talán ő is büszke volt gyermekére, lám milyen ügyes a lányom, „követségbe” jöttek hozzá. Az úton egymás szavába vágva próbálták magyarázni, hogy szerintük az egyik puska el van állítva, „félrelő”, s minden lövés erősen jobbra húz.

– Hiába próbáltunk másikat kérni – mondták Ilinek –, a céllövődés nekünk mindig ugyanazt a rossz puskát töltötte meg. Megjelöltük ezt a fegyvert, de az sincs kizárva, neked másikat ad.

A céllövődéhez érve a tulajdonos – egy középkorú cigányasszony – azonnal megismerte törzsvendégét, s már messziről üdvözölte.

– Na, mi van kis mesterlövész, te is lejöttél a búcsúba? Már azt hittem elköltöztetek.

Ili három töltényt kért, a fiúk pedig visszafojtott lélegzettel figyelték minden mozdulatát. Azt egyből felismerte, nem a félrehúzó puskát kapta, emiatt nyugodtan, hosszan célzott. A három lövés, három kis tükröt hozott, a fiúk pedig boldogan tették el a könnyen szerzett vásárfiát.

Amikor elbúcsúztak az asszony mosolyogva csak annyit mondott:

– Kislányom ma már ne gyere vissza, mert akkor becsukhatom a boltot.

Szent Mihály napjának közeledtével idéztem fel ezeket a hat évtizedes emlékeket. A mesterlövész kicsi lány azóta ősz hajú, nagymama korú hölgy lett. A búcsú sem hasonlítanak a régiekre. Nincs karuszel, nincs lánchinta, nincs hajóhinta, nincs vattacukorárus, nincs mézeskalácsos, nincsenek céllövődék, vásárosok egyáltalán nincsenek. Valószínűleg Albertfalván igény sem lenne rá. Helyette van kórushangverseny, emlékmű koszorúzás, térzene, gulyás-főzőverseny, borkóstoló és természetesen a búcsúi templomi programok. A kisebb gyerekeket ügyességi játékokkal, kézműves foglalkozással várják.

Már egyre kevesebben élnek, akik emlékeznek a régi búcsúkra, annak hangulatára. Változnak az idők, változnak a szórakozások.

A régi similabdás, fakanalas búcsúkat kevesen kívánják vissza, legfeljebb azok, akik fiatalságukat szeretnék ezzel néhány órára visszszakapni.

A történet szereplői közül már sokan végleg elköltöztek ebből a világból. Ili néni – mert már legalább négy évtizede neki ez a megszólítás dukál – szemében most ugyanazt a fényt látom, mint amikor büszkén, arcán szelíd mosollyal a szemeteskocsi bakján fogta a gyeplőt és körbenézett, látják-e pajtásai, hogy egyedül ő, csakis ő vezeti a kocsit. A szótlanabb, megfontoltabb nővére beszélgetésünk kor ritkán szól közbe, csak néha egészíti ki hűgát, pedig ő szintén megélte ugyanezeket a történeteket. A két gyerek, azonban ahogy régen, most is tűz és víz. Az eleven, minden lében kanál Ilonát egész életében jól egészítette ki az inkább tűnődésre hajlamos Babi. A két testvért az együtt töltött évek meghitt, bizalmas barátokká kovácsolt. A testvéri szeretet náluk igazi mély barátsággá nemesült.

* * *

Egy forró kánikulai napon a Tétényi úti ház kertjének hűs árnyékot adó fái alatt, jéggel hűtött ital mellett meséltek nekem a Páger lányok régi albertfalvi emlékeikből. Vajon van-e valaki, aki emlékszik még Albertfalván a lovas kocsis szemetesre vagy a céllövődékre? Valószínűleg egyre kevesebben.

Albertfalva ipartörténetéhez

A második világháború előtti utolsó békeévben három testvér, a Páger fivérek úgy határoztak, új, modern, alumíniumöntéssel foglalkozó üzemet hoznak létre Albertfalván. Az elképzelést hamar tett követte. Műhelyüket 1939 nyarán, Páger László Finomszerelvény Öntöde néven, a Szent Imre utca 37. alatti címre jegyezték be a cégbíróságon (ma Albertfalva utca 37.). A helyszín választásánál nagy szerepet játszott az olcsó telekár, a dinamikus fejlődő község vezetőinek ösztönzése, illetve támogatása. A századforduló óta a községet felelősen irányítók nem csak felkarolták, hanem külön kedvezményekkel segítették az ipar további letelepítését. Az első világháború kitörése után eltelt alig negyed század alatt Albertfalván tizenkét új üzem kezdte meg működését, ezzel a Budapesthez közeli kis település az országosan ismert és elismert asztalosműhelyek mellett egyre komolyabb ipartelepeket mondhatott magáénak. *(Azokban az esztendőkből, a környékbeli üzemekbe, gyárakba bejáró munkások létszáma magasabb volt, mint a községbe bejelentett állandó lakosok száma.)* A hagyomány szintén kedvezett az új alumíniumöntési technológia bevezetésének, hisz az első világháború kitörésétől Albertfalva, nagy megbecsülést, sőt európai hírnevet szerzett repülőgépgyártásával, megbízható, szakmailag képzett munkásaival.

Páger Laci – akinek friss műegyetemi diplomáján még csak néhány éve száradt meg a tinta – hamar felismerte, hogy az egyre növekvő háborús feszültség, a bármely pillanatban kitöréssel fenyegető új világháború termékeiknek hatalmas piacot jelenthet. Amikorra a termelés már teljes kapacitással működött, éppen kitört a világháború, ami a könnyű repülőgépek alkatrészek, öntvények eladásának korlátlan lehetőséget biztosított. Az albertfalvi üzemeket tulajdonosaik addig rendszerint vagy a Fő utcában, vagy a Fő utca és a Duna közötti beépítetlen területeken létesítették. Ezt az üzemet azonban most rendhagyó módon, az „újtelepi” részen, a Szent Imre utcának végére tervezték, annyira a végére, hogy a kis vállalat szinte már „belógott” a század elejétől ott működő bolgárkertészethez. Annak ellenére, hogy

az üzemet a település északi felének utolsó házaihoz álmodták meg építői, a község iskolájától, az éppen épülő templomtól, valamint a HÉV megállótól – mondhatnánk a centrumtól – az öntöde mégis mindehonnán alig tíz perc sétával megközelíthető lett.

A Páger családban öt gyermek született, három fiú és két lány. A testvérek közül László végzett egyetemet, a viaszmintás precíziós öntés technológiáját a fiatalember műegyetemi stúdiumai alatt sajátította el. Az üzem létrehozásában a fiúk akkora fantáziát láttak, s a megvalósítást annyira sietették, hogy saját lakás építésére már nem jutott sem idejük, sem pénzük. Emiatt néhány évig a szomszéd telken – a Szent Imre utca 35-ben – béreltek maguknak tisztességes hajlékot. Megrendelésből nem volt hiány, a három fivér már az indulásnál tucatnál több munkást foglalkoztatott. Mindenre jutott pénz, a dinamikus fejlődő manufaktúra értékeire nappal portás, éjszakánként éjjeli őr vigyázott. 1943-ra épült fel a takaros emeletes porta, amiben a népes család, ha szűken is, de elfért. Az alumínium alkatrészeket készen vett, német importból származó kokillákból öntötték, az olvasztáshoz szükséges hőmérsékletet pedig kokszt égetésével biztosították. *(Az alumínium viszonylag alacsony hőmérsékleten – 660 Celsius fokon – olvad, ezért lényegesen könnyebb megolvasztani, mint például a vasat.)* Ellenben a tiszta fém hiába könnyű, nem alkalmas gépek, alkatrészek, repülőgépszárnyak előállítására, mert túlságosan puha, a megfelelő keménységet, illetve alakíthatóságot, szilárdságot magnézium, vagy titán hozzáadásával, ötvözzel érték el. A kis cégnek komoly gondot okozott az öntés során keletkező nagy mennyiségű forró kohósalak, amit jobb híján a szomszéd üres telekre hordtak át mintegy „pihentetni”. *(Ezt a telket az államosításig bérelték.)* A forró salakot jól szét kellett teríteni, nem lehetett nagy kupacokba halmozni, mert a salak ilyen esetekben hónapokig füstölt. Ugyanis ebben az esetben a még maradék, nem teljesen elégett kokszt, belső égéssel napokig, sőt hetekig tovább égett. Egész évben – különösen nyári kánikulai napokon – két ember folyamatosan locsolgatta a még parázsló koksztot, hogy újra be ne gyulladjon. Minél jobban eszkalálódott a háború, annál nagyobb igény mutatkozott az alumínium öntvényekre. A rendelésekre továbbra sem lehetett panasz, hónapokra előre le volt kötve az öntőműhely teljes kapacitása. A Páger-féle műhelyt hamarosan hadiüzemmé nyilvánították, emiatt a

behívóparancstól senkinek nem kellett tartani, az összes öntőüzemi dolgozó – még a portás is – mentesítést kapott a katonai szolgálat alól. A háborús évek alatt Laci gyerek egy takaros menyecskét talált magának, akit hamarosan oltár elé vezetett. A házasság gyümölcse Margit még a front megérkezése előtt megszületett, akit azonban ki tudja miért sohasem hívtak Margitnak, mindenki Babinak nevezte. A bombázásokat a család szerencsésen vészelte át, sem az üzem, sem a lakás nem kapott súlyos találatot. Szerencsére a megszálló szovjet katonáknak eszükbe sem jutott alumíniumöntéssel szórakozni, az értékes, de borzasztóan nehéz szerszámokat, öntőformákat nem zabrálták el, így alig néhány héttel a háború vége után újra beindulhatott a termelés. A kifosztott országban hihetetlen igény mutatkozott öntött alumíniumra, emiatt a termelés rövidesen felfutott a háború alatti évek szintjére. A család úgy tűnt, egyenesbe került. 1947-ben tovább gyarapodott a família, megszületett Babi kishúga Ilike. Sajnos sokáig nem élvezhették a szocialista újjáépítés, valamint az ezzel járó konjunktúra áldásait, mert fejük fölött – Damoklész kardjaként – végig ott lebegett az államosítás veszélye. Elsőnek a nagy gyárakat, üzemeket vette állami tulajdonba az új hatalom, a kis műhelyek, manufaktúrák elkommunizálására csak öt évvel a háború befejezése után került sor. 1950 nyarán aztán a Szent Imre utcában is megjelent a „fekete autó”, s az abból kilépő elvtársak bírósági végzést lobogtatva mindent elvittek, tőlük „burzsujoktól”, ami mozgatható volt. Az államosítással azonban nem ért véget a család kálváriája, a hadiüzem vezetőinek nyakába elképesztő koncepciók pereket akasztottak. Alapításkor a cégbíróságon mind az öt testvért bejegyezték tulajdonosnak, igaz László műszaki igazgatóként a többieknél valamivel nagyobb tulajdonrészre birtokolt. Államosításkor mind az ötükre börtön várt, de a három fiú a rendőrségen, valamint a bíróságon is eskü alatt vallotta, hogy a lányoknak valójában semmi közük a céghez, legalább őket hagyják békén. Meglepetésre a kérelmet méltányolták, ellenben a három fiút több év börtönre, illetve munkatáborra ítélték, mint munkást szipolyozó, kizsákmányolót, a nép ellenségét. Köztudott, az ötvenes évek végére minden kisiparostól elvettek mindent, amit csak el tudtak venni. A telküktől mindössze néhány méterre fekvő bulgárkertészetet szintén kinézték maguknak a jó elvtársak, ott is

hamar megérkezett az ukáz, szocialista munkáslakásokat terveztek a bolgár származású ember káposztaföldjén. Az égbekiáltó bünt, hogy elvették egy dolgozó ember – családjának megélhetését biztosító – földjét, tetézték azzal, hogy sietségükben meg sem várták a termés betakarítását. Egy kora őszi napon megjelentek a munkagépek és legyalulták a földet az ott maradt terméssel együtt. Szegény bolgár ember hiába sírt, könnyörgött, legalább a káposztáját betakaríthassa, meg se hallgatták. Az egyik délelőttön, amikor a bulldózer vezetője a kertésznek kis szerszámcsomag vityillójához érkezett, megborzadva látta, a végsőkéig kétségbeesett ember bánatában felakasztotta magát. *(Vannak, akik a kiszántott káposzta, s vannak, akik a ki nem fizetett libák miatt végeznek magukkal. Változnak az idők!)*

A Páger alumíniumöntőde államosításával, a testvérek bebörtönzésével megelégedett a hatalom, a család megúszta a kitelepítést. Az üzemet még egy ideig működtette az állam, majd egy napon a gépeket leszerelték és elszállították. Egy részük a „Haranglábnál” lévő Hajtomú és Felvonógyárba került, a többit a Prés és Kovácsoltáru Gyár kapta. Az üzem helyiségeit nem kapta vissza a család, három lakást és egy munkásszállást alakítottak ki benne. *(Az üzem méreteit jól jellemzi, hogy három családnak és még egy munkásszállásnak is jutott hely az átalakítás után.)*

A fekete autó az októberi forradalomig továbbra is sűrűn megjelent a Szent Imre utcában. Págerékkel szemben lakott Bujalka Rudolf asztalosmester csinos feleségével és két gyermekével. Bujalka mesternek azt rótták fel bűnéül, hogy kisiparosként nem igyekezett iparát feladni, és önként dalolva betársulni valamelyik szövetkezetbe. Azt már végképp nem tudták neki megbocsátani, hogy vezetőségi tagja volt a Kisgazdapártnak egészen annak betiltásáig. A család fő közvetlenül a háború után a „malenkij robottól” is csak csodával határos módon menekült meg, amikor az őt kereső orosz katonák elől a hátsó kerítésen átugorva, nagy nehezen megszökött. *(Kabátja fennakadt a kerítéslécen és a téli hidegben, felöltőben, gyalogszerrel jutott el közeli rokonához Budafokra, hogy egy nyirkos, hideg, üres borpincében bujtassák hónapokig. Ebben a pincében nem kellett tartani az ellenőrzéstől, „felszabadítóink” emlékeztek rá, hogy a hordókat még a front alatt csont szárazra itták.)* Később néhányszor még rájárt a rúd Bujalka asztalosmesterre, nagyobb politikai ünnepeken

óramű pontossággal érkezett a „fekete autó” hogy begyűjtsék, majd az Andrássy út 60-ban egy kicsit „foglalkozzanak” vele. Ha közeledt az április negyedike, május elseje, vagy november hetedike Rudi bácsi sietett figyelmeztetni feleségét.

– Valikám, készítsd össze a szokásos dolgaimat, mert érzem nemsokára értem jönnek. Ilyenkor, ha csöngettek, és nem az Államvédelmi Hatóság emberei álltak a kapuban, hanem egy kuncsaft, vagy barát, a családra akkor is a frász (csengőfrász) tört.

Aztán kitört a forradalom, aminek leverése után még egy évtizedig tombolt az elvtársak bosszúja. Sokan csak úgy tudták az életüket megmenteni, hogy nyugatra távoztak. Akik itt maradtak azoknak igencsak ébernek kellett lenni, hol és mi hagyja el szájukat. Az 1963-as amnesztia után azért még korántsem volt minden tökéletes. Az ÁVH megszűnésével a hatalmon levők kiépítettek egy nagyon profi besúgórendszert. Akit valamivel, állással, útlevelemmel, magasabb besorozással, vagy más rafináltabb zsarolással rá lehetett venni, azt beszerverték ügynöknek. Csak a rendszerváltás után derült ki, hogy művészekről a sportolókig, segédmunkástól a vállalati igazgatóig, hányan voltak azok – sokszor saját barátaik, rokonaik – akik egymást túllihegve jelentettek. Azonban az évek múlásával gyengült a rezsím szorítása, hogy a rendszerváltozással már a „fekete autó” érkezésétől senkinek nem kellett tartani. Az öt Páger testvér, valamint Bujalka Rudolf asztalosmester – sok albertfalvi polgárhoz hasonlóan – még megélte a demokratikus fordulatot, de koruk miatt hasznát már aligha élvezték.

Hat évtized telt el az 1956-os forradalom és szabadságharc óta. Albertfalva mai lakosainak többsége a forradalom alatt még nem is élt. A hatvanadik évfordulón elsősorban azért fogott tollat a krónika, hogy napjaink fiataljai jobban megismerjék hazánkat és benne Albertfalva múltját, és azt, hogy mit éltek át szüleik, nagyszüleik az elmúlt évtizedek vészterhes napjaiban.

Süveges Fanni

Albertfalvi élet

Tíz éve lakom itt Albertfalván. Tetszett, és egyre jobban éreztem magam 2013. november 22-ig. Testnevelő lettem, fogyatékkal élő fiatalokkal, gyerekekkel foglalkoztam több évig a kerületben. Nagyon szerettem őket, minden kis sikerük boldogsággal töltött el, és mindig sokat elvárva tőlük, nagy szeretetben nagyon jól fejlődtek.

Aztán úgy éreztem, váltanom kell, és rövidke két hónapra átmentem egy sporttagozatos iskolába tanítani, és mellette edzősködtem, ami az életem fontos része volt.

De az említett estén megváltozott minden! Egy őrült a Fehérvári úton, hamis rendszámú autóval száguldozott, és áthajtott a piros lámpán. Én zöldet kapva, kölcsön autóval elindultam haza, és ő engem talált meg. Lebontotta az autót rólam, a lendülettől métereket csúsztatva, elfordulva balra nekicsapódtam a megállóban álló busznak, és elvesztettem az eszméletemet.

A BKV-sok által kihívott mentősök, – amit így is köszönök nekik! – többször újra élesztettek, majd bevittek az ügyeletes kórházba, ahol később elmondták a szüleimnek, másnapra miket vigyenek be nekem.

A karambolt okozó férfi távozott a helyszínről, és jó pár óra múlva feladta magát. Vajon miért csak akkor??? De a mai napig semmi komolyabb szankció nem történt ellene.

Másnap a kórházban mondták, hogy kómában maradtam, ezért átvittek egy másik osztályra, ez majdnem három hétig tartott. Nagy nehezen adtak valami leírást arról, hogy nincs törésem – később kiderült, hogy rengeteg volt, csak szerencsére elmozdulás nélkül forrtak össze –, és milyenek az eredményeim.

Miután magamhoz tértem, átvittek egy másik osztályra, aztán két hét múlva egy másik kórházba. És az én kálváriám igazán innen indult, mert innen már vannak emlékeim.

Mindenkinek, aki körülöttem volt iszonyatos fájdalmat, és nehézséget okozott ez az ember, mindenkit tönkre tett! És most mindenkinek itt is szeretném megköszönni, amit értem tett, akár szóval,

vagy cselekedettel! Minden barátomnak, családtagnak, és rokonnak! Mindenkinek köszönöm!

És hogy velem mit tett? Mindent előlről kellett tanulnom, mint, ahogy egy csecsemő teszi, csak közben pontosan tudtam, hogy mikre voltam képes, hogy „előző életemben” sportember voltam, e körül mozgott minden elgondolásom, és cselekedetem. Ebből az emberből kómást, tolókciszt, rollátorost, majd botost produkált.

Minden segédeszközt, ahogy tudtam leraktam, nyilván a múltamnak köszönhetően, és meg tanultam újra közlekedni. Rengeteg féle képen fejleszttem magam, de az állandó fájdalmak alig-alig múlnak, és a szemem véglegesen elromlott. Segítséggel tudok bevásárolni, messzebbre elmenni, és fel kellett mondanom a munkahelyeimen, hogy rokkant nyugdíjas lehessenek 34,5 évesen! Igen tudtam, hogy ilyen állapotban nem akarok többet testnevelő, meg edző lenni, de lelkileg ott volt ez az erősítő papír, amit elvettek.

Igen most már, három év után ismét szebbnek látom Albertfalvát, vagy inkább bizonyos helyeit, amik nem a szép múltamra, vagy a balesetre emlékeztetnek, és jobb és jobb akarok lenni!

Tallián Hedvig

Ezredesek – két katonaportré

Villamoshoz igyekezve éveken keresztül siettem el az egyik öregember mellett. Állt a háromszintes társasház kukájánál, papucsban, melegítőben, örökké cigarettázva.

Loholásomba eleinte csak egy „Jó napot kívánok!” fért bele. Kapcsolatunk idővel fejlődésnek indult. A „Hogy van?” időszakunkon egy kokárda segített tovább bennünket, bár az öregember bőbeszédűnek eztán sem mutatkozott.

Aztán évekre elutaztam. Mire 2009-ben hazatértem, már „csak” egy könyvet hagyott maga után. Szlama Árpád *Tizenöt év a pokolban* című visszaemlékezésének olvasása óta fürkészem az arcokat. Kutatom a nem létező jelet, ami elárulná, ki rejtőzik az arc álarcá mögött? Szeretném megérteni a magyar huszadik századot.

A másik öregembert egy barátom révén ismertem meg. Tatán. Míg ajtaja előtt vártam, hogy beengedjen, az ajtófélfára tűzött, kézzel írott cédulán ezt olvastam: „Se nem jobb, se nem bal, magyar katoná.” A hangosan beszélő bajuszos ember melegítőben, papucsban nyitott ajtót. Bemutatkozott: „Szekeres József vagyok.”

Szlama Árpád 1934-ben született, ahogy mondani szokták, szegény munkáscsaládban. Katonatiszti pályáját 1952-ben kezdi a Magyar Néphadseregben.

Szekeres József 1942-ben született, hadiözvegy nagyanyja és anyja nevelte. Szekeres 1959-ben lép katonatiszti pályára.

A tizennyolc éves Szlama Árpád 1952-ben esztergályosként dolgozik, amikor munkapadja mellett keresik fel agitátor elvtársak. „Mi nem a tervkölcson miatt vagyunk itt. Katonatiszti iskolára keresünk munkásokadereket. Fiatal, bátor, harcra kész emberekkel akarjuk a Néphadsereg

reget feltölteni.” A fiatal Szlama lelkesedik. Hazamegy, este megkérdi apját, akinek nincs ellenvetése. Maga is katona volt. És néhány nappal később megkezdődik Szlama Árpád tüzértiszti kiképzése. A régi Ludovika Katonai Akadémia épületében, a régi Királyi Honvédség tisztjeinek irányításával oktatják, képzik az „új idők”, Rákosi szellemében. Szlamából hadnagy lesz, időközben megnősül. Első állomáshelyére, Orosházára már nős emberként kerül. Nincs sok időre szüksége, hogy a körülötte élő emberek történeteiből kiderítse: a tiszt iskolában tanítottak és a valóság sehogy sincsenek összhangban.

Szekeres József mindkét nagyapja szolgált az első világháborúban. Az apai nagyapa elesett Isonzónál. Szekeres József édesapját pedig a második világháborúban, Arad környékén éri hősi halál. A fiúnak a hadiözveg nagyanyja és anyja viseli gondját. Gyerekkorában, a falujában, Drávaszentesen egymást érik a halottvirasztások, mert a háborúból hazatérőkkel aztán vagy a tüdőbaj vagy idegbetegség végez.

Szlama Árpádot az orosházi laktanyában éri 1956. október 23-a. „Ébredezett a magyar nép... a bizonytalanság érezhető volt a laktanyán belül. Itt is zömmel a nép fiai teljesítettek szolgálatot. Voltak olyan tiszték, akik nem voltak vad kommunisták. Azokkal megosztottam a hallott s az írott információkat.”

Amikor október 25-én megtudja, hogy a Parlament előtt – mint a Tizenöt év a pokolban című memoárjában leírja – „A kormány gyilkoltatja a népet. Az ő pozíciójuk fontosabb, mint a népakarat...”, belső remegését és az értetlenséget félretéve elindult Budapestre családjához, éppen úgy, ahogyan – családjuk iránt érzett aggodalomtól hajtva – katonatársai is nekiindulnak. Az Üllői útig jutnak. Szlama, két páncéltörő löveggel a Corvin közben köt ki, és aktív résztvevőjévé válik a szabadságharcnak.

November végén visszamegy Orosházára, de megtagadja a kádári hűségnyilatkozat aláírását. Budapesten újra beáll esztergályosnak. A megtorlástól tartva december 8-án feleségével elhagyja Magyarországot.

Szekeres József 1956-ban a pécsi elit Széchenyi Gimnázium első osztályos diákja.

„Pécsett egy nappal később történt minden, mint Budapesten. Október 24-én jöttek az egyetemisták a követeléseikkel, és kérték

az igazgatót, hogy az iskola együtt vonuljon a Széchenyi téri esti nagygyűlésre. Hazafelé már szélsőséges indulatokkal találkoztam. Mindenki a sérelmeit sorolta, dr. Mohai Gábor volt hadbíró, magyar királyi ezredest, aki a vízműben adminisztrátorként dolgozott, egyszerűen „méltóságos uram”-nak szólították. Mohainak az volt a véleménye, hogy a világnak a szuezi csatorna fontosabb, mint Magyarország, egyébként pedig a nagyhatalmak még Teheránban meggyeztek rólunk, nincs értelme a véráldozatnak.

November 4-én iszonyatos csörömpölésre ébredtünk. Kinéztem a padlásablakon, mire egy tank rám fordította a géppuskát, és odavágott egy sorozatot. Az egész ház lemenekült a pincébe. Ott éltünk nyolc napon át.

A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány megalakulása után, ötvenhét március táján Marosán Pécsre jött nagygyűlést tartani. A végén – közben hol fújoltak, hol éljeneztek – az egyenruhás bányászok megindultak Marosán mellett, vörös zászlókkal tüntetve.

Szlama Árpád feleségével Nyugat-Németországban telepszik le. Életüket 1959-ben két férfi zavarja meg. Kémkedésre akarják Szlamát rávenni, de visszautasítja őket. Röviddel ezután felesége eltűnik. Keresésére indulva a berlini magyar nagykövetségre siet. Ott a nagykövet közli vele, hogy otthon, távollétében halálra ítélték. A követségen letartóztatják. Megkínálják a Stasi „vendégszeretetével”, aztán megszarolják, de hiába. Megtagadja az együttműködést. Mégis szabadon engedik. A történetek ellenére hazajön. Azonnal a Fő utcában találja magát, szemközt a később halálbíróként elhíresült Mátyás Miklóssal. A következő harminchat nap leforgása alatt hétszer tölti az éjszakát a siralomzárkában, abban a tudatban, hogy másnap felakasztják. Aztán hűtlenséggel vádolják. ÁVH-s kurvákkal vetetik kezelésbe, akik megbilincselik és felizgatják:

„Nehogy elélvezz, kispofám, ezért bedugaszolom! – a mellét hozám dörgölő nőtől nem láttam, hogy mit csinál a másik, csak anyit éreztem, hogy valamit nyom felfelé a húgycsővemben. Majd egy koppanás, percekig tartó iszonyatos fájdalom. – A fene vigye el, hát nem beletörtem?”

Szervezetéből 1985-re tisztulnak ki az ávónál beletört üvegszilánkok, ám egy életre képtelenné vált a gyermeknemzésre.

Ítélethozatalának körülményeiről így ír: „Hogy mit etettek vagy itattak velem, fogalmam sincs róla. Szellemileg tízéves gyerek szintjére süllyedtem, az egész tárgyalásból nem értettem semmit. Valaki felrázott, közölte velem, hogy életben maradok, tizenöt évet kaptam. A kísérő őrkötől tudtam meg, hogy Kiss István Gábor volt a tanács elnöke.”

Szekeres József közben érettségizik, majd pályát választ. Hogy honvédtisztnek álljon, az a remény is belejártszott, hogy szolgálati lakáshoz jut. „Gondoltam, egyszer s mindenkorra megszabadulunk a szükséglakástól, ahol telente reggelre befagyott a víz a mosdóban. Anyámnak sem akartam tovább a nyakán maradni. Felvettek a tiszti iskolára. 1960. november 14-én vonultam be Aszódra. Egész életem legsötétebb korszaka volt ez. Annyi buta, arrogáns, képzetlen emberrel korábban soha nem találkoztam. Olyasmiért tettek bennünket felelőssé, amihez az égvilágon semmi közünk nem volt. Megvádított embereket hozattak parancsnoknak, hogy üssenek-vágjanak bennünket, mondván: majd ezzel „megedzenek”. Nyomvályú harminc centi vízzel. Ebben kellett kúsznunk darabokra szedett géppuskával! A végén mindig nekem kellett takarítanom. Ahol módjuk nyílt rá, megalázták az embert. Egy hónap tökéletesen elég volt ebből!”

Szlama Árpád a kőbányai Gyűjtőfogházban primitív, kegyetlen smasszerek és ötvenhatos harcostársak körében tölti „nagyidősként” a Kádár-rendszer kiszabta tizenöt év büntetését. „Kisidős” rabtársai közül jó páran egy-egy Kádár-viccért ültek két-három évet.

Itteni életét a vég nélküli alázások, fenytetések, elzárások, ételmegvonások, betegre verések adják, amit a bajtársakkal egymás iránt érzett tisztelet, megbecsülés enyhít némileg. Ekkortól írja vécepapírra naplóját, mely könyvének alapja. „Már a nyomozat alatt eltört három csigolyám, most pedig az egyik fegyőr éppen a sérült

részre rúgott. Iszonyatos fájdalmam lett, nem tudtam lábra állni. Fekve maradtam a bitumenes padlón... Egy hétig hanyatt feküdtem a bitumenen. Orvos nem láthatott, mert akkor, mint rendkívüli eseményt jelenteni kellett volna. Drága bajtársam, Rezső, ha vizelnem kellett, odatette a poharat, ha nagydolog kellett, alám tette a tenyerét.”

„1963-ban, amikor a Kossuth rádió bemondta a hírt, hogy általános amnesztiát adtak ki – amiről még az őrség sem tudott –, felülvoltott az egész börtön.” A hírt körömfői méretű, szigorúan tiltott, saját készítésű rádióikon keresztül tudták meg a rabok. „Ahogy múlt az idő, egyre feszültebbek lettünk, mert naponta egyre kevesebb sors-társ szabadult, majd leállították az egész folyamatot... Kádár János (ez a tetű) pártfőtitkár ország-világ előtt kijelentette, hogy a magyar börtönökben nincsenek politikai elítéltek. Ez azt jelenti, hogy mi köztörvényes bűnözők lennénk? Micsoda aljasság! A bent maradt művelt emberek mukkanni sem mertek, egyedül dr. Pákh Tibor nem hagyta szó nélkül. Mindenféle tiltakozójegyzéket küldött, szinte minden velünk foglalkozó hivatalnak.”

Szekeres József 1963-ban nősült: „Tiszti iskolásként az amnesztiával nem foglalkoztam, környezetemben nem volt érintett. A másfajta nézeteket vallók nem mentek el soha a szélsőségesességig. Ez a réteg eljutott oda, hogy aki nincs ellenünk, az velünk van, passzív kívülállással, tudomásul veszi azt, ami van.”

Kádár hivatkozott erre évtizedeken át előszeretettel. De hogy a gondolat magva a Bibliára utal, azt majdnem olyan kevesen ismerik, mint a kádári parafrázist.

Egy év múlva tisztté avatják, ekkor kerül Tatára, és mivel feleségével gyermeket várnak, az ifjú hadnagy a fészekrakáson gondolkodik. „Szerencsém volt, a századparancsnokom akkor ment akadémiára, így az ő lakásuk hivatalos használójává válhattunk. A pártba 1966-ban léptem be. A taggyűlésen egyenlők voltunk. A problémákat, gondokat el lehetett mondani.

1968-ban már egy élenjáró harcokcsiszázad parancsnoka voltam. Ha hófúvás, árvíz idején mentőbrigád kellett, mindig a századom se-

gített. Eljött az augusztus. Figyeltük a csehszlovákiai eseményeket, értékelgettük a helyzetet. Augusztus 20-án az ügyeletes kéretett a telefonhoz. Harci riadó! Elő a századommal, föl a készleteket, két óra múlva jelentsem a készenlétet!

Végül mi nem mentünk ki!”

„1968-ban sokan nagy reményeket fűztek a kommunizmus bukásához. Abban bíztak, amnesztia lesz hamarosan. Szurkoltunk a cseheknek, szégyelltük, hogy a magyar honvédség segítséget nyújtott Csehszlovákia forradalmának leveréséhez, mert ez gyalázat... a „parancsmegtagadók”, akik nem voltak hajlandók a csehszlovák forradalom leveréséhez asszisztálni, megjelentek a Gyűjtőben. Szigorúan elkülönítve, külön őrséggel vigyázták őket. Sohasem kerültek közénk, mert pár hónap múlva elszállították őket. Ki tudja, hova? Sohasem tudtuk meg!”

A hetvenes években egyre komolyabb feladatokat bízna Szeke-res Józsefre. 1976-ban soron kívül őrnaggyá léptetik elő, 1978-ban már alezredes. 1985-ben Czinege Lajos vezérezredestől, a Minisztertanács elnökhelyettesétől díszkardot kap. 1996-ban harckocsizó főiskolai tanszékvezető ezredesként vonul nyugdíjba.

Szlama Árpád 1974. április 19-én szabadul. Döbenten lát a szabadulózárka tükrében egy megszurkült férfit. Szigorú rendőri felügyelet alá kerül. Kijelölt munkahelyére meghatározott útvonalon járhat, minden héten jelentkeznie kell a rendőrségen. Mozihoz, színházhoz engedélyt kell kérnie, nemkülönben lakókörzetének elhagyásához.

Édesapja családja fogadja be. Idővel új feleség kerül mellé, akinek kislányát közösen nevelik szeretetben. Együtt osztják meg a politikai elítélt életének terheit. 1993. október 23-án Szlama

Árpádot alezredessé léptetik elő, megkapja a Magyar Köztársaság Érdemrend tisztikeresztjét.

Negyvenegy éven át, éjszakánként rátörő rémálmai – akasztani viszik – 2001-ben szűnnek meg. Akkor, amikor először veszi karjába nevelt lányának kisgyermekét.

*(Szlama Árpád Albertfalván élt,
a Kisköre utca 2. falán tábla hirdeti az emlékét.
Az Ezredesek először a Nagytás című lapban jelent meg.)*

Dr. Tóth Sándor László

Mahunka Imre az albertfalvi születésű kiváló asztalos, bútorgyáros

A 19. század vége felé két főváros melletti község; Újpest és Albertfalva volt a hazai asztaloság fellegvára. Ez utóbbiból indult vándorútjára Mahunka Imre is, aki európai körútja után a pesti Józsefvárosban alapított műhelyt, ahogy akkor nevezték, bútorgyárat. Bútorai nemcsak a hazai piacon arattak sikereket. A szakmai elismerések mellett Mahunka Imrének jelentős fővárosi közéleti szerep is jutott; így méltán kerül sor életének és munkásságának feldolgozására, közreadására.

Mahunka Imre élete

1859. október 28-án született Albertfalván. Édesapja, Mahunka Alajos, hevesi származású asztalos, aki az 1886-ban megalakított albertfalvai ipartestületben elsőként lett elnök, és 1891-től bíró volt a községházán, Albertfalván. Édesanyja Pökl Alojzya. A szülők 1852 májusában kötöttek házasságot Pesten, a Józsefvárosban: a család az 1850-es évek első felében még itt lakott a Bodzafa utca 12, később a Borjú tér (mai Rákóczi tér) 16. alatt, majd Albertfalvára költöztek.

Az ifjú Mahunka, miután elvégzi az elemi iskolát, asztalos mesterséget tanul. 1883 után külföldre megy: négy évig Párizsban, másfél évig Londonban, majd két évig Münchenben él, s ez alatt a legelőkelőbb asztalos cégeknél áll alkalmazásban.

Mahunka, külföldi vándorlásából visszatér Budapestre és önállósítja magát. 1884-ben házasságot köt Kovács Adéllal, ám a frigyből nem születik gyermek. A Mahunka Imre Bútorgyár 1900 körül telepedik le Budapesten a Józsefvárosban, a Német utca 49-51. alá.

Területe a Rigó, ill. József utcáig terjed. Mahunka részt vesz az Ország-ház, az Igazságügyi Palota – ma Pesti Központi Kerületi Bíróság – faipari munkáinak készítésében. Ez utóbbi tárgyalótermeinek tölgyfa bútorzatát készíti el.

A századforduló tájékán a világvárossá növekvő Budapesten egyre másra épültek a reprezentatív épületek, intézmények, bankok, paloták. A gyárivá váló bútorasztaloság körből a Lingel Bútorgyár (Lingel Károly és Fiai Első Magyar Faáru- és Bútorgyár), a Thék Endre Bútorasztalos és Faárugyára emelkedett ki. Ezek már nagyüzemeknek számítottak. Itt tudnunk kell, hogy a 20 főnél többet foglalkoztató műhelyeket, üzemeket abban az időben gyárnak nevezték. Az 1910. évi ipari adatokból kiderül, hogy a pesti Thék gyár ekkor 400 főt foglalkoztat, a békéscsabai Reisz és Porjesz, valamint Gelb Miksa budapesti üzeme 200-200 fővel dolgozik. Ezekhez képest a Mahunka Bútorgyár kisüzemnek számít a maga 50 főjével.

Az 1900-as párizsi világkiállításon Mahunka a magyar történelmi pavilon XII. Épületdíszítés és lakberendezés kiállítás installációjának kivitelezésében vesz részt, és Faragó Ödön által tervezett, zöld mirtusz ágakkal díszített cseresznyefa hálósobabútort állítja ki, és nyer aranyérmeket.

Mahunka, hazatérve a sikeres kiállításról, az épülettömb Német utcai frontján több helyiségből álló mintatermet nyit, ahol a gyára által készített bútorokat, berendezési tárgyakat állítja ki. Nem sokkal később megkapja a császári és királyi udvari szállító címet is. A Wigand Ede által tervezett céghirdető kártyáján a „cs. és királyi bútor- gyáros és díszítő” és a Rigó utca 6-8. cím szerepel.

Egykori mintatermének utcára néző kirakatablakai ma is láthatók a józsefvárosi Német utca 17-19. (korábbi Bacsó Béla utca 49-51.) alatt, ahol ma a Józsefvárosi Közterületi és Parkolási Rendészet található.

A Mahunka Bútorgyár az 1949. évi államosítás után Budapesti Minőségi Bútorgyár néven működött, majd beolvasztották a Budapesti (korábban Lingel) Bútorgyárba. Az 1950-es években, épülettömbjében a Faipari Minőségellenőrző Intézet (FAIMEI) kapott helyet, ill. a Faipari Gyártás tervező és Szerkesztő Iroda (a későbbi Bútoripari Tervező Iroda, majd Bútoripari Fejlesztési Intézet) gyártmánytervező, ill. fejlesztő részlege foglalta el a Német utcai frontban lévő helyiséget. De ekkor már az utca Bacsó Béla nevét viselte.

E sorok írója is a Tervező Irodánál dolgozott 1977-1980 között. 1991 után az utca visszakapta korábbi nevét, ma is Német utca.

Mahunka Imre korának olyan ismert tervezőivel működött együtt, mint Faragó Ödön, Horti Pál, Wigand Ede. Az 1901-ben megjelent Iparművészeti Közlöny Mahunkát, mint elsőrendű, elismert bútorkészítőt említi, külön kiemelve bútorainak magas színvonalát. A Horti Pál által tervezett ebédlőberendezést idehaza és külföldön is kiállították.

Mahunka bútorok megtalálhatók az Iparművészeti Múzeumban, az Albertfalvai Hely- és Iskolatörténeti Gyűjteményben.

Mahunka külföldön szerzett bútorgyártási tapasztalatait az iparkutatásban miniszteri biztosként kamatoztatja, majd a politikával is egyre többet foglalkozik. 1920-22-ben a Keresztény Egyesülés Pártjának programjával képviseli Budapest XVIII. választó-kerületét a nemzetgyűlésben. Pénzügyi tapasztalatainak köszönhetően tagjává választják a főváros gazdasági bizottságának, de dolgozik a naplóbíró és a számvizsgáló bizottság elnökeként is.

Végrendeletét feleségével közösen készíti el 1922. május 23-án. Az örökség egyik felét a Budapest-józsefvárosi Rigó utcai ház, másik felét két budapesti telek képezi, 68500 pengő értékben. Haláluk utáni vagyonuk 58%-át az Albertfalván építendő római katolikus templomra hagyományozzák. Az adományozás szerepel az Albert-falvai Szt. Mihály Római Katolikus Plébániatemplom írott történetében is.

Mahunka Imre 1923. szeptember 10-én hunyt el, 1923. szeptember 12-én helyezték örök nyugalomra a Kerepesi temetőben, ahol Szódy Szilárd által készített síremléke található.

A Mahunka Imre Bútorgyár 1930-ban részvénytársasággá alakult át.

1931-ben Kisfaludi Stróbl Zsigmond, özv. Mahunka Imréné megbízásából elkészíti a házaspár bronzszobrát, amelyet Budapest II. kerületi villájuk udvarában helyeznek el.

Mahunka Imre emlékezete Újbudán

Albertfalván halála után utcát neveznek el róla, amelyet a második világháború után Sáfrány utcára keresztelnek át. A mai Sáfrány utca néhány régi házán még fellelhető az a házzsámtableta, amelyen a „Mahunka Imre utca” felirat olvasható.

Újbuda Önkormányzata 2000-ben a Sáfrány teret az albertfalvai őslakosok régi kívánságának eleget téve Mahunka Imre térre nevezi át. A kerület képviselői ez alkalommal emléktáblát is lelepleznek a téren.

Mahunka Imre és feleségének Kisfaludi Stróbl Zsigmond által készített szobrát, a megtaláló dr. Máté Róbert főorvos és az albertfalvi helyiek kezdeményezésére, kalandos körülmények közepette szállították át a Budapest II. kerület Kavics utcában található egykori Mahunka villából (Móra Ferenc Gyermekotthon, majd Speciális Képességfejlesztő Óvoda) a Sáfrány térre.

Az albertfalvaiak többsége úgy tudja, hogy ilyen, egész alakos bronz szobor – természetesen a Hősök terén kívül – alig van Budapesten.

Az Albertfalvai Hely- és Iskolatörténeti Gyűjteményben 2009 szeptemberében emlékszobát; kiállítást rendeztek be Mahunka Imre emlékére. A kiállításon képekben mutatják be Mahunka Imre munkásságát. Ugyanitt látható egykori gyárából kikerült hálószoza bútorgarnitúrája. Egyik szekrényajtó belső felén megtalálható a bútorok eredetét igazoló sárgaréz tábla.

A 2013. évvel kezdődően a Szt. Mihály napi búcsú sportrendezvénye Albertfalván a nyílt utcai futás – mondhatni emlékverseny – amely Mahunka Imre nevét viseli. Szervezője a Szt. Mihály Plébánia és az Alapsportok Kft. A futást 2013-ban három korosztályban rendezték.

Befejezés

Mahunka Imre, az albertfalvai születésű kiváló asztalos a pesti Józsefvárosban bútorgyárat működtetett és választott tagja volt a nemzetgyűlésnek. Mint templom-alapító mecénás nevét az albertfalvaiak jól ismerik.

Felhasznált források:

- Albertfalvi Helytörténeti Gyűjtemény és Iskolamúzeum gyűjteményei. Mahunka Imre emlékszoba.
- Hoffmann Pál dr. (1977): „Házhelyek Promontóriumnál” Albertfalva története. „Baugrundstücke bei Promontor” Sachsenfeld/Albertfalva. Albertfalvai Polgárok Köre. 22-27.
- Iparművészeti Múzeum gyűjteményei
- Mahunka Imre (bútorgyáros) Wikipedia (2014.09.02.)
- Margittai Zsuzsa (2015): Mahunka Imre elfeledett bútorainak nyomában. Magyar Iparművészet 2015/10: 21-26.
- Sümegh László (2013): A bútorgyáros in Albertfalvi történetek. Tinta könyvkiadó, Budapest: 208-213
- Tóth Sándor László (2015): Egy elfeledett asztalos. Mahunka Imre (1859-1923): Magyar Asztalos és Faipar 2015/5: 68-70.

Tartalom

Előszó	5
Ari Károly: Albert	7
Bajóti Andor: Csercsics Márton vendéglője	11
Bakos Gabriella: Kutyás történetek	15
Balogh Zsuzsanna: A Sárkány	17
Bóti Attila: Albertfalva régen és ma	21
Farkas Krisztina: „Albertfalva az én hazám” – VERBÉNYI ISTVÁN PLÉBÁNOS	23
Farkas Krisztina: Budai Ilona népdalénekes	27
Farkas Krisztina: A Tati	31
Horváth Erzsébet: Tanítónőnk „Gizi néni”	33
Husvétai Tiborné: Mozaikok	37
Jakobetz László: Fiú-passzok	41
Kaposvári Mari: Hogyan lettem albertfalvi	49
Kaposvári Mari: „Ha Ti engem megtanítottok szóni, én szívesen tanítok eszperantót...” – 60+ KÖZÖSSÉGÉPÜLÉS ALBERTFALVÁN	53
Kettler Valéria: Emlékképek Albertfalva Petőfi Sándor Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépfiskola örténetéről	57
Király Istvánné: Albertfalva az otthonunk, azaz Albertfalva volt az otthonom húsz évig	61
Kiss István: Pisti írása	63
Langermann Andrea: Albertfalvi diák, albertfalvi anyuka, albertfalvi család...	67

Madaras Gábor: <i>Árvizek Albertfalván</i>	69
Madaras Gábor: <i>Múltak a gyermekévek</i> (EMLÉKEK AZ ISKOLÁBÓL)	73
Máté Róbert: <i>Mahunka Imre és felesége</i> <i>szoboravató ünnepsége</i>	79
Orosz Endre: <i>Lyukas cipő, lyukas nadrág és</i> <i>lyukas gyomor!</i>	85
Osoha Lászlóné: <i>Albertfalva</i>	89
Pintér Klára és Horváth Erzsébet: <i>Gyerekkorunk mesefaluja</i> (MESEFALVA: ALBERTFALVA)	91
Sarkadi Nagy Emília: <i>Rég volt, szép volt...</i>	97
Sédi Ferencné: <i>Az Albertfalvai Vöröskeresztes Szervezet</i> <i>az 1970-80-as években</i>	103
Sümegh László: <i>Emlékek Albertfalva múltjából</i>	107
Sümegh László: <i>Albertfalva ipartörténetéhez</i>	115
Süveges Fanni: <i>Albertfalvi élet</i>	121
Tallián Hedvig: <i>Ezredesek – két katonaportré</i>	123
Tóth Sándor László: <i>Mahunka Imre az albertfalvi</i> <i>születésű kiváló asztalos, bútorgyáros</i>	131